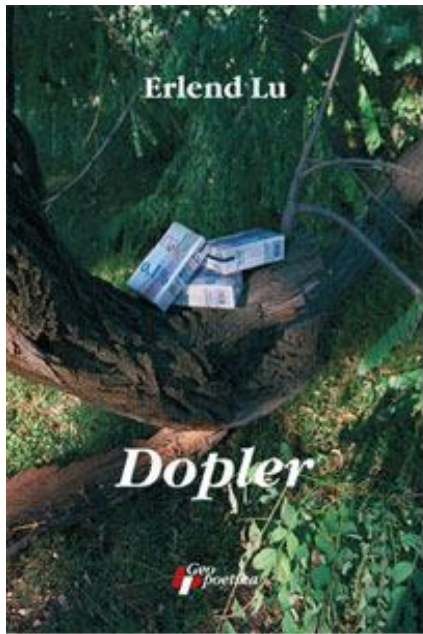

Erlend Lu

Dopler

Prevele s norveškog:

Sofija Bilandžija,
Nataša Ristivojević,
Mirna Stevanović

Naslov originala:

Erlend Loe

Doppler

Cappelen, Oslo

Copyright © J. W. Cappelens Forlag a.s, 2004

*The woods are lovely dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep.*

Robert Frost

NOVEMBAR

Umro mi je otac.

A juče sam jednog losa lišio života.

Šta da kažem?

Bilo je ili on ili ja. Bio sam mrtav-gladan. Iskreno govoreći, postajem kost i koža. Preksinoć sam sišao u Maridalen i uzeo seno sa jednog imanja. Otvorio sam balu nožem i napunio ranac. Onda sam malo odspavao, u zoru se spustio do usekline istočno od logora i rasprostro seno kao mamac po mestu za koje već dugo mislim da je savršeno za zasedu. Zatim sam legao na ivicu usekline i čekao nekoliko sati. Znam da ovde ima losova. Video sam ih. Dolazili su čak i do šatora. Tumaraju unaokolo po brdu i prate svoje više ili manje racionalne impulse. Ti losovi, uvek nekuda idu. Izgleda da veruju da je negde drugde bolje. A možda su i u pravu. Na kraju se uprkos svemu pojavila jedna ženka losa. A iza nje je skakutalo mladunče. Malo me je pokolebalo što je i mladunče bilo tu. Više bih voleo da nije bilo s majkom. Ali je bilo. Pravac vetra je bio savršen. Stavio sam nož u usta, ne mali nož, nego veliki, lovački, i čekao. Polako su mi se približavali. Usput bi tu i tamo čalabrcnuli malo vresa i mlade brezove kore u useklini. A onda je konačno stigla. Bila je baš ispod mene. Velika u pičku materinu. Losovi su veliki. Čovek lako zaboravi koliki su. Skočio sam joj na leđa. Naravno, u mislima sam sto puta prošao kroz to. Predvideo

sam da se to losu neće dopasti i da će hteti da pobjegne. Tako je i bilo. Ali pre nego što je životinja stigla da ubrza, zabio sam joj nož u glavu. U samo jednom zamahu prošao je kroz lobanju i zario joj se u mozak; odatle je virio kao neki pomalo čudan šešir. Skočio sam na zemlju i otpuzao na sigurno na jednu veliku stenu, dok je njoj u sekundi pred očima promicao čitav život: svi dobri dani kada je bilo dovoljno hrane, sunčani, lenji letnji dani, kratkotrajna jesenja zaljubljenost i usamljenost nakon toga. Porođaj i radost što prenosi gene, ali i dosadni zimski meseci iz nekih ranijih godina, i nemir, onaj nestalni nagon, možda je čak i osetila olakšanje što će ga se rešiti. Sve je to videla za tih nekoliko kratkih sekundi pre nego što je pala.

Stajao sam i gledao je neko vreme, kao i mladunče koje nije pobjeglo, već je stajalo kraj mrtve majke i nije baš shvatalo šta se dogodilo. Osetio sam ubod nečeg neprijatnog i neobičnog. Iako sam već neko vreme živio ovde, to je bilo prvi put da sam ubio, i to veliku životinju, možda najveću u Norveškoj, i sasvim protivno svojim dobrim namerama oporezovao prirodu na jedan brutalan način i najverovatnije uzeo više nego što sam u stanju da dam, u svakom slučaju na kratke staze, a to mi se nije sviđalo. Trebalo bi da u svemu postoji neka ravnoteža. Ali, glad je glad, a ja ću već dati nešto od sebe, pomislio sam, skočio sa stene i oterao mladunče pre nego što sam izvukao nož iz lobanje i rasporio mrtvog losa. Gomila iznutrica je pokuljala napolje, ja sam odrezao komad sa trbuha i pojeo ga živog. Na licu mesta. Kao Indijanac. Zatim sam isekao ono što sam mogao u relativno male komade i odneo neke od njih do šatora gde sam uzeo sekiru, vratio se i isekao ostatak. Preneo sam celu životinju do logora pre nego što je palo veče. Velike komade mesa ispekao sam na vatri i najeo se prvi put posle nekoliko nedelja. Ostatak

mesa okačio sam da se dimi u primitivnoj pušnici koju sam napravio poslednjih dana. Onda sam zaspao.

A kad sam se danas probudio, čuo sam mladunče kako muče ispred šatora. Čujem ga i dalje. Ne usuđujem se da ustanem. Ne mogu da ga pogledam u oči.

Ne mogu ni da ostanem da ležim. Treba mi mleko. Obrano mleko. Ne funkcionišem ako ne popijem mleko. Postajem nesnosan i razdražljiv. A dobro znam da moram da siđem među ljude da bih ga nabavio. Zato to nerado činim, ali jednostavno, mleko moram da pijem. Dešava se da siđem do stadiona Ulevo! kao svaki normalan čovek. To se, istina, ranije dešavalo mnogo češće, da ne kažem svaki dan, ali nakon što sam se, pa da, kako da kažem, nakon što sam se preselio u šumu, eto, to je pravi izraz, išao sam sve ređe i ređe. Jedan od razloga je što nemam para. Drugi je što ne želim da srećem ljude. Gade mi se. Sve više. Ali moram da dođem do mleka. I moj otac je pio mleko. Ali sada je mrtav. Još uvek čujem mladunče kako muče ispred šatora. Iz sve snage mi zamera. Pokušava da me dovede do ludila. Ali ja se samo zavučem još dublje u vreću za spavanje i zatvorim je do kraja kako bih između sebe i ostatka sveta stvorio kao neku rupu. Ja ne mogu da izađem, a svet ne može da uđe, tako da ležim sasvim mirno, kao dete, i neko vreme se pravim kao da se ništa ne događa. Ali mladunče se ne predaje. Uporno stoji tamo. A ja moram da pišam. O bože, pa to je samo mladunče, kažem samom sebi. Zašto bi mene, odraslog čoveka, grizla savest što sam ubio losa? Takav je zakon prirode. Mladunče treba to da nauči i treba da bude srećno što ću ga tome naučiti ja, Dopler, a ne neki tip s manje skrupula koji bi možda o istom trošku sredio i njega. Izlazim i pišam. Kao i uvek, na istom mestu. Na ravnoj steni ispod

šatora. Odatle obično vidim ceo grad i fjord, ali ne i sada pošto je magla. A mladunče potpuno ignorišem. Jednostavno se pretvaram kao da nije tu. Ono stoji uzbuđeno i gleda dok pišam. Pokušavam da mu okrenem leđa, ali je verovatno videlo delić mene i hoće da vidi još. Premestilo se i gleda iz novog ugla. Okrenem se, ali mladunče ide za mnom. Kao da hoće da proveri da je dobro videlo. Kao i svi drugi. Story of my life. Da, da, za ime boga, kažem i okrenem se prema njemu sa spuštenim nogavicama i podignutim rukama. Evo, vidi, kažem. Je li sad u redu? Jesi li dovoljno video? Zadovoljan? Ali mali bezobraznik nije zadovoljan. Bulji u mene. A postoji izvesna granica do koje mogu da podnesem sranja koja mi prave losovi. Zgrabio sam sekiru koja mi je stajala na dohvat ruke, zabodena u drvo, i zavrležao je iz sve snage na mladunče. Ono je odskočilo u stranu i otrčalo među drveće. Život me je naučio da ću loše proći ako pokušam da sakrijem istinu, tako da mogu slobodno da vam kažem: imam veliki ud. Kako da kažem?

Imam upadljivo, da ne kažem ekstremno veliki polni organ. Kratko rečeno, kurčinu.

Uvek je bilo tako. Velik je. Nema bolje reči za to. Dugačak i težak. I debeo. Znači velik. U školi su me zvali kurati Dopler. Na svu sreću, to je bilo pre mnogo godina. Više ne razmišljam mnogo o tome. Ali me je bolelo. Imao sam ja i druge osobine koje sam želeo da drugi primete. Kurati Dopler.

U stvari se užasno iznerviram kad se toga setim. Nisam dugo mislio na to. Jebeni los. Ako se vrati, raspolutiću mu lobanju.

Juče nisam imao ni kap mleka. Čitav dan sam jurio prokletu mladunče. Naravno, vratilo se prilično brzo nakon što sam ga uplašio i oterao u šumu. Satima je visilo ispred šatora i nerviralo me. Skroz kao učenici iz srednje škole Sogn tamo dole - one koja izgleda kao da je projektovana sa idejom da može da zameni bilo koji gulag. Godinama sam prolazio biciklom pored nje. A sada mogu da je gledam kroz dvogled ako me ne mrzi i ako nije magla. Učenici vise po čoškovima i grče se na dirljivo neudoban način dok puše koliko god mogu pre nego što se ponovo oglasi zvono. Kad bi mladunče moglo da dođe do cigareta, ne bi se mnogo mislilo. Samo je na svetu i počinje da shvata da je svet brutalan; pred sobom ne vidi budućnost niti bilo kakav smisao. Naravno, nezrelo je što svoje frustracije izživljava na meni, ali šta drugo očekivati? Ipak je to dete. Posle nekog vremena mi je prekipelo, dete ili ne dete. U potpunoj tišini sam se obukao za lov i izleteo iz šatora držeći sekiru visoko podignutu, ali mališa je opet umakao. Satima sam ga jurio po obronku. Stigli smo do Veta-kolena, spustili se do jezera Sognsvan i popeli se skoro sve do Ulevolsetera. GPS me je obavestio da smo prešli gotovo pedeset kilometara prosečnom brzinom od preko dvanaest kilometara na sat. Po šumi i neravnom terenu. Već se bilo smračilo kad sam se, potpuno iscrpljen, vratio u šator. A kada se mladunče ponovo pojavilo samo malo kasnije, nisam više imao snage ni za šta. Kapitulirao sam. Noćas smo spavali zajedno u šatoru. Mladunče je zajednici doprinelo sa iznenađujuće mnogo toplote. Služilo mi je kao jastuk veći deo noći, a kad sam se jutros probudio, ležali smo i gledali se iz takve blizine i tako intimno kao što mi se retko dešavalo sa ljudima. Mislim da to nikada nisam doživeo čak ni sa svojom ženom. Čak ni na početku veze. Skoro da je bilo preterano. Bilo mi je žao što sam mu ubio majku i rekao sam da više ne

treba da se boji i da od sada može da dolazi i odlazi kako mu drago. Mladunče, naravno, nije reklo ništa. Samo me je gledalo velikim očima punim poverenja. Božanstveno je biti s nekim ko ne može da govori.

Juče smo ceo dan ležali u šatoru i čavrljali. Dao sam mladunčetu vode i doneo mu grane sa sočnom korom dok sam sebi pekao velike komade mesa na žaru koji se zadržao posle vatre. Četkao sam mu krzno svojim češljem i objašnjavao, pedagoški, da ljudi ne love losove već hiljadama godina iz zabave, već jednostavno zato što im je to neophodno za život. Ako bi populacija losova mogla nesmetano da se uvećava, to bi izazvalo katastrofalne posledice, rekao sam ne znajući sasvim o čemu pričam, ali mislim da sam slušao ili čitao o tome pa sam to i rekao, i rekao sam još da kad se losovi previše namnože, počinju da se šire bolesti, i fizičke i mentalne, tako da se na kraju u šumi stvori stvarno neprijatna atmosfera. Zamisli, rekao sam mladunčetu, koje bi kad smo već kod toga trebalo da ima i neko ime, moram da mu smislim neko ime, ali sam rekao: samo zamisli: niz okuženih i duševno poremećenih losova koji se bore za hranu i trče mučuci na sve strane, krše šumska pravila i losovsku etikeciju i ponižavaju se. To niko ne želi. Zato su moji preci lovili losove i zato i mi danas lovimo losove, rekao sam. Iako nama danas ne treba meso ili koža da bismo preživeli, dodao sam tiho, ipak to radimo. Mislimo da je zabavno ići u šumu i ubiti losa. Shvatio sam da se među lovcima razvija drugarstvo, rekao sam, i to postaje navika. Mi to radimo iz navike. A i da bismo sprečili da se populacija preterano uveća, kao što sam već objasnio. Tako je to. Ali ja nisam ubio tvoju majku iz navike. Učinio sam to zato što sam morao. Danima pre toga nisam jeo, a uz to se nisam pošteno

najeo još otkad se završila sezona borovnica. I rekao sam da mi je žao što sam to učinio nožem. To je bila nepotrebna brutalnost, ali nemam pušku, a i ne umem da pucam. Razumeću te ako mi budeš prebacivao i ako budeš bio rastrzan između emocionalnih krajnosti u svom odnosu prema meni, rekao sam. To je tvoje pravo. Moraš sam osetiti te emocije i povući granicu tamo gde misliš da treba da bude. Ali treba da znaš da sam spreman da ti pružim podršku u ovim teškim trenucima, rekao sam, a uostalom, nastavio sam nakon kratke pauze, tvoja majka bi uskoro brutalno presekla vezu među vama. Odgurnula bi te od sebe i tražila da odeš. Jer takvi ste vi losovi. Izgledate tako dobroćudno, ali decu tretirate kao govna. Bestijalni ste. Rađate decu, dojite ih i malo ih učite nečemu, a onda fiju! Dok deca u miru uživaju i ne slute nikakvu opasnost, oterate ih. Tvoja majka bi uskoro, možda već i sledeće nedelje, insistirala da svako krene svojim putem i to bi za tebe bio bolan trenutak, trenutak koji većina losova nikad ne preboli, ali koji ti nećeš doživeti zato što sam je ja ubio i umesto da je se sećaš kao licemera, pamtićeš je kao nekoga ko je uvek bio uz tebe, a ko ti je iznenada i bez ikakvog smisla oduzet, rekao sam dok sam ga četkao.

I ja sam nedavno izgubio nekog, nastavio sam. Izgubio sam oca. Jedva da sam ga i poznavao. Nikada nisam shvatio ko je on. A sada ga nema. Tako da smo na neki način u istom sosu. Ti si izgubio majku, a ja oca. I umesto da se ljutiš na mene, treba da se ljutiš na gospodina Diseldorfa tamo u ulici Planetvejen. Dugo sam imao pristup hrani iz njegovog podruma, objasnio sam. Njegova pokojna žena je uspela da napravi džema od bobica da on može da jede dok je živ, a uz to on ima i zamrzivač prepun slanine i drugog mesa; pošto sam više nedelja pažljivo proučavao komšiluk, ustanovio sam da je najlakše ući u Diseldorfovku kuću i da Diseldorf i sam tome doprinosi pošto je nepažljiv i uopšte spor, a uz to i

pomalo sklon piću, tako da sam ulazio u kuću dok bi on uveče sedeo i pravio svoje besmislene makete iz rata, uvek vozila iz Drugog svetskog rata, koja pravi u razmeri 1:20 ili kojoj već, naravno preterano savesno i u pravim bojama, dakle, ja sam ulazio u kuću kroz baštenska vrata koja su tokom celog leta uglavnom otvorena i silazio u podrum gde sam bez stida uzimao poslastice, stavljao ih u vreću, ponovo izlazio kroz baštu i vraćao se u šumu. Po meni je to bilo rešenje kojim smo bili zadovoljni i gospodin Diseidorf i ja. On ima sve što mu treba na ovom svetu. Veliku kuću, zalihe hrane, gomilu para sudeći po izveštajima iz banke na komodi kraj podrumskih vrata, a uz to i hobi koji mu očigledno ispunjava i obogaćuje život. Teško je zamisliti šta bi Diseldorf još mogao poželeti, rekao sam mladunčetu. Gotovo da sam poverovao da bi se nasmešio i potvrdno odgovorio ako bih pozvonio i pitao ga direktno da li je u redu da mu s vremena na vreme uđem u kuću i poslužim se viškom iz podruma. Ali mora da je on imao na umu nešto drugo pošto su jednog dana, ne tako davno, baštenska vrata bila zatvorena, a pojavile su se i table i nalepnice o alarmima i centralama i zločinu i kazni.

Tako je to danas. Ljudi oko sebe dižu zidove i plaše se jedni drugih.

I tako sam ja opet ostao na cedilu i, kako su dani prolazili, postajao sam, što je i prirodno, gladan. Bio sam sve gladniji i na kraju mi je jedino preostalo da namamim tvoju majku u zasedu i da joj probodem lobanju svojim velikim nožem. Tako je bilo. Glad tako utiče na čoveka. Sve drugo mu je nebitno. Bitno mu je samo da dođe do hrane, rekao sam mladunčetu. Možda to i sam znaš, a možda i ne. Nadajmo se da ne.

Poreba za mlekom je postala akutna tako da sam strpao petnaest-dvadeset kilograma losovine u ranac i krenuo ka stadionu Ulevol. Mladunče je kaskalo za mnom, ali sam mu strogim glasom rekao da tako ne može. Moraš da sačekaš ovde, rekao sam. Da sačekaš, ponovio sam polako kao da govorim gluvonemom detetu. Zarastao sam u bradu, sav sam zapušten, izgledam upadljivo i ovako, samo mi fali da sa sobom vučem losa. Opusti se, kažem mu, neću dugo. Ali on neće da se opusti. Ne da mi da odem. Jadni mali lose, kažem. Ti misliš da ću te napustiti, ali neću. Idem samo do prodavnice da nabavim mleko i još par stvari koje nam trebaju. Ne deluje. Strah od razdvajanja mu izbija iz očiju i osećam da se brinem što je toliko naporan. Mislio sam da su losovi samostalniji. Ovaj samo što se nije vezao za mene, a ne znam da li sam spreman za to. Počinjem da prebacujem mrtvoj majci što je povelala mladunče sa sobom usred sezone lova i sve te ludnice. Gde joj je bila glava?

Zastajem, spuštam ranac i mazim mladunče. Pokušavam da ga podignem, ali je preteško, tako da ga radije trljam po glavi nekako zezatorski i drugarski. Mlazim ga, kao što kažemo u mojoj porodici. Zatim mu natenane objašnjavam čitavu situaciju kako treba. Ja sam pristalica objašnjavanja. Uvek sam objašnjavao svojoj deci. Deca osete da nisu čista posla ako ih lažete ili prećutkujete činjenice, tako bar ja to zamišljam. Zato mu sada objašnjavam i rečima i mimikom da idem dole kod ljudi i da je to previše opasno za male losove. Tamo dole ima automobila i autobusa, jakih zvukova i mnogo raznih zbunjujućih signala. To je u stvari glavno obeležje ljudi, kažem, majstori su za zbunjujuće signale, tu niko ne može da ih pobedi, možeš da tražiš hiljadu godina, ali nećeš naći signale koji više zbunjuju od onih koje stvaraju ljudi.

A kada losovi zalutaju kod ljudi, onda ih ovi ubiju, kažem i imitiram zalutalog losa koga ubijaju i koji umire užasnom smrću. Zato je, kažem, za tebe najbolje da sačekaš ovde. Vraćam se za neki sat i onda možemo da budemo zajedno i možda smislimo nešto lepo da radimo. Čekam da mi da znak da me je razumeo i da se slaže, ali znaka nema. I uprkos svim objašnjavanjima i dobroj volji, nastavlja da me prati. Na kraju ga vezujem za drvo. Završili smo s tim.

Poslovođa u ICA-supermarketu je u nedoumici. Čitam ga kao knjigu. Nedoumica mu izbija iz svih pora. Pomozite jadnom lovcu i sakupljaču plodova, kažem, ali vidim da misli da sam čudan.

Stojimo u magacinu i on pokušava da deluje stoički, ali i pored svih kurseva osmehivanja i teorija o tome kako je kupac veliki i važan, iz njega izbija nepoverenje. Ono što ja tražim je, naravno, protivno svim pravilima i procedurama. Nudim mu losovinu u zamenu za mleko i još neku robu iz njegovog bogatog asortimana a njemu je to odvratno. Znam da većina ljudi misli da je vreme pregazilo taj oblik privrede, kažem, ali, eto mene, ovde sam, meso je dobro, Osim toga, kažem, to je dobar oblik privrede. Ljudi razmenjuju robu. Čine razne stvari jedni za druge. Siguran sam da se sve to vraća u modu, kažem. Sigurno, i ako pristaneneš na ovaj predlog, možeš kasnije da se hvališ da si bio među prvima. Da si trendseter pošto je potpuno jasno da se robna razmena vraća u modu. Za deset godina će robna razmena biti glavna. To je očigledno, kažem. Jer ovako više ne može. Ne ide. Uzmi koji god hoćeš list ili časopis i videćeš da nema puno naprednih ljudi koji sumnjaju u to da moramo da menjamo potrošačku šemu ako hoćemo da potraje više od par decenija.

A i primetio sam da razmatraš moju ponudu, kažem. Razmišljaš. Primetio sam da nisi rekao ne.

U srednjim je tridesetim i zapravo prilično zadovoljan sobom. Sigurno ima relativno solidno obrazovanje i misli da je fantastično što učestvuje u razvoju ICA-supermarketa na stadionu Ulevo. Prodavnica je nedavno renovirana. Jedan od najmodernijih supermarketa u zemlji. Frižideri sa svežom robom dokle god ti pogled dopire, između ostalog šunke iz Parme koje koštaju na hiljade kruna, sirevi veliki kao kuće i sigurno sjajna radna atmosfera u kojoj ljudi brinu jedni o drugima i daju sve od sebe na radnom mestu. A on se koleba. Može mnogo da izgubi, ali kakva je šansa da će ga neko otkriti, a uz to i voli losovinu. Sa losovinom nema rasprave. Osvrće se da bi se uverio da niko od njegovih podređenih nije dovoljno blizu da čuje ono što će sada reći. Šta ti treba? pita.

Kažem da mi treba više stvari, ali da je najvažnije da napravimo dogovor o mleku. Dogovor o mleku? čudi se. Klimnem glavom. Meni, dakle, mojim organima i ćelijama, ukoliko ti treba, treba otprilike litar obranog mleka i dnevno, kažem. Zato hoću da svakog ponedeljka i četvrtka ujutru u sedam, kad se prodavnica otvori, nađem tri odnosno četiri kartona mleka, ovde ispred magacina, na primer između kontejnera i zida. Zašto baš obrano mleko? pita me.

Dragi moj, kažem, obrano mleko predstavlja najvišu tekovinu koju je čovečanstvo uspelo da dostigne. Svaki idiot može u svakom trenutku da nabavi obično kravlje mleko, ali korak do obranog mleka zahteva moćan um i prefinjenu tehniku separacije, što je ostvareno tek u moderno doba. I zapravo se bojim da ljudi nikad neće stići dalje. Obrano mleko će verovatno zauvek ostati na tronu iznad svega ostalog. Ali nam pruža nešto čemu možemo da težimo. Obrano mleko oplemenjuje čoveka. Pita koliko nedelja će to

trajati. Sve dok je neophodno, kažem. Neophodno za šta? pita me. Već će se pokazati, kažem. A pored toga potrebne su mi baterije i još neke sitnice iz prodavnice. Koliko mesa je u pitanju, zanima ga. Dobićeš ono što danas imam u rancu, sve odjednom, a ako se saradnja nastavi i posle Božića, dobićeš još. Dogovoreno, kaže i stegne mi ruku.

Dobro je. Ovo je pobeda za lovačko-sakupljačku kulturu. Losa ubijenog nožem razmenjujem za mleko i drugu potrošnu robu. To je uspeh. Možda je ipak moguće spasti svet.

Od svih ljudi na svetu u prodavnici nalećem baš na svoju ženu.

Obično je u ovo doba dana na poslu, ali danas očigledno nije. Sigurno ima svoje razloge.

Ćao, kažem.

Ni na šta ne ličiš, kaže.

Neću preterati ako kažem da moja žena misli da je čudno što trenutno živim u šumi. Izgleda da ne shvata baš mnogo od svega toga. Ne zameram joj. Ne znam da li i sam baš sve to razumem. Otac mi je upravo bio umro i sahranili smo ga; majka, sestre i ja smo se pobrinuli za sve praktične sitnice i ja sam otišao da vozim bicikl. Bilo je proleće. I bilo je božanstveno voziti bicikl po šumi nakon tako duge zime. Bicikl, naravno, vozim tokom cele godine. Na posao i sa posla. Ja sam biciklista. Možda sam iznad svega biciklista. Nema tih okolnosti koje me mogu zaustaviti. Zimi koristim zimske gume. Imam kacigu. Biciklističke rukavice. Specijalne pantalone i jakne. Kompjuter na biciklu. Svetla. Godišnje biciklom pređem četiri hiljade kilometara. Nije mi problem da polomim brisače na automobilima koji ne znaju da se

ponašaju. Udaram ih po haubi. Udaram u prozor . Derem se dok ne promuknem i ne plašim se kad vozači stanu i hoće da me uhvate. Svađam se s njima do iznemoglosti i iz sve snage branim svoja biciklistička prava. I brzo stignem tamo kuda sam krenuo. Mnogo brže nego automobili. Najbolji je jutarnji špic. Na primer niz ulicu Sognsvejen, preko Adamstuenta i dalje niz Tereses Gate i Pilestrede. Gomila automobila, a često i nekoliko tramvaja. Tramvaj obično stane nasred ulice Tereses Gate, a automobili moraju da stanu pošto skoro uvek ima saobraćaja iz drugog smera; međutim, ja poskočim na trotoar, zaobilazim zdesna one koji ulaze u tramvaj i ponovo izletim na put četiri-pet metara ispred tramvaja mnogo pre nego što ponovo krene. Trotoar je baš na tom mestu nešto viši nego što je normalno, a još je i malo zakošen, tako da mogu da odskočim i prizemljim se sa oba točka istovremeno, tačno između tramvajskih šina. To je strava, ali se ne hvalim time. Ko vidi, video je. Možda inspirišem nekoga od njih da nabavi bicikl. Sama pomisao na to mi je dovoljna nagrada. Nosim je u sebi dalje kroz dan, dok vozim ka sledećoj prepreci, a to je kružni tok kod Bišleta, gde opet imam do detalja razrađenu tehniku koja se ne sviđa profesionalnim vozačima i koja je, verovatno, pomalo s one strane zakona. Ali čovek je kao biciklista prinuđen da bude izopštenik. Prinuđen je da živi na društvenoj margini, nasuprot ustaljenom saobraćajnom sistemu u kome su svi motorizovani, pa čak i zdravi ljudi. Bicikliste ugnjetavaju, mi smo manjina koja ne diže glas, naših lovišta je sve manje i uteruju nas u obrasce koji nam ne odgovaraju, ne smemo da govorimo svojim sopstvenim jezikom, saterali su nas pod zemlju. Ali čuvajte se, jer je ta nepravda toliko očigledna da nikoga ne treba da iznenađuje što se ljutnja i agresija nagomilavaju u biciklistima i što ćemo jednog lepog dana, kada se nebiciklisti toliko ugoje i kad se na jedvite jade budu

uguravali u automobile i izvlačili iz njih, uzvratiti udarac svim sredstvima.

Ja sam biciklista. I suprug i otac i sin i zaposlen čovek. I vlasnik kuće. I još gomilu drugih stvari. Čovek je toliko toga.

Dakle, vozio sam biciki. Sad, ovog proleća. A onda sam pao. Prilično nezgodno. To se često dešava u šumi, kao što je poznato. A staze za bicikliste su prilično uske. Skrenuo sam sa staze i našao se u vresu, na blagoj padini, kada mi se prednji točak odjednom zaglavio između dva kamena. Preleteo sam preko bicikla, udario kuk o neki koren i još mi je bicikl pao na čelo. Nisam mogao da ustanem. U početku me je užasno bolelo. Nisam mogao da se pomerim. Samo sam ležao potpuno mirno i gledao uvis u neke grane koje su se lagano njihale na povetarcu. I prvi put posle više godina sve je bilo potpuno tiho. Kada su najgori bolovi malo uminuli, doživeo sam blaženi mir. Oko mene samo šuma. Uobičajena mešavina raznoraznih složenih osećanja, misli, obaveza i planova odjednom je nestala. Sve je postalo samo šuma. A u mislima mi nije bila nijedna od onih nesnosnih dečjih pesmica. Inače mi se uvek neka vrzmala po glavi. Pesmice iz filmova koje moj sin i njegovi pajtosi gledaju na videu ili di-vi-diju. Tako se lako uvrte u mozak, tako su proračunate. I tako su se čvrsto ugnezdile u moj centralni nervni sistem. Kada sam pao, već su mesecima bile tu. Mučile su me tokom cele zime. I na poslu, i u slobodno vreme i kad mi je umro otac. Razmišljao sam da zbog toga potražim stručnu pomoć. Na primer, Ren i Stimpi. Ta stvorenja engleske produkcije koja moj sin obožava. Sreća, sreća, radost! Sreća, sreća, raltlost! Sreća, uživancijAAAAAA! To je umelo da mi melje u glavi po čitav dan. Od kad otvorim oči dok uveče ne zaspi. Dok se tuširam, doručkujem, vozim bicikl do posla,

dok sam na sastancima, ponovo se vozim kući, kupujem namirnice za ručak, idem po decu u obdanište, i tako dalje i tako dalje. Ren i Stimpi od jutra do mraka. A drugim danima je bio Majstor Bob. O bože. Bob je majstor kažu svi! Bob je majstor NAJ-BO-LJI! Ili Teletabisi. Strava i užas. te, da izvinete, đavolske i kvazislatke figure koje su, kako kažu, osmislili britanski psiholozi da zadovolje radoznalost i nedokučive impulse male dece. Vršni posao ako imaš dve godine, ali deluje zatupljujuće na sve druge. Tinki Vinki! Dipsi! LaLa! Po! Teletabisi. Teletabisi. Zagrljaaaaaj! Poželiš da ih propustiš kroz drobilicu iz đubretarskog kamiona. A vozić Tom. Pih. Možda i nije tako loše. U svakom slučaju prvih pedeset-šezdeset puta. Sa svojim optimističnim Ta-ta-ta-ta-tata-taaaaa, ta-ta-ta-taaa-ta, ta-ta-ta-taaaa-ta i tako dalje, što prati pedantno napravljena maketa železnice na nekom ostrvu koje pomalo liči na Englesku iako sva deca znaju da se sve to u stvari odigrava na ostrvu Sodor gde mala lokomotiva Tomas veselo vozi tamo-amo, sa svojim vagonima Eni i Klarabel, i kolegama-lokomotivama Persijem, Tobijem i Džejsom ili kako se već zovu, zajedno sa helikopterom Haroldom, autobusom Bertijem, buldožerom Terensom i šefom stanice, ili gospodinom Hatom, kako ga zovemo u kući, koji neprestano hvali vozove kad urade nešto dobro, a to je prilično često. Bogami, Tomase, ti si korisna lokomotiva, ume na primer da kaže, ali može da bude i strog, kao onda kad su se velike lokomotive uobrazile i odbile da same vuku vagone. Ne trpi takvo ponašanje.

Ali gospodin Hat mi je iščileo iz svesti dok sam ležao u vresu. Pesmice su utihnule. I sve misli u vezi s kupatilom su, na volšeban način, uzele slobodan dan. Skoro da nisam mogao da se setim kada poslednji put nisam mislio na kupatilo. Ali sada mi je kupatilo iščilelo iz svesti. Odjednom više nisam mislio na to da li treba da uzmemo italijanske ili španske

pločice, mat ili sjajne, ili ćemo jednostavno da se častimo mozaikom od stakla, za šta je moja žena, naravno, zdušno navijala. Bolje da ne spominjem. Uopšte nisam mislio na boje. Ni na plavu. Ni na zelenu. Ni na belu. Nije bilo u pitanju to da me više nije bilo briga za boju plafona ili pločica, već je misao o tome jednostavno nestala. Oslobodio sam se te igranke bez prestanka. Nisam više mislio ni na kombinovane slavine iako ih je bilo u sedamsto varijanti i sa rokom isporuke od šest nedelja ako su od četkanog čelika ili nešto brže ukoliko se zadovoljite običnom izradom, ali zašto se zadovoljiti običnim. Ili kada, o kojoj smo morali da raspravljamo istog dana kada su Amerika i Engleska započele operacije u Iraku. Sećam se da sam se iznervirao kad sam shvatio da smo prinuđeni da zauzmemo stav i prema tom ratu. To me je jako uznemirilo. Kao da nije dovoljno što treba da biram između sve te opreme za kupatilo. Sada je trebalo još i da izaberem stranu u Iraku. Nije mi se sviđalo što se u svetu događaju stvari koje su ono za šta sam koristio moć mišljenja u suštini svodile na trice. Ne samo što mi prioriteti nisu bili u redu, već nisam to ni želeo. Nedeljama me je nerviralo što nisu mogli da sačekaju da završimo sa renoviranjem kupatila pa da onda počnu s bombardovanjem. Mislio sam, ma nek se nose. Da li je trebalo da uzmemo kadu poljske proizvodnje koja je bila znatno jeftinija od švedske, koja nam se takođe jako dopala? Ili je trebalo da ostanemo čvrsti i da sve vreme forsiramo kvalitet na račun štednje? Uprkos svemu bilo je i dobrih i loših strana kod obe kade. Nije švedska bila bolja po svim kriterijumima. Crtali smo mesto na kome će stajati kada, i sastavljali liste sa plusima i minusima i za poljsku i za švedsku dok su bombe zviždale nad Eufratom, ili možda Tigrom, ili i jed- nim i drugim, na TV-u na kome smo utišali zvuk. Taj proces toliko iscrpljuje, toliko obuzima čoveka, da,

ako u trenutku pomisliš da nije važan, propada ceo projekat, a mužda i brak.

Dok sam ležao u vresu, nisam razmišljao ni o ve-ce šolji. Da li treba da bude ugradna, što je trenutno najmodernije, ili možemo da se provučemo sa klasičnijim tipom bez postolja. Tog popodneva u šumi od mene su bili daleko i razgovori s vodoinstalaterom. Naročito onaj neprijatni razgovor kad je rekao da je prvi vodoinstalater onemogućio govornima da prođu kuda treba kroz beton i da će on kroz nekoliko sekundi morati da razbije čitav pod još jednom i da postavi nove cevi.

Sve je to nestalo. Bilo je mnogo stvari o kojima odjednom više nisam razmišljao. Ono o čemu sam, nasuprot tome, razmišljao, dok sam povređen ležao u vresu i dok mi je prolećno sunce grejalo lice, bilo je da mog oca više nema, i to zauvek, da ga nikada nisam zaista poznavao i da nisam ni osetio ništa posebno kad mi je majka rekla da je umro. Umro je noću. Iznenada. I sasvim tiho. Ali u vresu me je to pritislo svom težinom. Dramatika svega toga. Čovek je tu, a onda više nije tu. Od danas do sutra. Odjednom mi je to doprlo do mozga i uvideo sam da je ta razlika toliko neshvatijiva da bi i sama misao o tome trebalo da odustane od svega i da se povuče. Šta sve čovek može da bude i da ima, a onda odjednom šta sve ne može da bude i ne može da ima, zato što je po poslednji put bio i imao. To je odvratna koncepcija. Jedna alternativa sadrži sve, a druga ništa. Slabost koju su izazvale ove misli, kombinovana sa udarcem u glavu, uspavala me je nakratko. A kad sam se probudio, pomislio sam na nešto što mi je nekoliko dana ranije rekla moja šesnaestogodišnja ćerka dok smo sedeli u kafiću posle *Gospodara prstena - Dve kule* u bioskopu Koloseum. Gledala ga je jedanaest puta pre toga i mislila je da više ne mogu da se izvlačim i da moram da

pogledam taj film. U svakom slučaju, više nije htela da prihvati da njen otac ne učestvuje u onome što ona smatra epohalnim događajem. Nekoliko nedelja je i doslovno ležala u redu da bi nabavila karte za premijeru. Ona i njen dečko, i drugarice i njihovi momci. Obučeni kao vilenjaci. Jedva smo izboksovali u školi da dobije dozvolu da toliko izostaje usred školske godine, ali ona je primeran učenik i profesor engleskog je potvrdio da to nije ništa strašno, a uostalom, priča se da je Tolkin majstor da raspali maštu mladih, što je odlično, plus mi imamo toplu vreću za spavanje i sve što treba. Kako god. U filmu postoji sekvenca u kojoj veoma zlom Sarumanu, koji inače jako liči na pokojnog vođu Hamasa, onog sa belom kosom i bradom koji je sedeo u invalidskim kolicima i govorio piskavim glasom da se Palestinci uprkos svemu nikada neće predati, na dramatičan način uništavaju rudnike i kulu nakon što je dugo odgajao takozvane Orke, zla čudovišta nalik na trolove, koje je sada poslao da ubiju sve što je dobro. Klipove u točkove mu podmeće nekakvo živo drveće koje su hobiti uhedili da krene u akciju. Između ostalog ruše i branu tako da voda pokulja na sve strane i napravi Sarumanu veliku štetu. Dok smo izlazili iz bioskopa prešao sam se i rekao nešto o tome kako će sigurno proći neko vreme pre nego što Saruman izgradi novu kulu u podnožju brane. Moja ćerka nije odreagovala na to, ali kad smo došli u kafić video sam joj u pogledu da je ljuta. Zanimalo me je šta joj je, ali se, da budem iskren, nisam bojao šta bi mogla da kaže. U mojim očima je bila toliko zagonetna da sam u svakom trenutku bio spreman na sve. Tinejdžerke su mi i oduvek bile nepoznanica, i to ponajviše kad smo bili istih godina. Od tada se jaz među nama samo produbio, što je i prirodno, a sad imam i sopstvenu tinejdžerku i kako sam razumeo te večeri pre skoro šest

meseci, jaz je postao pravi ambis. Uzmite nešto najiracionalnije što se može zamisliti i pomnožite to najvećim brojem koji vam padne na pamet, e pa, rekao bih da je moja ćerka odmah u komšiluku.

Došli smo u kafić i seli. Šta je bilo? izgovorio sam konačno. Rekla je daje šokirana što je moj prvi komentar nakon gledanja jednog takvog epa mogao da bude toliko ciničan i toliko van konteksta moćne priče kojoj sam upravo prisustvovao. Pa, može se prisustvovati na razne načine, rekao sam. Gledali smo neverovatno skup film o trolovima. Bilo je fenomenalno. I drago mi je što sam ga gledao pošto tebi toliko znači. Rekla je da ne može to da prihvati i da to potvrđuje da je jaz između mene i nje upravo onoliki koliko se pribojavala, ili ako je to uopšte moguće, čak i dublji.

Šta hoćeš da kažem? pitao sam.

Gledali smo priču o dobru i zlu, rekla mi je ćerka. Zar ne osećaš ništa u srcu?

Da, naravno. Pa već sam rekao da je bilo sjajno. Shvatam da je onaj prsten opasan i da mnogi hoće da ga se dočepaju, i da su dobro napravili onog, kako se zove, onog providnog što jede ribu...?

Goluma, rekla je.

E, baš njega, rekao sam. Dobro su ga napravili. Ne shvatam baš sasvim kako su to uradili, ali je impresivno. I scene borbe su bile moćne, kao i sve ostalo.

Znaš šta je tvoj problem, tata? rekla je tada.

Odmahnuo sam glavom.

Ne voliš ljude, rekla je. Nisu ti simpatični. I zato ja ne volim tebe.

Ustala je i otišla.

Raskinula je sa mnom kao da sam joj dečko. U stvari je to bilo prilično impresivno. Na trenutak sam bio gotovo ponosan na

nju. Eno, moje ćerke, mislio sam kad je otišla. Uspeće u životu. Onda sam naručio pivo, odložio ono što se dogodilo u fasciklu namenjenu iracionalnim ispadima i pomislio da će za par dana opet biti ona stara. I bila je, manje ili više. Ali dok sam nekoliko dana kasnije ležao u vresu i osećao bolove u kukovima i sunce na licu, uvideo sam da je moja ćerka bila u pravu.

Ne volim ljude.

Ne volim ono što rade. Ne volim ono što jesu. Ne volim ono što kažu.

Ćerka me je pogodila u najosetljivije mesto. Izrekla je nešto što sam dugo pokušavao da izbegnem i nisam hteo da prihvatim. Poslednjih godina sam postepeno produbljivao jaz između sebe i ljudi koji me okružuju. Nisam se trudio na poslu, a delimično ni kod kuće. Moja žena je to više puta prokomentarisala. Mislila je da nešto nije u redu sa njom i ja sam je držao u tom ubeđenju u nedostatku boljeg objašnjenja. Potpuno je nelogično priznati da je greška u samom čoveku. U svakom slučaju sve dok je neko drugi spreman da preuzme krivicu. Gotovo neprekidno sam se nalazio u stanju u kome sam registrovao da se stvari oko mene dešavaju, a da uopšte nisam mislio da imaju neke veze sa mnom. A moja ćerka, u kostimu vilenjaka, videla je to i stavila tačku na sve. Tog popodneva sam dugo ležao u vresu. Povraćao sam par puta i kada sam konačno ogladneo pokušao sam da pogodim vevericu pumpom za bicikl, ali sam promašio. A onda me je nazvala žena i pitala gde sam nestao. Pao sam sa bicikla, rekao sam i pokušao da se pridignem. Donekle je išlo. Stižem, rekao sam i počeo da šepam ka kući oslanjajući se o bicikl.

Imao sam gadne ogrebotine i modricu koja je bila crvenkasta i žuta veličine bečke šnicle na primer i najverovatnije još i nekakav potres mozga. Žena mi je previla rane i rekao sam da je sa njom sve u redu, a da sa mnom nije sve kako treba. Da, rekla je. A šta ti fali? Još uvek ne mogu da kažem, rekao sam. Ali sam ležao u šumi i malo razmišljao. Dobro je, rekla je.

Narednih dana sam ostao kod kuće. Od lekara iz preduzeća sam dobio bolovanje i preporuku da mirujem nedelju dana ili dve.

Moja ćerka je i dalje gledala Gospodara prstena i stavila mi do znanja da više neće da čuje nove sarkazme u vezi s tim, a moj sin, Gregus, sam Bog zna zašto sam pristao da ga tako nazovem, gledao je svoje izluđujuće crtaće u svako doba dana kada nije bio u obdaništu. Bože, blagoslovi obdanište.

Jednog dana, kada se bolovanje približilo kraju, počeo sam da kopam po gomili papira i fotografija koje mi je majka dala posle očeve smrti. Bilo je tu priznanica i beležaka i između ostalog gomila slika nužnika. Pozvao sam majku koja mi je objasnila da je otac poslednjih godina života uporno fotografisao sve toalete u kojima je bio. Nikada nije objasnio zašto. Fotografisao je i ćutao. Rezultat su bile stotine fotografija nužnika, kao i drveća, stena i drugih mesta na kojima muškarci mogu da pišaju kada su napolju. Odjednom sam primetio da sam ga poznavao još manje nego što sam mislio, ali su mi se dopale slike i misao da je fotografisao sve toalete. To mu je pristajalo. Moj otac, fotograf toaleta. Kao posledica toga, ili kao posledica raspoloženja koje je to izazvalo u meni, ili u najmanju ruku nadam se kao posledica nečega što je bilo u vezi sa nečim, spakovao sam ranac prateći neki naizgled nasumičan impuls koji mi još uvek tako deluje i krenuo u šumu. Ostavio sam ceduljicu na radnom delu u kuhinji u kojoj sam kratko i jasno rekao da sam otišao u

šetnju po šumi i da ne znam koliko ću ostati, ali da me ne čekaju na ručak. Od toga je prošlo otprilike pola godine i ženu sam video samo nekoliko puta. Popela se do šatora par puta radi seksa i da bi me ubedila da se vratim kući, i mada sam joj oba puta to obećao, nisam se vratio. Kažem da ću doći, ali se ne vraćam. U neku ruku je to na granici laži, ali šta onda, to je moj život i potrebno mi je da neko vreme budem u šumi.

Moja žena je obuzeta time šta će svet misliti, kako kaže. Mene to više ne muči. Najmanje me je briga za to šta svet misli. Može da misli šta hoće. I pored svega i dalje uglavnom ne volim ljude i retko cenim njihovo mišljenje. Naši takozvani prijatelji me već dugo ne zanimaju. Dolaze kod nas i mi kod njih. Uvek beskonačno smaranje sa ručkovima i decom i izletima u vikendice subotom i nedeljom ili u iznajmljene kuće u inostranstvu leti. A ja sam, naravno, uvek išao s njima i tako sam na jedan odvratn način bio deo svega toga. Sigurno su dobili temu za razmišljanje kad sam otišao u šumu. Mora da su mislili: baš Dopler, od vih ljudi. On, koji ima dobar posao i divnu porodicu i veliku kuću koja se renovira po najnovijoj modi, i šta da kažem onima koji pitaju? ponovila je moja žena očajno više puta. Kaži šta hoćeš, rekao sam. Reci da sam postao manično opsednut florom i faunom, reci da sam poludeo, reci šta hoćeš.

Jasno mi je da je moje ponašanje iskušenje za moju ženu i pokušao sam da joj objasnim da moj mali beg nema nikakve veze sa njom. Primetio sam da joj je teško da u to poveruje. U početku je sumnjala da sam našao neku drugu, ali više to ne misli. Sada se nekako pomirila s tim da ja živim u šatoru iako ne shvata zašto. U dobru i u zlu, rečeno jc kad smo se venčavali. Problem je naravno u tome što jedan te isti dan može jednome da bude dobro, a drugome zlo.

Trudna sam, kaže mi dok stojimo ispred rafa sa supama iz kesice u najvećem ICA- supermarketu u Norveškoj.

O bože, kažem. Zar opet? Jedva da smo vodili ljubav od kada sam se iselio u šator. Možda dva ili tri puta, kao što sam već rekao. Dolazila je kod mene noću i odlazila posle kratkog snošaja kada bi se jedva i skinula.

Termin mi je u maju, kaže. I ako se dotle ne vratiš kući, možeš sve da zaboraviš. Onda smo završili. Shvataš?

Čujem te, kažem joj.

Umorna sam od toga da budem sama s decom i da više nema tvoje plate, kaže.

Shvatam i to, kažem. Ali ja ne živim u šumi zato što mi je zabavno. Živim u šumi zato što moram da budem u šumi i ti ne možeš to da razumeš pošto nikad nisi osetila potrebu da budeš u šumi. I uvek funkcionišeš tako dobro, a ja tako loše, rado se družiš s ljudima i to s lakoćom, dok ja to činim nerado i teško.

Na putu si da postaneš isti tvoj otac, kaže i okrene se da ode. Maj, to je poslednje što čujem. Zastaje i ponavlja. Maj.

To je bilo previše odjednom. Kad silaziš među ljude, to znači da tražiš kavgu. Rekao sam to losu, ali se sam nisam dovoljno čuvao. Naravno, trebalo je da se uverim da mi žena nije u prodavnici pre nego što sam počeo da se šetkam unaokolo kao sav ostali svet. Ali šteta je učinjena, poverljiva informacija je prešla iz ruke u ruku i sada ću ponovo postati otac. Strava i užas. To znači još godina od jutra do mraka ispunjenih cinično komponovanim dečjim pesmicama, a ne znam da li je moje mentalno zdravlje u stanju to da izdrži. Želeo bih da imam manji polni organ. Polni organ za kojim moja žena ne čezne. Sićušni i slabašni organ bez koga bi

sasvim lepo mogla da živi. Ali čovek mora da živi sa onakvim organom kakav mu je dodeljen i nikada nigde nisam video oglas ili mejl koji nudi smanjenje veličine takvih organa, a ono što me teši kod dece jeste što uprkos svemu sa sobom donose neku dimenziju nežnosti koja povremeno i ima nekog smisla. Ali, rođenje i smrt. To je vrzino kolo. Moj otac je otišao, a novi život se pojavljuje. Neko koga nikada nisam stvarno poznavao biće zamenjen nekim drugim koga najverovatnije nikada neću potpuno upoznati.

A ako postoji nešto u šta se ne pretvaram, to je moj otac. Kako je mogla to da kaže? Mrzim kad tek tako kaže neke stvari. Kao da zna nešto što ja ne znam. Kao da je o tome dugo razmišljala i odjednom odlučila da podeli malo znanja sa mnom, ali samo malo, samo vrh ledenog brega, samo nagoveštaj, da mi da temu za razmišljanje, tako da mogu sam da popunim ostatak slike. To je tehnika koju često koristi i sledeći put kad je budem sreo, reći ću joj da je zabije sebi u dupe.

Mladunče će se zvati Bongo po mom ocu, palo mi je na pamet dok sam se vraćao u šumu. Iako se moj otac nije zvao Bongo, mladunče će se zvati Bongo po njemu. Ponekad čovek mora biti otvoren i za takve asocijacije.

U rancu imam mleko, brašno, jaja i ulje i ostale osnovne namirnice, ali pre svega mleko, naravno, kao i igru memorije sa slikama životinja za koju sam se razmenio u knjižari. Bilo je potrebno jedva pola kilograma mesa. Los je svestran i može se koristiti za sve i svašta. A apropo mleka, zastajem na ivici šume, opraštam se sa poslednjim kućama i ispijam ceo litar. Ambalažu uredno savijam i nosim je sa sobom da mi služi za potpalu.

U stvari, živim samo nekoliko stotina metara od ruba šume, ali tuda nikada niko ne prolazi. Ljudi prate staze. A one ovde

idu uzduž i popreko. Na stotine njih. Jedva da se može reći da živim u šumi, ali sam ipak skroz u šumi, pošto ovuda nikada niko ne prolazi. Vlasnik šume, Levenšold, ne zna ništa o tome. Dozvoljeno je boraviti u šatoru tri dana na jednom mestu, a moj šator je ovde već skoro dvesta. Levenšoldu se to sigurno ne bi dopalo. A birači konzervativne partije koji se nedeljom ovuda šetaju u pumparicama ili imaju slobodan dan ili šetaju pse, znaju isto tako malo. Stalno prolaze na jedva pedeset metara od mene zadubljeni u svoje konzervativne misli, na putu ka vidikovcu Vetakolen odakle posmatraju grad da bi se uverili da i dalje žive na jednom od najboljih mesta u gradu, a i ne slute da sam ja tu. Dok razmišljaju o tome da li će plasirati još jednu gomilu para u fond niskog rizika ili će uskoro naterati komšiju da poseče drvo koje će im za neko vreme zakloniti delić pogleda na fjord ili malo sunca u bašti, ja sedim u šatoru i ne volim ih, a oni to ne znaju i to mi se sviđa. To mi nešto znači. Za divno čudo. Mislim da je u pitanju onaj divni osećaj kad se sakriješ. Ona stara dobra radost što te ne vide. Kad si miran kao bubica i sklupčać se i misliš da te niko neće naći. To prosto osvežava. Bongo je skoro izvan sebe od radosti kad me ugleda i ostatak dana provodimo u šatoru. Igramo igru memorije i uživamo, a mene obuzima deo onog osećaja iz školskih dana kad si s najboljim dragom. Kad jednostavno visite zajedno. Ne pričate ni o čemu posebnom. Ali Bongo je očajan u igri memorije. Stvarno će morati da se popravi ako hoće da još neki put igram s njim. Izabrao sam igru sa slikama životinja baš zato da bih mu pružio fer šansu, ali dok ja skupljam lisice, dabrove, veverice i šumske golubove, Bongo nema ni jednu jedinu kartu. Jednostavno nije u stanju da zapamti gde su karte. Pokazujem mu ih i očekujem da će mi dati mig u obliku nekog zvuka ili

klimatanja glavom ili bilo šta, ali ne. Ni da mukne. Ni da klimne. O, Bongo, Bongo, kažem. Nisi baš najbistriji. Ali si pravi drugar. I odličan jastuk.

Zaradio sam sve do poslednje pare, to je sasvim sigurno, kažem Bongu dok ležim i uživam u pobedi. On podnosi poraz veoma mirno. Tako i treba. Kod nas nema nikakvog prestiža ili naduvanog samoljublja. Ali od moje ranije opsednutosti novcem došao sam do toga da mi novac znači tako malo koliko je to u našoj kulturi moguće. Tokom čitavih studija razmišljao sam o novcu i zarađivanju i smatrao one koji nisu studirali nešto profitabilno totalnim budalama. A sada shvatam da me nedostatak para uopšte ne brine. To je potpuno banalno. Kao vic sa Pajom Patkom. Udarac u glavu je promenio sve. Bio sam opsednut parama i raspoređivao sam svoje vreme i svoje sposobnosti prema želji da sakupim što više para. Onda sam pao s bicikla, malo udario glavom i pljes, pare me više ne zanimaju. A ni mnogo šta drugo, moram nažalost da priznam, ali se nadam da ću biti u stanju da se ponovo zainteresujem za nešto. I da možda imam uslove. Imam šator u šumi, imam gomilu vremena i mesa. I imam Bonga, svog novog drugara. Osećam kao da se oduvek poznajemo. A moja žena živi u zabludi ako misli da ću se u maju vratiti njoj i novom detetu i drugim ljudima. Uopšte ne planiram to da uradim. Baš naprotiv, primećujem da planiram da to ne uradim. Moraće da dođe po mene. Da me nosi. A to neće moći kad bude bila u poodmakloj trudnoći. Nema šanse.

Uradio sam toliko toga.

Bio sam briljantan.

Bio sam briljantan do jaja.

Bio sam briljantan u obdaništu. Bio sam briljantan u nižim razredima osnovne škole. Bio sam briljantan u višim razredima osnovne škole. U gimnaziji sam bio strava briljantan, ne samo u učenju, već i u pogledu socijalizacije. Bio sam briljantan iako nisam bio bubalica, iako nisam čitao samo lektiru; bio sam pomalo drzak i buntovnik i ophodio se prema nastavnicima na granici dozvoljenog, a ipak su me voleli više nego ostale. Danas mi je palo na pamet da čovek mora da bude briljantan na jedan bezgranično odvratna način da bi to uspeo. Bio sam briljantan student i našao superbriljantnu devojkicu kojom sam se oženio na briljantan način među briljantnim prijateljima nakon što su mi ponudili posao koji je bio toliko briljantan da je zeznuo sve ostale briljantne poslove. Kasnije smo dobili decicu koju smo briljantno odgajali i kupili kuću koju smo briljantno renovirali. Godinama sam lutao po svojoj toj briljantnosti. Budio sam se u njoj, zaspivao u njoj. Udisao sam briljantnost i postepeno gubio život. Tako to biva, vidim. Bože sačuvaj da moja deca budu briljantna kao ja.

Ali moja ćerka pokazuje zabrinjavajuće znake briljantnosti i mislim da je bilo krajnje vreme da se preselim u šumu, i zbog nje. Moj boravak u šumi, koji za nju predstavlja tendenciju ka ludilu, možda će uticati na to da postane malo manje sigurna u sebe i tako joj pomoći da krene putem koji nije toliko briljantan i da je navede da se malo manje trudi i da spusti loptu. Ako već nije prekasno. Ako se briljantnost već nije uselila u nju i sasvim je ispunila. Bojim se da je tako pošto briljantnost stvara zavisnost. Ako čovek jednom postane briljantan, uradiće sve da bi i dalje izmamljivao pozitivne reakcije okoline. To je magični vrtlog koji se sam od sebe pojačava i nikada ne prestaje. Možete biti briljantni kao

učenik i student, a kasnije i u poslu, u organizacijama i udruženjima, možete biti briljantan partner, prijatelj i supružnik, briljantan roditelj i potrošač, zapravo ne postoji ništa što ne biste mogli da uradite briljantnije nego drugi, možete briljantno stariti, možete se briljantno razboleti, možete briljantno umreti, što bih ja nesumnjivo i učinio da nisam pao s bicikla i udario glavu. Ali se to sada neće desiti. Umreću nebriljantno i nikada neću pokušati da se trudim do kraja života. Nikada se neću truditi. Poslednji put sam se trudio i poslednji put bio briljantan.

Moj sin, na svu sreću, nije stigao da postane briljantan i nadam se da mu još uvek ima spasa. Stalno mislim da ga moje odsustvo može spasti. Mislim da to što mu nedostajem može u njemu da stvori neki nemir, čežnju, neravnotežu, a ta neravnoteža će ga spasti briljantnosti. I mojoj ženi bi prijalo da je malo manje briljantna. Pošto već dugo nisam tu, postala je umorna i sigurno će početi da greši. Sigurno je umorna i ljuta i nerazborita u odnosu sa decom, manje spava i verovatno joj nedostaje uobičajeni višak energije koji je čini briljantnom i solidnom na poslu, to neizbežno sa sobom nosi grižu savesti, a ništa je toliko ne čini nebriljantnom kao griža savesti. Svojim boravkom u šumi spasavam čitavu porodicu. Misle da je to što sam ovde mana, dok je to zapravo spas za sve nas. Moja porodica i ja ćemo morati mnogo da se zahvaljujemo šumi, ako jednog dana odlučim da se vratim. Ali ne vidim šta bi me nateralo da odustanem. Ovde nisam izložen drugim ljudima i drugi ljudi nisu izloženi meni. Drugi su pošteđeni mog sarkazma i mržnje, a ja sam pošteđen njihove briljantnosti i gluposti. To mi se čini kao dobar aranžman.

Pored toga uvežbavam usamljenost. Vežbam da živim s njom. Kao što je i moj otac radio. Možda i ne znajući. Bio je potpuno sam. Bio je s mojom majkom veći deo života, ali je ipak bio sam. A poslednjih četrdeset godina života je imao i

mene i ostalu decu, ali nije bio manje sam zbog toga. O čemu je razmišljao kad bi se ujutru probudio, kada bi polazio na spavanje, išao na skijanje ili fotografisao toalete, ne znam. Nisam nikada ni znao. To više ne postoji. A može se reći da nikada nije ni postojalo pošto je postojalo samo u njemu. Možda je bilo nečega, a možda i nije. To je isto kao sa Šredingerovom mačkom. Stavite u jednu kutiju mačku i atom neke radioaktivne materije, koja pri raspadu pokreće mehanizam koji oslobađa smrtonosnu kiselinu. Ali pošto ne možemo da zavirimo u kutiju, nećemo znati da li se to dogodilo ili ne. I zato moramo u isto vreme verovati da je mačka i živa i mrtva. Moj otac je živio u jednoj takvoj kutiji. Možda je razmišljao mnogo, možda malo. Možda mu je bilo dobro, a možda ne. U isto vreme bio je i potpuno živ i sasvim mrtav. A sada je samo mrtav.

Rađamo se sami i umiremo sami. Stvar je samo u tome da se na to konačno naviknemo. Samoća je temelj čitave konstrukcije. Ona je takoreći noseća greda. Možemo živeti s nekim drugim, ali to „sa“ po pravilu znači pored nekog. I to je sasvim u redu. Živimo kraj nekog drugog, a u srećnim trenucima možda čak i živimo sa njim. Sedimo u istom automobilu, jedemo isti ručak, slavimo isti Božić. Ali je to drugačije od vožnje kolima, ručka ili zajedničkog slavljenja Božića. To su dve krajnosti. Dve planete. A čovek je uostalom pronašao novo nebesko telo za koje neki kažu da je nova planeta, a neki da nije. Verujemo da znamo tako mnogo, ali u stvari ne znamo ni šta su planete, a još manje ko nam je otac. Ili ko nam je bio otac. A ti, Bongo, to svakako ne znaš. I ne slutiš ko ti je otac. Možda još uvek živi u nekoj kutiji. U nekoj kutiji u šumi. Jedino što sigurno znaš jeste da je los, kažem. I to sigurno prilično veliki los, pošto je uspeo da se spari s

tvojom majkom, koja je i sama bila prilično krupna, da ne kažemo ogromna. I ti ćeš da porasteš veliki, kažem, izvedem ga pred šator i izmerim ga uz jednu jelu. Pazio sam da stoji pravo, stavio mu knjigu na vrh glave, a onda urezao crticu i datum u stablo. Tako da možemo da pratimo koliko brzo rasteš, kažem.

Nekoliko dana kasnije, uveče, dok se vatra polako gasila, sinulo mi je da je poređenje između Šredingerove mačke i mog oca previše briljantno. Opet sam pokušao da budem briljantan. Briljantan sam čak i kad sam sam i pošto sam odlučio da neću da budem briljantan, opet sam briljantan. To je bolest.

Još jedna i to umnogome prilično zabrinjavajuća činjenica koju mi je majka saopštila o ocu, jeste da je on na jednom od njihovih mnogobrojnih putovanja na Mediteran, jedne večeri, posle dobre hrane i pića, ako sam dobro razumeo, rekao da ona mora da se pobrine da ga sahrane sa marakasom ukoliko umre pre nje. Treba da ga stavi u džep od sakoa, rekao je, i da zamoli ljude u pogrebnom preduzeću da mu obuku sako. Ona je to doživela kao ozbiljan zahtev iako je atmosfera bila mediteranska i puna života. I to je, koliko se moja majka seća, jedini put u životu da je otac izgovorio reč marakas. Kada je umro, satima smo raspravljali da li to treba da shvatimo ozbiljno. Moja sestra je mislila da ne treba, ali smo na kraju to ipak uradili. Otišao sam u muzičku radnju i kupio crveni marakas. Nije bio skup i protresao sam ga dok sam izlazio iz prodavnice. Bilo je efektno. Izazovno, na neki način. I nije mi bilo nimalo teško da zamislim da bi mogao da napravi sugestivnu atmosferu, sa još nekim instrumentima. Prvo osnovni ritam, naravno. Zatim nešto kompleksniji bit sa pikantnim sinkopama. A

povrh svega toga, marakas. Kao neki fini začín. Ne razmišljas o tome kad je tu, ali osećas da nešto nedostaje kad ga nema. Takav vam je marakas. A takav vam je bio i moj otac. Ali on, koliko je meni poznato, nikada nije izrazio neku ljubav prema ritmu ili udaraljka. Možda je ovde u pitanju bilo to što je te večeri na Mediteranu bio opijen i radostan i pun neke mediteranske muzike koja ih je nesumnjivo pratila celo večé, i možda je u trenutku, kao što se ljudima povremeno dešava, pomislio da i njegov sopstveni život treba da sadrži više ritmova, više plesa, muzike i raspojasanosti, a manje običnih, obaveznih i dosadnih stvari, kao što nam se ponekad dešava da pomislimo, a u tome nema ničeg lošeg, takoreći svi to rade, pretpostavljam da nam je život pun koječega čega ne bi trebalo da je pun, a da mu nedostaje nešto što primećujemo da drugi imaju, na primer ritmovi, ili radost, ili dubina, ili deca ili nešto što se generalno doživljava kao dobro i smisleno. Moj otac je možda doživeo takav trenutak na Mediteranu. Ili je to možda bio napad straha od onog sveta i misao da bi mu marakas na neki način mogao pomoći na putu onamo, da bi s njim mogao da se snađe nakon smrti, da bi mogao da ga prati i da mu pomogne kad naiđe na prepreke i izazove. To su, naravno, samo pretpostavke. Ali znam da je mnogo čitao. A ono što je čitao uglavnom je zadržavao za sebe. Čitao je klasike. A tu ima mnogo smrti, koliko sam shvatio, i isto tako ima mnogo o raznim zagrobnim svetovima i o tome šta treba da se radi da bi se do tamo stiglo i tako dalje. Ali u klasičnoj književnosti sigurno nema puno marakasa. Pretpostavljam da kod starih Grka nema nijednog marakasa. A najverovatnije ni kod Rimljana. Tako da će ostati zagonetka otkud to mom ocu. Ali sada su oboje zakopani. Otac. I marakas. Nadam se da će se i jedan i drugi na kraju snaći.

Pre nego što se završi današnji radni dan i Bongo i ja pišamo na uobičajenom mestu i gledamo grad i fjord. Veče je hladno i vedro i primečujem da neki prozori na Meteorološkom institutu svetle. Sigurno rade i dan i noć, mislim.

Vreme mora da se ucрта na karte, da se istraži i da se naprave modeli. Tome nema kraja. Vreme nikad ne prestaje i ne odlazi na pauzu. A sneg ove godine oteže. Prošle godine je stigao rano i dugo se zadržao. Bilo ga je već u oktobru, ali ove godine ga nema ni na vidiku. Samo sunce i čista radost među ljudima. Ali ja bih više voleo da pada sneg. To je jedino vreme koje stvarno volim. Kad pada sneg ja sam najmanje nezadovoljan. Mogu satima da sedim kraj prozora i da ga gledam kako pada. Tišina koja vlada dok pada sneg. Može da se iskoristi. Najbolje je ako imaš neki izvor svetlosti da gledaš u njega, na primer ulično svetlo. Ili kad izađeš napolje i pustiš da pada na tebe. To je bogatstvo. To je zabavnije od onoga što čovek može sam da napravi. A uz to volim da čistim sneg. Ne mogu da ga se načistim. A plus volim i to što ostali ne vole sneg. Što postanu nervozni kad stigne sneg. Što nakon čitavog života provedenog u Norveškoj nisu uspeli da ga prihvate, već ih uvek zatekne nespremljene. Zato se pomalo nasladujem kad pada sneg. Ima u tome i zluradosti. Ali sada će mi kreteni iz Meteorološkog instituta oduzeti sneg. Postao je nestalan i uopšte nisam siguran da će se ikada vratiti, a to mi teško pada. Izabrao bih sneg gotovo pre svega drugog. Pre većine ljudi. Možda i pre tebe, Bongo, kažem, dok otresamo i poslednje kapi. Ali to je hipotetičko pitanje, tako da se nećemo preterano zadržavati na njemu, kažem. Nemoj mnogo da misliš na to. Volim ja i tebe. Ti si super. Ali nisi baš sneg.

DECEMBAR

Kao tinejdžer osećao sam da ne mogu da podnesem što je tolikim ljudima u Africi loše, dok je meni tako dobro. Mnoge večeri sam presedeo slušajući „The Wall“ i ispitivao to osećanje. Skoro sve mi je izgledalo sumorno i nepravedno i nisam tome video kraj. A onda je prošlo. Isto tako iznenada kao što je i došlo. I danas skoro da ne mislim na to. Danas ja živim s isto onoliko novca kao većina ljudi u Africi. Živim od danas do sutra. Lovac sam i sakupljač. Treba mi isto toliko vremena kao prosečnom Afrikancu da dođem do vode. Ako sam jako žedan, dešava se da uronim flašu u močvaru, ali voda je tu mutna i ustajala i sigurno je takva već hiljadu godina, tako da više volim da odem do jednog od potoka u okolini. Ali potoci su nestalni. Ponekad su previše mali i ne mogu da skupim vodu na neki normalan način. Danas sam ja Afrika, pomislio sam. Ja sam na neki način nerazvijen, osim polnog organa koji je moglo bi se reći previše razvijen, i ljudi oko mene verovatno misle da mi treba pomoć, ali ja sam, baš kao i Afrika, ponosan i najviše bih voleo da se snalazim sam. Najveća razlika između mene i Afrike verovatno je to što ja ne volim ljude, dok ih Afrika voli. Okruženost ljudima, prijateljima i porodicom izgleda da je karakteristika Afrike, dok je moja karakteristika da se klonim ljudi, prijatelja i porodice. Izuzev toga Afrika i ja smo slični kao dve kapi vode. Dakle, treba mi dosta vremena da dođem do vode. Da ne pominjem mleko. Ali dogovor funkcioniše. Šef ICA-super-

marketa ostavlja mleko koje mi je obećao. I ja odlazim po njega. Tako da je potreba za tečnošću zadovoljena. Vitamine i minerale dobijam iz mleka i preko Bongove majke koju još uvek imam u zalihama. Ali ne znam kako da zadovoljim potrebu za slatkišima. Nisam okusio ništa slatko otkako se završila sezona borovnica. Uznemiren sam. Ja sam, kao i svi ostali, precizna mašina koja mora pravilno da se podmazuje da bi radila. Nije dobro ni kad ima previše ni kad je premalo. Bez šećera propadam i uznemiren sam otkako sam primetio da satima obilazim oko šatora kao bolesna životinja i mislim samo na šećer. Nakon nekoliko dana takvog nemira krećem ka Diseldorfovoj kući sa Bongom zajedno. Iz iskustva znam da Diseldorf ima čokolade u kući. Dobri Diseldorf je lud za čokoladom. A ja sam naučio Bonga da nosi. Od kože njegove majke sašio sam dve torbe, ili tašne, ili kako to već da nazovem, prebacio ih preko njega i pričvrstio mu ih ispod trbuha. Funkcioniše odlično, a Bongo izgleda kao da nema ništa protiv. Drago mu je sve dok može da bude sa mnom. On je moj tegleći los. Nosi drva, vodu i mleko kao da nikad ništa drugo nije radio. Dugo stojimo i proučavamo njegovo kretanje sa ruba bašte. Pravi neku novu maketu. Ne vidim tačno šta, ali je duboko usredsređen i radi sa pincetom i lepkom. Ponovo je putovao. Na kuhinjskom radnom delu stoji najveća toblerona čokolada koju novac može da kupi. Ima četiri i po kila, duga je preko metar, a debela kao moja butina. Često sam i sam viđao takve. Na Kastrupu i drugim aerodromima preko kojih sam često prolazio na poslovnim putovanjima pre nego što sam se preselio u šumu. Ali ja sam uvek kupovao samo male. Nikad se nisam usudio da iskoračim iz uobičajenog i da kupim tu veliku. Sprečavala me je briljantnost, pomislio sam. Uvek briljantan. Male toblerone su briljantne. Pokazuju kako otac misli na svoju porodicu. Setio ih se. Mislio je na njih. Ali velike toblerone su previše

velike da bi bile briljantne. Ekstremne su i pričaju neku nejasnu priču o kupcu. Da ima problem sa ishranom. Da je usamljen. Čudan. Može da bude šta god hoćeš. Primetio sam da poštujem tu stranu Diseldorfove ličnosti. Tu sposobnost za velike ideje. Večeras luftira. Baštenska vrata su odškrinuta zato što luftira, a luftira zato što puši. Čak i pušači koji žive sami luftiraju. Tako je to danas. A ja to mogu da iskoristim. Zamolio sam Bonga da stoji mirno iza jednog žbuna, odšunjao se do baštenskih vrata i ušao u kuću. Puzim po podu u kuhinji, ka tobleroni, ka ogromnoj tobleroni, da ne kažem gigantskoj tobleroni koju čitavo moje biće želi, to je više od želje, osećam potrebu za šećerom, nagon za šećerom, a ta čokolada bi mi osigurala šećer za više meseci, možda i za čitavu godinu, pružam ruku ka radnom delu i vučem kolosa ka ivici, sve bliže i bliže; konačno je na ivici i klati se, a ja ne ispuštam ni najmanji zvuk, kao i svi lovci i sakupljači, nikada ni najmanji zvuk na poslu, tihi smo već četrdeset hiljada godina. Skoro sam je dohvatio, pružam se, pružam se i ne čujem da je Diseldorf ustao i da dolazi u kuhinju, ja sam u stanju duboke koncentracije koje filtrira nepotrebnu buku, a moj sistem Diseldorfov dolazak definiše kao nepotrebno, to je fatalna greška i ja ništa ne slutim, kao u idiot, sve dok se odjednom nije pojavio iza ćoška, video šta se dešava, potrčao ka tobleroni i čvrsto je uhvatio, a onda je među nama započela bitka. Odbijam da pustim ogromnu čokoladu, a Diseldorf je drži iz sve snage, čovek na čoveka u klasičnom maniru i iako sam ja na papiru sigurno jači od njega, na kraju postajem zapanjeni svedok toga da mi Diseldorf otima tobleronu iz ruku i nekoliko puta me njome jako lupi po glavi. Pred očima mi se sve zacrnelo i kad sam se osvestio, ležao sam čvrsto vezan, kao što se to nažalost kaže, na podu u Diseldorfovoj kuhinji, koja je uostalom prekrivena smeđim linoleumom.

Sati prolaze i čujem zvuke modeliranja iz dnevne sobe. Diseldorf nesmetano nastavlja sa svojim poslom i ostavlja me ovde tek tako. To svedoči o neverovatnoj zatvorenosti. On je potpuni monoman.

Šta praviš? pitam ga konačno.

Zvuci modeliranja.

Šta praviš? pitam ponovo.

Pretpostavljam da si ti bio u podrumu i uzimao džem i meso, kaže.

Plašim se da je tako, kažem ja. Neko vreme sam uzimao neke sitnice, ali sam sad prestao s tim.

Prestao si zato što sam postavio alarm, kaže Diseldorf.

Verovatno si u pravu, kažem.

A sad si ponovo počeo, kaže on.

Imam akutnu potrebu za šećerom, kažem. Treba mi šećer. On još neko vreme radi. Onda čujem da je spustio nešto na sto i ustao.

Ulazi u kuhinju, otvara tobleronu i odseca deo kuhinjskim nožem i daje mi ga. Pravo u usta.

Ohoho! misli moje telo. Šećer! Telo mi se ispunjava tihim ushićenjem. Trebalo mu je samo malo. Tako smo napravljeni. Tako prokleta banalno. Diseldorf se vraća u sobu.

Znači praviš nešto? pokušao sam ponovo posle nekog vremena.

Da, pravim, kaže Diseldorf

Mislim da će da kaže još nešto, tako da dugo ležim potpuno mirno, ali je on očigledno rekao svoje. Šta praviš? opet pitam. Čujem da je spustio nešto na sto i da se sve utišalo. Osećam da je nervozan. Onda nastavlja sa poslom.

Pravim German Steyr tip 1500A/01, čuje se konačno iz sobe. Očekujem da će reći još nešto, ali je opet zavladała tišina. Aha, kažem.

Nemcima je išlo dobro u prvom delu rata, kaže. A jedan od razloga za to je što su imali dobru opremu. Imali su dobre automobile, dobre tenkove i avione i tako dalje.

Ponovo tišina.

Koliko se ja sećam, nije im išlo tako dobro pri kraju rata, rekao sam i počeo nečujno da puzim ka baštenskim vratima.

Nije, rekao je Diseldorf, nije im dobro išlo. Ali u početku je bilo dobro. I, kao što sam rekao, imali su dobra vozila.

Ovo vozilo koje ja pravim proizvedeno je u Austriji i imalo je pet kategorija težine. Konkretno ovo je imalo 1,5 tonu i često je korišćeno kao stabno vozilo, a i kao vozilo za vuču i ambulantno vozilo.

Višenamensko vozilo, dakle, rekao sam.

Tačno, kaže Diseldorf. Pogon na četiri točka, V8 motor od 3,5 litra. 85 konjskih snaga.

Podosta bogami, rekao sam i stigao taman do vrata kad sam otkrio da mi je Diseldorf, dalekosežno razmišljajući, vezao stopalo za radiator ispod radne površine u kuhinji. Uspeo sam samo da promolim nos napolje i da signaliziram Bongu da dođe. Još uvek je nepomično stajao iza istog žbuna. On je najposlušniji los kog je čovečanstvo videlo, a sad se prikrada preko travnjaka i dolazi da me spase.

Izbacio sam ruke napolje i Bongo je počeo da žvaće i glođe kanap kojim su mi ruke bile vezane. Ništa se ne može porediti sa saradnjom životinje i čoveka u borbi protiv sila mraka.

Zašto praviš baš to? pitao sam upinjući se da mi se po glasu ne primeti da sam se pomerio, da sedim u nemogućem položaju i da me savršeno ne zanima zašto on pravi baš to.

Ne odgovara.

Nije da se to mene tiče, kažem. Ti sigurno imaš svoje razloge.

Da, kaže Diseldorf. Imam.

Bongo je pregrizao poslednji komad konopca i ruke su mi slobodne. Odvezao sam čvor oko stopala i ustao. Moj prvi impuls je naravno bio da jurnem napolje i da se nikada više ne vratim, ali odmah potom sam osetio kako me toblerona zadržava. Delom mi se prosto jela čokolada, a delom sam hteo i da pokažem Diseldorfu ko je pravi gazda. Odsunjao sam se do radne površine i zgrabio gigantsku tobleronu. Moja si, pomislio sam. Bogami sam te i zaslužio. I dok sam tako stajao sa tom groteskno velikom čokoladom pod miškom, odjednom sam se osetio moćno i pozeleo da bacim jedan brz pogled na dnevnu sobu da bih sopstvenim očima video koliko je tužno kad jedan stariji čovek sedi i pravi nešto tako neuzbudljivo kao što je German Steyr tip 1500A/01. Osim toga, nikad ranije nisam video dnevnu sobu. Uvek sam išao istim putem od baštenskih vrata do podruma i nazad. Šunjam se prema ćošku, sasvim nečujno, na uobičajeni način lovaca i sakupljača, ali su mi ovog puta sve antene uključene, samo jedan zvuk iz dnevne sobe i ja ću nestati pre nego što Diseldorf bude shvatio šta se desilo. Provirujem i vidim Diseldorfova skoncentrisana leđa za velikim stolom koji je prepun modelarske opreme. Skeniram pogledom ostatak sobe i prizor koji zatičem je iznenađujući, na granici da bude šokantan. Diseldorfova dnevna soba je bojište. Doslovno. U njegovoj dnevnoj sobi se vodi bitka. Na jedno 50-60

kvadratnih metara. Moje poznavanje rata nije veliko, ali utvrđujem više nego što nagađam, da je ovo poprište neke bitke iz Drugog svetskog rata. Boje i čitava ikonografija ovog tabloa u Diseidorfovoj dnevnoj sobi u skladu su s mojim predstavama o Drugom svetskom ratu. Sa detaljnošću koja dotiče stvarnost, a samim tim i čisto ludilo, Diseldorf je u najvećoj prostoriji u svojoj kući izgradio jedan predeo. On predstavlja jednu varošicu s okolinom. Kod velikog prozora dnevne sobe, sa druge strane reke ili kanala vidim stambene zgrade, kuće, šine, njive i nekoliko seoskih imanja. Ima drveća, uličnih svetiljki, hidranata, ovaj nestvarni grad u Diseidorfovoj dnevnoj sobi ima svu vidljivu infrastrukturu kao i svaki stvarni grad na svetu. Ovo je sigurno kopija nekog stvarnog grada, pomišljam. Onakvog kakav je bio u nekom trenutku u Drugom svetskom ratu. Grad vrvi od vojnika. Stoje iza uglova kuća i železničkih vagona, prevoznih sredstava i mnogih drugih stvari i pucaju jedni na druge. Zima je. Svuda je sneg. Modelarski sneg. Ali vrlo je realističan. Vozila su ostavila tragove u snegu. Posvuda leže mrtvi i ranjeni. Ovo je zamrznuti komad Drugog svetskog rata. I ja u sebi znam da svi detalji sigurno odgovaraju onoj stvarnosti koja je nekad ispunjavala obode ovog grada. To mi govori način na koji su obojena borbena kola, vozila za provijant, vojnici i sve drugo. Vozila su istrošena i nose pečat dugotrajnog rata. Vojnici su umorni. Mitraljesci svoj posao obavljaju efikasno, ali i razočarano, dok bezvoljno puše. Na kućama su tragovi gelera. Otpali komadi maltera u gomilicama leže duž zidova. Izgorela vozila leže prevrnuti i služe kao zaklon grupama vojnika koji pune puške ili samo seđe i skupljaju snagu. Jedna lokomotiva koja vuče veliki top iskočila je iz šina i nekolicina pokušava da je dizalicom vrati

na mesto. Procenjujem da ovde ima oko stotinu vozila i sigurno tri ili četiri puta više vojnika. Mora da su za to bile potrebne godine, pomislio sam. Diseldorf je potrošio silne godine svog života da stvori ovu zimsku scenu iz Drugog svetskog rata, i ja pomislim: svaka čast. Izvini, kažem tiho pošto sam nekoliko minuta stajao i proučavao ovu scenu, šta je ovo?

Diseldorf se okreće prema meni. Gleda u mene i u tobleronu koja mi idiotski štrči ispod miške, a onda pogleda svoju ratnu scenu.

Ardenska ofanziva, kaže. Decembar 1944. Još preciznije, ovo je Badnje večer te godine. Grad se zove Bastonj. Tog dana je tamo poginuo moj otac. Pogođen je dok se vozio u ovakvom automobilu. Diseldorf podiže auto koji pravi. Metak ga je pogodio u levu slepoočnicu dok je išao da podnese raport generalu Mantofelu. Bilo je dva i dvadeset. Tog jutra je padao sneg, a nastavio je da pada i sat vremena kasnije. Kad se Ardenska ofanziva završila, niko više nije verovao da će Nemci uspeti. Ishod rata bio je gotovo izvestan.

Diseldorf je ponovo seo. Nastavio je da boji neki deo automobila.

Ponovo sam pogledao scenu. I kazaljke na crkvenom tornju i one na železničkoj stanici zaista su pokazivale da je na ovom tablou, ili sceni, ili kako bi se to već nazvalo, skoro dva i dvadeset. Diseldorf pravi smrt svoga oca. Ona će se dogoditi i ona se dogodila i ja shvatam da baš ta činjenica ostavlja utisak na mene. On rekonstruše jedan događaj koji će se upravo desiti i koji se istovremeno desio pre mnogo decenija. Žao mi je, kažem.

U redu je, kaže Diseldorf. Davno je bilo. Nikad ga nisam ni upoznao. Ali taj trenutak. Razgovarao sam sa njegovim prijateljima koji su preživeli. Rekli su da se to desilo u dva i

dvadeset. Kakav je to trenutak za smrt? Kakav je to jebeni trenutak?

Možda je svejedno, kažem oprezno.

Mislim da grešiš, kaže Diseldorf.

Okej, kažem.

Diseldorf nastavlja da boji i ja osećam da se trenutak za bekstvo u šumu približava, ali umesto da odem, samog sebe iznenađujem i kažem da je i moj otac umro. Znaš, i moj otac je mrtav, kažem. Umro je proletos. Žao mi je, kaže Diseldorf. Je li bio dobar čovek? Ne znam, kažem. Nisam ga tako dobro poznao. Ali fotografisao je toalete poslednjih godina života. Ne znam da li je to dobro ili nije.

Čini mi se da je to dobro, kaže Diseldorf. Nije trebalo da ga pustiš da umre.

Ne, kažem. Nije trebalo.

Dobio sam šeri i sedim sa druge strane Diseldorfovog stola za modelovanje i gledam kako boji. Pincetom drži minijaturni plastični deo koji će biti deo zadnje osovine i malom četkicom nanosi bleдозелenu farbu. Kaže da je njegov otac u prvom delu rata bio stacioniran u Norveškoj. Ovde u Oslu. Upoznao je Diseldorfovu majku, plesao s njom nekoliko puta, krišom se šetao s njom po šumi i napravio joj dete. Potom je prebačen kući, a u kasnu jesen 44. u Belgiju. Važio je za dobrog oficira, a Nemcima su u Ardenskoj ofanzivi bili potrebni najbolji ljudi. Verovali su da je to poslednja šansa da preokrenu nepovoljni razvoj događaja. Bio je rodom iz Diseldorfa, i pošto je norveški zakon o imenima pre nekoliko godina liberalizovan, Diseldorf je odlučio da uzme to prezime. Ponosan je što je sin nemačkog vojnika, kaže. Ne zato što su nacisti zastupali nešto dobro, nego prosto zato što je situacija takva kakva jeste. Moj otac je bio nemački vojnik,

kaže. I to je prosto tako. Ali ja nemam razloga da verujem da je on bio gori od drugih vojnika. Naprotiv, imam razloga da verujem da je bio običan mladić koji je zajedno sa milionima drugih običnih mladića morao da snosi posledice toga što je rođen u određenom istorijskom trenutku. I pošto ga nikad nisam upoznao, želim da mu odam počast. Pravim ovu scenu da mu odam počast. Oduzela mi je šest godina. Radim na njoj otkako mi je žena umrla. Počeo sam onog dana kad je sahranjena. Nisam sa njom mogao da pričam o ocu. Nije htela da čuje za to. Uvek sam morao da se pravim kao da se ništa nije dogodilo. A ni moja majka ga nikad nije pominjala. To donekle i razumem. Ima privlačnijih tema za razgovor od činjenice da imaš dete s nemačkim vojnikom koji ti je okupirao zemlju. Tek kad je majka umrla, našao sam očeva pisma, i jedno pismo nekog od njegovih podređenih, u kom je bilo obaveštenje da je poginuo i kako se to dogodilo. Kad su mi majka i žena umrle, mogao sam da uradim ono što sam nameravao, a ono što hoću jeste da mu odam počast. I skoro sam stigao na cilj. Često sam pomišljao da ću kad završim ovaj oficirski auto i kad napravim i obojim oca, da ću ih onda staviti na njihovo mesto, a zatim prosvirati sebi mozak. Ponekad mislim da ću to uraditi ovde kod kuće, a ponekad da bih možda radije otputovao u Bastonj i uradio to na istom mestu na kom je moj otac poginuo. Tačno znam gde se to desilo.

Diseldorf ustaje, u ruci i dalje drži četkicu i pincetu sa plastičnim delom, i pokazuje jedno mesto na raskrsnici. Ovde se desilo, kaže. A ovaj ovde je pisao mojoj majci. Pokazuje na i redova koji kleči iza jednog razvaljenog zida. Zvao se Rajnar. Dobar momak. Bavio se aviomodelarstvom. Susreo sam se s njim par puta pre nego što je umro pre tri-četiri godine. I Diseldorf seda i nastavlja da boji.

Ali cela ta zamisao je nekako odvratna, kaže posle nekog vremena. Patetična je i nije originalna. Tako da ne znam. Videćemo. A, ti? pita.

Hvala na pitanju, kažem, dobro sam. Živim u šumi sa jednim losom. Nedaleko odavde. Imam šator. Pogleda me.

Mogu li da pitam zašto živiš u šumi? kaže.

Ne volim ljude, kažem. Klimne glavom.

Legitimno, kaže, spusti četkicu i pruži mi ruku.

Diseldorf, kaže on. Dopler, kažem ja.

Dan pre utakmice sa Španijom moja žena je došla do šatora i rekla da je njoj potrebna pauza, i da je sa jednom prijateljicom uplatila dugi vikend u Rimu. Rim, hm, kažem i na pamet mi padaju Panteon, Koloseum i kardinali koji se kurvaju dok se pitaju da li žene imaju dušu ili ne, i Neron, naravno, koji je pobio svoje najbliže i pustio grad da izgori. Verovatno ni on nije voleo ljude. Rim u decembru, kažem. Zar nije previše hladno? Nije, kaže moja žena.

Okej, kažem. Dobra ideja. Ali šta sa decom? Ko će se brinuti o njima?

Ti, kaže ona. U četvrtak je roditeljski kod Nore, a Gregus u petak mora da odnese voće u obdanište. Voće, kažem. Gde da nađem voće? Nema šanse. Moram da čuvam šator. I malog losa.

Nemoj to da shvatiš kao pitanje, kaže moja žena. Ovo je obaveštenje. Ovo moraš da uradiš odgovaralo to tebi ili ne. Naravno da nam se ćerka zove Nora. Ibzen je slabost moje žene, pozorište uopšte, potpuno je nekritična, gleda sve i sve joj je jednako dobro. Smatra da su pozorišni komadi dobri jer su pozorišni komadi, a pozorište je dobro samo po sebi, tako da je ćerka morala da nam se zove Nora jer Nora predstavlja

naš najraniji pokret za oslobođenje žena. Što se mene tiče, mogla je da se zove i Graditelj Sulnes. Ali onda nisam ništa rekao. Bio sam previše briljantan. Oboje smo smatrali da je Nora savršeno ime, iako je mojoj ženi bilo malo savršenije nego meni.

Sad si ti Nora, rekao sam, ne razmišljajući.

Molim? kaže moja žena.

Napuštaš muža i decu, rekao sam. Ti si Nora.

Ne, Nora si ti, reče moja žena. Pobegao si od svega pre pola godine.

Ja nisam Nora, rekoh. Ja sam Afrika.

Tebi treba pomoć, kaže moja žena.

Inače, kako si? pokušao sam da skrenem temu. Jedeš li dovoljno? Jesi li u dobroj formi?

Tebi treba pomoć, ponovila je.

Bongo se dugo durio pošto je moja žena otišla. Ja to tumačim kao ljubomoru. On u mojoj ženi vidi rivala, što je na kraju krajeva i istina. Ali žena i drugar su dve potpuno različite stvari, objasnio sam mu. Oženjen sam njome i moram da imam neki odnos sa njom, a i volim je, rekao sam. Ali nas dvojica smo prijatelji i uvek ćemo biti prijatelji, i tebi ću govoriti gomile stvari koje njoj nikad neću reći. Ne boj se, kažem dok ga bišem.

Ti i ja, Bongo, kažem.

Čujem zvuke utakmice protiv Španije dole sa stadiona Ulevo!. Radoznalost me je odvukla na brdo odakle dvgledom pokušavam da gledam meč, ali vidim samo delić terena i delove jednog gola. Vidim kako lopta ulazi u go i iz

urlika shvatam da to baš i nije bilo u korist Norveške. Posle sam još dva puta čuo isti zvuk i shvatio da je utakmica završena. Norveška ne ide na Evropsko prvenstvo u Portugalu. Okej. Ionako nemamo tamo šta da tražimo, šta ti misliš Bongo, pitam, ali nije lako saznati šta Bongo misli, stvarno nije lako, on dobro skriva svoje karte i ni na koji način mi ne stavlja do znanja šta zaista misli o selektoru Sembu. Možeš bar da kažeš da li ti se sviđa, kažem ja. Ali Bongo ne progovara. Možeš bar da kažeš da li misliš da je harizmatični šarmer ili misliš da može da se goni do đavola? kažem ja. Nema reakcije. Onda ću pretpostaviti da misliš da treba da se goni do đavola, kažem. Ispravi me ako grešim. Ali on me ne ispravlja i ja ne grešim. Pomalo sam šokiran, kažem. Deluješ tako prijatno, meko i dobro, ali u sebi nosiš puno agresije. Moraš da radiš na tome, kažem. Svi imamo nešto na čemu moramo da radimo. Ja sam radim na nekoliko stvari. Ali sam malo iznenađen što u sebi nosiš toliku mržnju prema selektoru Sembu. Nije nerazumljivo da ti nije posebno simpatičan, ali da se goni do đavola!

Mada, što da ne, ti najbolje znaš.

Pokupio sam sina iz obdaništa u najkasnijem mogućem trenutku. Ceo dan sam oklevao. Šta da mu kažem? Kako da objasnim da sam prethodnih šest meseci živeo na samo tri-četiri kilometra, a da nikad nisam stupio u kontakt s njim. Šuma je bila moj prioritet. Izabrao sam da budem u šumi sa tišinom i losovima, umesto kod kuće s njim, sestrom i mamom. Izabrao sam šumu a ne posao i npr. kupovine u prodavnici Smart Club, gde smo kupovali fabrička pakovanja toalet papira i ekstra velike flaše intimnog sapuna, tako da intimni delovi cele porodice u svakom trenutku budu prezentabilni, plus lego kocke upola cene, tečnost za pranje prozora, pumpicu za tečnost i hot dog na izlazu.

Gregus obožava Smart Club. Ali moja članska karta je sad sigurno istekla, a ja sam izabrao da budem u šumi, to moram da mu objasnim kad ga sad ponovo sretnem. Između šume i Smart Cluba, i svih ostalih apsurdnih mesta na koja čovek mora da ide kad ima porodicu i živi u glavnom gladu Norveške, ja sam izabrao šumu. Trogodišnjak to naravno ne može da razume, ili je možda napunio četiri, bogami mislim da je napunio četiri. Vreme leti kad čovek živi u šumi. Ali on to neće razumeti. On se ponekad probudi noću i pita da li ćemo uskoro u Smart Club, ništa od toga on neće razumeti, i dok stojim pred kapijom obdaništa, u sebi znam da imam poteškoća sa objašnjavanjem.

Svu ostalu decu roditelji su već pokupili i Gregus počinje da plače kad me vidi. Vaspitačica me ne prepoznaje, a ni ja ne prepoznajem nju. Traži mi ličnu kartu, što ja ne mogu da joj dam jer više ne nosim potvrdu svog identiteta, ali ja sam stari dobri Dopler, kažem, i mogu ukoliko želi da ispričam anegdote sa prošlogodišnje božićne predstave, kažem, dok Gregus i dalje vrišti. Na kraju balade ja izvučem nož da odsečem bradu, ali me vaspitačica zaustavlja i zove telefonom svoju ženu, koja je koliko shvatam iz razgovora u autobusu za Panteon, i dok se vozi ulicama starog Rima, ona potvrđuje da imam bradu i da izgledam otrcano i divlje.

Gregus se smirio i polako idemo kući dok se ja trudim da postavljam normalna pitanja o brojnim aktivnostima jednog obdanišnog dana. On pak želi da zna zašto ja tako čudno izgledam. Ja po istini kažem da trenutno živim u jednom šatoru u šumi i da sam pustio bradu da raste prosto zato što je to jednostavnije nego je neprestano sprečavati u tome. Kažem mu da će i on za koju godinu imati bradu, ali on to odbacuje kao potpunu glupost. Kod kuće srećemo Noru, koja je takođe šokirana mojim izgledom. Kažem da sam mislio da

odvedem Gregusa u šator i da bude kod mene dok im se majka ne vrati iz Rima. Ona je naravno takođe dobrodošla, kažem savršeno svestan toga da je to najverovatnije poslednje što želi. Kao što sam i mislio, ona odbija. Kaže da završava rad o Tolkinu i hoće da ga dotera preko vikenda. Podilazi me jeza od njene briljantnosti i pokušavam da je nagovorim da umesto toga napravi žurku. Pomisli samo kakvu divlju žurku možeš da napraviš, kažem. Sasvim sama kod kuće, i sve to. Možeš da pozoveš celu školu, kažem. Skroz se otkaçi. Neka ljudi puše, razbijaju, plešu i neka budu srećni. Neke takve žurke su u mladosti potrebne, kažem. Čoveku su potrebne žurke koje će pamtiti do kraja života i koje će ga definisati. Doći će dan kad će ti veće zadovoljstvo biti da razmišljaš o divljim žurkama nego o dobroj oceni koju si dobila za rad, rekao sam. Ali ona u to ne veruje. Možeš da napraviš bar malu žurku, kažem. Razmisli, devojko. Cela kuća je samo tvoja. To je poklon. A narednog dana možeš da dođeš u šator da prespavaš mamurluk i jedeš losovinu. Samo me je čudno gledala.

Nadam se da ne planiraš da ideš na roditeljski večeras, reče ona, ali ja kažem da je baš to moj plan. Njena majka me je molila da se pojavim, i ja ću se naravno pojaviti. Imaš li nešto što posebno treba da spomenem? pitam. Jesi li zadovoljna nastavnicima? Da li si dovoljno stimulisana? Da li si oslobođena časova fizičkog kad imaš menzis? Gleda me i ne veruje.

Dosta bi mi značilo kad ne bi otišao na taj sastanak, kaže.

Otišao sam na sastanak. Delom zato što je moja žena to tražila, a delom zato što nisam hteo da se posle priča kako su Norini roditelji neodgovorni. Sastanak je bio uznemirujuće briljantno organizovan. Na tabli je bio ispisan dnevni red, a

na klupe su bile postavljene cedulje s imenima. Ja sedim na Norinom mestu u prvom redu pored prozora, i iako sigurno ima deset godina kako je sedenje u prvom redu bilo statusni simbol, malo sam resigniran zbog toga. Naslućujem naime da Nora misli da je divno sedeti ovde i biti najbriljantniji. Razredni starešina, gospođa pedesetih godina, počinje time što kaže kako je ovo odeljenje jedno od najboljih odeljenja sa kojima je radila otkako radi u školstvu, izveštava nas na čemu rade i priča o ekskurziji u Baltičke zemlje koja uskoro sledi. Uprkos tome što je odeljenje više od godinu dana prodavalo galette na velikom odmoru, neophodna je participacija od tri hiljade kruna. Ona zna da je to mnogo, kaže, i sve je na dobrovoljnoj bazi, ali ići će se i u Talin i u Vilnus, a u oba ta grada ima šta da se vidi i nauči, koliko je ona shvatila. Čitav region obiluje istorijskim spomenicima, i ima dosta materijala o ratu i o Sovjetskom Savezu, i takva ekskurzija je zlatni rudnik za tako jak razred kao što je ovaj, jer sa njima može dugo na ovome da se radi. Mogu da se pišu radovi i da se prave panoi i kolaži, a mogu se ostvariti i kontakti za ceo život.

Postavilo se pitanje alkohola. Ja dižem ruku i predlažem da se učenicima možda dozvoli da malo popiju, ali drugi roditelji ne misle tako. Ma hajde, kažem ja. Pustite decu da se malo raspojasaju. Pustite ih da se obeznane od pića i da u ranu zoru jedva nađu put do hotela. Činimo im medveđu uslugu time što ih ovako štitimo, ali ne nailazim na razumevanje. Naprotiv, stičem utisak da drugi misle da je to što ja govorim nečuveno i sumanuto. Eto kakvi su postali. Posvuda su kacige za vožnju bicikla i preventivni potezi. Moja ćerka će u svakom slučaju imati dozvolu da pije koliko god hoće, kažem u inat, dok drugi roditelji skreću pogled. Kad smo stigli do tačke razno ja kažem kako smatram da robna razmena treba da bude deo nastavnog plana. Mlade

treba podsticati da razmenjuju robe i usluge, a ne da sve živo kupuju. Budućnost zemlje zavisi od toga, kažem. Jer ljudi nisu vlasnici zemlje, kažem. Zemlja je ta koja je vlasnik ljudi. Cvetovi su naše sestre, a konji, veliki orlovi, da i ne spominjem losove, naša su braća. I kako čovek može bilo šta da kupi ili proda? Jer ko je vlasnik toplote vazduha ili zvuka vetra u drveću? I sok u granama drveća nosi uspomene na one koji su živeli pre nas. Klokotavi zvuk potoka nosi u sebi glas mog oca i njegovog oca. Moramo da naučimo svoju decu da je pepeo naših predaka u zemlji po kojoj hodamo i da će se sve što se sa njom događa dogoditi i sa nama, i da pljujući po zemlji pljujemo po nama samima, i apropo, kažem, kad već imam reč, da li je neko od vas raspoložen da menja nešto voća za losovinu? Vadim dva-tri kila mesa iz torbe i bacam ga na sto. To je dobro meso, kažem. Lepo i dimljeno. A u zamenu mi treba samo nekoliko banana i drugog voća zgodnog za obdanište. Niko nije zgrabio ovu šansu dok smo bili u učionici. Na izlasku mi je prišao otac jedne od Norinih najbriljantnijih drugarica i rekao da želi meso. Odvezli smo se njegovim automobilom do neke benzinske pumpe gde je on kupio jednu kesu različitog voća i zatim me odvezao kući. Prokomentarisao je da drugačije izgledam i oprezno me pitao čime se bavim u poslednje vreme. Sigurno je svašta čuo od svoje briljantne ćerke. Odselio sam se u šumu, kažem. Napustio sam posao i preselio se u šumu jer je to bilo jedino razumno. Klimuo je glavom. Šuma je čudljiva, kaže dok ja izlazim iz kola, i zato budi oprezan. Grešiš, kažem. Šuma je blaga i prijateljski nastrojena. More je čudljivo. I planina. A šuma je predvidiva i manje zbunjujuća od skoro svih drugih mesta. U more, planinu i ljude se nikako ne možemo uzdati, kažem, a šumi bez razmišljanja možemo poveriti život. Jer šuma sluša i razume, kažem. Ona ne ruši, već obnavlja i

dopušta stvarima da rastu. Šuma razume sve i obuhvata sve. Pa, ne znam, kaže on. Ipak ti budi oprezan. Opreznost ostavljam tebi, kažem ja. Kad sam došao kući, Nora je već uspavala Gregusa i sad sedi i gleda TV. Na programu je dokumentarac o tome koliko su se zbližili svi ljudi koji su radili na Gospodaru prstena. Strašno nedostaju jedni drugima sad kad je snimanje filmova završeno, i neki od njih su utučeni i nemaju motivacije da se bace na nove projekte. Vidim da je Nori žao što je tako. Ali se smeška kad glumci prepričavaju blesave male stvari koje su urađene i rečene u prikolicama-šminkernicama i na setu. Nije sve uvek bilo samo uživanje. Često su morali da ustaju u cikzore i da sede satima dok im nameste velika hobitska stopala, a Piter, tj. režiser, uvek je imao vremena za sve i činio je da se osećaju briljantnima i važnima, iako mu je istovremeno glava pucala od ovog ogromnog epa i režijskih zahvata koje je trebalo izvesti da bi se on na najbolji mogući način preneo ljubiteljima Tolkina širom sveta. Izvanredan čovek, taj Piter. Veliki, medvedast i jako prijatan, a istovremeno neverovatno sposoban i običan. Ja najverovatnije nisam baš kao on. Filmska režija je jedna od poslednjih stvari kojima ja treba da se bavim. Čovek mora da ima kristalno jasnu viziju i energiju da bi utrošio nekoliko godina života na ostvarenje te vizije uprkos svim preprekama, i mora da bude u stanju da učini da mnogo ljudi pruži sve od sebe iako nemaju ni približno istu sliku celine kao on. To je čisto ludilo. Glumci bi me mrzeli isto koliko bih i ja mrzeo njih. Ne bih bio u stanju da ozbiljno shvatim priču. Scene borbe između nepostojećih bića. Šta je to uopšte? Stvorio bih sumnjivu i lošu atmosferu na setu i taj film bi bio sumnjiv i loš film. Ne bi dobio nijednog Oskara. Nijedan briljantni tinejdžer ne bi stajao u redu da obezbedi sebi kartu za premijeru.

Vrlo je dobro što nisam ja napravio Gospodara prstenova, niti bilo koji drugi film na svetu. Ljudi su sposobni, sinulo mi je. Ljudi rade svašta. I svet oko mene će i dalje biti briljantan, ali ja sam bio briljantan poslednji put u svom životu.

Kako je bilo na roditeljskom? pita Nora konačno. Sasvim dobro. Čujem da ćete na ekskurziju, kažem. Uzbudljivo. Klimne glavom, dok Liv Tajler na TV-u uči vilenjački jezik. Saznajemo da je bilo teško. Naravno da je bilo. Ne samo što je mrtav jezik, već je to i mrtav jezik koji je postojao samo u mašti jednog vrednog Engleza. Vilenjački jezik je neverovatno lep, kaže Nora. Ne sumnjam, kažem.

Na njemu se može reći toliko stvari koje se ne mogu reći na drugim jezicima, kaže.

Kao na primer? pitam.

Na primer volim te, kaže. Na norveškom zvuči jadno, a i na engleskom posle nekog vremena, smatra ona. Ali je na vilenjačkom prosto čudesno.

Može biti, kažem. Ali koliko često ljudi tvojih godina imaju potrebu da kažu da vole nekoga? pitam. Ti o tome nemaš pojma, kaže Nora. Nemam, kažem Zato i pitam.

Moguće je voleti nekog čak i ako si mlad, kaže ona uvređeno. A koga je to moguće voleti? Pitam. Momka ili devojku, možda, kaže Nora.

Ha! kažem.

Ili Pitera Džeksona, kaže.

Da pukneš od smeha.

Protiv svoje volje moram da provedem večer i noć u kući. Iskreno rečeno, moj plan je bio da u nosiljci odnesem Gregusa u šator dok spava, ali me je briljantna Nora zaustavila. Sad oboje spavaju, a mene muči lupanje srca i razmišljam o

tome kako jadni Bongo ne zna gde sam. Moj maleni los sigurno trčkara okolo i oseća se usamljenim. Ne može ni da uđe u šator. Pa on nema ruke. Losovima su mogućnosti prilično ograničene, čisto u pogledu fine motorike.

Ne računajući ilegalne posete Disekiorfu i par retkih poseta ICA-supermarketu na stadionu Ulevol, ima više od šest meseci kako nisam bio u kući. Uopšte mi od toga nije pošla voda na usta. Uznemireno se šetam po kući. Punim ranac potrebnim alatom i suvom hranom. Gledam malo TV program, na kom je kao i obično bogat izbor teniskih mečeva, rekonstruisanih zločina i manje ili više izmišljenih priča o ljudskim glupostima. Gledanje TV-a za mene je enciklopedija razloga zbog kojih ne volim ljude. TV je koncentrat svega što je odvratno kod nas. One ljudske osobine sa kojima je teško pomiriti se i u stvarnosti, na TV-u prosto budu oči. Ljudi izgledaju kao idioti. Na TV-u bih čak i ja izgledao kao idiot. Sve što je ljudsko, meni je strano.

Pre pada u šumi uveče sam često bio kod kuće sa porodicom. Oduvek sam se gnušao organizovanih aktivnosti u slobodno vreme. Stoga smo skoro sve večeri provodili kod kuće. Jeli bismo, gledali dečiji program pred spavanje, stavili Gregusa u krevet i posle toga sedeli ispred TV-a i listali manje ili više stimulatívne novine dok nam sat ne bi rekao da je došlo vreme da se preko neta plate računi. Uvek je bilo obilje računa. Struja i komunalije, telefon i novine i vodoinstalateri i obdanište, kao i teniski klub Nurberg koji nam je redovno pred vrata dostavljao šezdeset i četiri rolne toalet papira. To nam se sviđalo. Kao i ti starci koje je vođenje teniskog kluba održavalo u životu. Kad ne održavaju ili ne koriste teren, razvoze rolne toalet papira po komšiluku. To im je kao neki posao. Na taj način se oni održavaju u životu, a mi dobijamo papir kojim možemo da se brišemo u ve-ću.

Ali sad sa dijaboličnim osmehom uviđam da sam platio svoj poslednji račun. Nikad više neću platiti nijedan račun. Ni preko neta, ni na bilo koji drugi način. Živeću od robne razmene, krađe i od šume. A kad me više ne bude bilo, šuma će živeti od mene. Takav je ugovor.

Zaspao sam obučen na sofi, ali su me posle nekog vremena probudili zvuci koji su dolazili iz pravca vrata verande. Neko je petljao oko brave. Sav fasciniran uspravio sam se na sofi i proučavao tehniku. Posle nekoliko minuta, i bez pravljenja šumova vrednih pomena, u dnevnu sobu je ušao jedan čovek. Uključio je baterijsku lampu na glavi i pogledao oko sebe po sobi. Trebalo mu je vremena da me spazi. Dobro došao u moj dom, rekao sam. Trgao se, ali se sabrao.

Dobro, kaže. Nema potrebe da se plašiš. Nisam nasilan. Odmah ću da odem. Evo, vidi, idem, kaže i krene prema vratima verande.

Slobodno uđi, kažem i odem do kuhinje da stavim vodu za kafu.

Hoćeš kafu? viknem.

Hvala na ponudi, kaže, ali ne znam. Možda bi trebalo da odem.

Sedi malo sa mnom, kažem ja i pružim mu ruku.

Zovem se Dopler, kažem. Andreas Dopler.

Vidim da misli da je situacija provokativna, ali mi na kraju pruži ruku.

Roger, kaže.

Samo Roger?

Malo sam uzdržan s prezimenom, kaže, ali zovu me Gvozdeni Roger. Ranije sam bio u poslu sa gvoždem.

Uzbudljivo, kažem.

Ti znaš šta sam ja radio? pita.

Znam, kažem.

Znači nisi ni na koji način skrenuo? pita.

Ne više nego većina ljudi, kažem. Da vidim alat pomoću kog si ušao.

Ispražio je svežanj različitih kalauza na povećem prstenu okačenom na privezak sa rastegljivim užetom, kakav se često nosi na skijanju. Ovaj tip nije početnik, pomislio sam. Kakvu kafu piješ?

Bez ičega.

Mogu li da te ponudim nečim jačim? pitam nadajući se da je kanta sa medicinskim alkoholom još uvek radionici u podrumu.

Ne kad sam na poslu, kaže Gvozdeni Roger.

Ma hajde, kažem. Opusti se malo, do vraga. To je sasvim čista roba.

On pogleda na sat.

Dobro, 'ajde, samo malo, kaže.

Medicinski alkohol stoji tamo gde je uvek stajao i obojici nam sipam.

Ti se znači baviš pljačkanjem, kažem.

Da, kaže Roger. Volim ovaj kraj. Mnogo vrednih stvari, a malo alarma. Gore više je teritorija konzervativaca i svuda su alarmi, ali ovde dole ljudi glasaju za Socijalističku levicu i veruju u dobro u čoveku plivajući istovremeno u parama. Za mene je to dobitna kombinacija. A ti živiš ovde? pita.

Nikako, kažem.

Aha, kaže. Ali spavaš ovde noćas?

Baš tako, kažem. Živeo sam ovde ranije. A moja žena i deca još uvek žive ovde.

Razvod, kaže on i klimne glavom. Žao mi je. Znam sve o tome.

Ne, kažem. I dalje smo venčani, ali sam se ja odselio u šumu.
Živim tamo u šatoru zajedno sa jednim malim losom.
Okej, kaže on i pogleda još jednom na sat.
Sipam još kafe i medicinskog alkohola.
Pričaj mi o tvom zanimanju, kažem.
Nema tu šta puno da se priča, kaže.
To ti ne verujem, kažem. Ulaziš ljudima u kuće i kradeš im stvari. Mora da možeš da kažeš nešto o tome.

Pa, kaže on i otpije gutijaj. Pokušavam da radim posao kako treba. Obavestim se unapred i ulazim samo tamo gde znam da ima nečega. Ne diram lične stvari. Nikad ništa ne uništavam. Znam kako je kad ti u kuću uđu lopovi i sve ispreturaju. Poznajem ljude koji to rade, ali ja sam se uvek ograđivao od takvog ponašanja. Mogu li da zapalim? Samo napred, kažem. Žena mi je u Rimu.

Ponovo sam pristavio vodu za kafu, doneo pepeljaru i spremam se da sipam još jednu turu.

Ne znam hoću li još, kaže. Vozim.

Možeš da uzmeš taksi, kažem. Samo ovog puta. Pa ćeš sutra uzeti kola. Metroom do stadiona Ulevol pa preko pasarele. Ništa lakše.

Dobro, dobro, kaže Roger. Sipaj još.

A novac, kažem. To ti je za drogu pretpostavljam?

Sad si me razočarao, kaže Roger. Stavljaš sve provalnike u isti koš. Ja nemam nikakve veze sa drogom. Imam porodicu, kao i ti. Ali sam kažnjavan i nemam škole niti ičega što može da deluje dobro u si-viju. Pored toga imam problem sa autoritetima. Nema mnogo poslova koje ja mogu da dobijem, a one koje mogu da dobijem često ne želim. A i pokušavam da se klonim problematičnih ljudi. Tako da pored samostalnog rada nemam baš mnogo mogućnosti. A i dobro mi je. Kane mi poneka para. A i ljudi uglavnom dobiju novac od osiguranja.

Ispostavilo se da je Roger vrlo dobar momak. Naučio me je nekoliko stvari o obijanju vrata i dao mi nekoliko saveta o ulaženju u tuđe kuće. Što više pričamo i pijemo, sve više mi se dopada. Medicinski alkohol je učinio svoje i otkrili smo da imamo više zajedničkih interesovanja, posebno kad su u pitanju priroda i zdrav život. Što se tiče intimnih tema, Roger je dugo bio uveren da će dobiti rak prostate kao i njegov otac,

kaže, i to mu se nimalo ne sviđa, ali skoro je pročitao da se rizik od raka prostate značajno smanjuje ako se ejakulira 20-25 puta mesečno. Stoga se on trudi da svršava na sve strane i otkrio je da mu se posebno sviđa da štrca svoje seme po stvarima koje nisu namenjene da se po njima štrca seme. Sve je dobro, kaže, knjige i časopisi, kameni predmeti, bilo šta, a najbolje od svega je što se njegovoj devojci sviđa ta ideja. Roger štrca svud po stanu, a ona je jednako vesela.

Kad se razdanilo pitao sam ga šta je video u ovoj kući.

Imate Primare stub, kaže.

Tačno, kažem.

Primare je dobra marka, kaže. Švedski hi-fi u svojoj najboljoj varijanti.

I ti si hteo da uzmeš celo to sranje? pitam.

Da, kaže. Kola su mi parkirana ovde iza ćoška i mislio sam da ga iznesem iz dva-tri puta.

I zvučnike?

Da, kaže. Audiovektor je takođe dobra marka. Danski kvalitet. Ljudi iz ovog kraja imaju dosta skandinavske hi-fi opreme. To je dosta novca. Možeš i sam da zamisliš koliko košta proizvesti takav kvalitet u ovom delu sveta, sa našim platama. Jasno je da to mora da bude skupo. Ali mora da bude i lepo. Vama nije dosta da slušate Baha, ili šta već slušate, na azijskom uredaju. To kao da nije dovoljno dobro. Vi želite nešto malo ekstra. I tad pljušte hiljadarke.

Koji deo stuba najviše želiš? pitam.

Pa, mislim ovaj kombinovani cd i dvd plejer, kaže.

Uzmi ga, kažem. Ipak sam ti na neki način protraćio noć. Zbog mene si izgubio zaradu. Tako da slobodno možeš da ga uzmeš.

Ne, kaže on. To je previše. Neću.

Uzmi, uzmi, kažem. Slobodno ga uzmi. Moja žena dosta sluša radio, tako da njega baš ne bih davao. Radio ne radi bez pojačala, a i bez zvučnika cela stvar postaje malo apsurdna, ali cd/dvd plejer možeš slobodno da uzmeš. I puno bi mi značilo ako bi odneo i dvd kolekciju mog sina. Povelika je, imaš i Majstor Boba, i Rena i Stimpija, i Teletabise, i Vozič Toma, i još mnogo toga. Garantujem da bi obradovala svako moderno dete. Imaš li možda dece? Imam dvoje, kaže Roger ponosno i kaže mi kako se zovu pokazujući mi slike koje nosi u novčaniku.

Lepo, kažem i odem da nađem kutiju od cd/dvd plejera, i garanciju.

Objasnio sam Rogeru gde je moj šator i obećao je da će me posetiti gore, i dok odlazi, ja stojim na terasi i mašem sve dok se taksi ne izgubi iz vida.

Gregus se odmah zatim probudio i po običaju sišao da gleda film pre nego što krene u obdanište. Žao mi je, Greguse, kažem. Danas nema filma. Noćas je bio lopov i ukrao dvd plejer i sve tvoje filmove.

On je naravno počeo da plače i insistira da pozovemo policiju. Bez oklevanja sam zgrabio telefonsku slušalicu, dramatično kaobajagi pozvao policiju i Gregus je iz razgovora shvatio da ga nisu uhvatili, ali da ga traže svim raspoloživim snagama. Pošto sam spustio slušalicu rekao sam mu da mislim da je ovaj lopov bio neki prilično dobar lopov Malo kao razbojnik iz Karanfilić grada. Nekako dobar u dubini duše. Ne-ka mu dvd plejer, kažem. Sigurno mu treba više nego nama. Ti možeš da počneš da štediš za novi, kažem. A filmove si ionako već skoro prerastao. Glavu gore. Bolje to posmatraj kao mogućnost, kao novi put koji se otvara pred tobom. To je taj san, kažem. Da ćemo jednog jutra uploviti na talasu za

koji nismo znali da postoji. To je sad, Greguse, kažem. To je danas.

Isporčio sam Gregusa i voće u obdanište i potom otkaskao gore u šumu da se javim Bongu. Ležao je promrzao i iscrpljen ispred šatora, i ja sam mu pozivajući se na višu silu kazao da se to nikada neće ponoviti, ali Bongo je razočaran i tužan i ponaša se grubo i odbojno. Otkravio se tek pošto sam mu sat vremena pored vatre sušio krzno peškirom i pevušio stare pesme iz našeg bogatog nasleđa narodne muzike. Potom smo obojica zaspali. Kad smo se probudili već je bilo popodne i morali smo da trčimo da stignemo pre nego što se obdanište zatvori. Nisam imao ni vremena ni srca da privežem Bonga na rubu šume, tako da sam ga poveo sa sobom skroz do obdaništa. Vaspitačica je zakolutala očima kad sam se izvinio zbog kašnjenja, ili ja sam brzo pokupio Gregusove stvari i mislim da sam se izvukao iz te situacije bez većeg konflikta i na prilično elegantan način. Ovo je Bongo, kažem Gregusu kad smo se malo udaljili od obdaništa. On je istina los, ali je ipak moj dobar prijatelj, a samim tim i tvoj, objasnio sam. Brzo ce se zblížiti, Gregus i Bongo. Mentalno gledano, oni su vršnjaci, i jure se oko drveća dok se penjemo uz padinu. Kad se umorio, stavio sam Gregusa da sedi na Bongovim leđima, a ja sam išao napred i vodio Bonga na povocu. Izdaleka verovatno izgledamo kao deo biblijske priče. Josif, malo čudan magarac i detinjasta i minijaturna Marija.

Gregus je šumski čovek kao i njegov otac. Ima to u sebi. Lovački i sakupljački instinkti su duboko ukorenjeni u njegovom sistemu, isto kao i kod mene. Pečemo ražnjiče na vatri i opušteno se oslanjamo na Bonga, svaki sa svoje strane, ali kako se približava vreme za dečiji program na TV-u,

primećujem da počinje da se trza. On nema sat, i ne zna da gleda na sat, ali ipak ima impuls, fizički i konkretni impuls. Oseća da se nešto zbiva, ali nije u stanju da definiše šta je to. Ja ništa ne govorim, i dečiji program prolazi, a Gregus ne shvata šta se događa. Njegov nemir postepeno nestaje i on istrčava napoije i igra se s Bongom ispred šatora. Sakuplja šišarke tamo u mraku i iz razgovora čujem da ima osećaj da zajedno sakupljaju šišarke, iako Bongo nije u stanju bilo šta da sakuplja. Kad se približilo vreme za spavanje, uzeli smo da odigramo partiju memorije. Bongo naravno opet gubi. Ja sam se neko vreme premišljao da li da pustim Gregusa da pobedi, ali mislim da pobeda iako može dovesti do briljantnosti, tako da sam na kraju pobedio ja, i još sam mu to i nabio na nos ističući da sam ja pobedio, a da je on izgubio. Potom je zaspao pored vatre u mojoj vreći za spavanje. Neko vreme sedim i gledam ga u svetlosti plamenova i sa radošću razmišljam kako u svakom slučaju njega volim. Volim svog sina i podnosim njegovo društvo.

Sledećeg jutra čujem zvuke ispred šatora. Povedem Bonga napolje i ugledam konzervativca u subotnjim pumparicama sa psom. Uzrujano posmatra šator. Znaš da šator ne sme da stoji više od tri noći na istom mestu, kaže. Znam, kažem. Čini mi se da je ovaj šator ovde mnogo duže stajao, kaže. Možda, kažem, i kad već razgovaramo, voleo bih da više ne prolaziš ovuda. Ne možeš da mi zabraniš, kaže. Naravno da ne mogu, kažem. Samo želim da istaknem da bi mi značilo ako bi sledeći put kad budeš išao u šetnju krenuo nekim drugim putem. Videćemo, kaže.

Ko je to, tata? više Gregus iz šatora.

Ma neki konzervativac, kažem. Spavaj.

Prilično sam siguran da ću ponovo proći, kaže on. I zabeležiću današnji datum.

A koji je datum? pitam.

13. decembar, kaže.

I ja refleksno počinjem da pevam. Godine obdanišnih i školskih predstava ostavile su duboke tragove u meni, i počinjem da pevam pri samom pomenu tog datuma.

Tamna se noć spušta, pevam tiho, na štalu i kolibu. Sunce ode svojim putem, nastavijam dok mi se sa druge strane šatorskog krila priključuje Gregusov glas, senke prete.

U našoj tamnoj kući, pevamo sve jačim intenzitetom, sa upaljenim svećama raste, Saantaalusija. Santa Lusija. Otpevali smo sve strofe, i kako pesma polako prestaje, konzervativac kaže da će pozvati Levenšoida ukoliko šator kroz dva dana ne nestane odavde.

Božićna poruka ljubavi očigledno nema uticaja na tebe, kažem.

Ne odgovara.

A Levenšold je sigurno tvoj poznanik, kažem.

Da, zamisli, kaže konzervativac.

Ali ko je vlasnik vazduha koji udišemo i drveća u šumi? pitam ja. Ko je vlasnik vode u potoku i pesme ptica? Zar ja kao građanin ove zemlje ne bi trebalo da imam pravo da živim neko vreme u šumi ako mi tako odgovara? Ne u ovoj šumi, kaže konzervativac.

Ti si pravi zaštitnik establišmenta, kažem, a ja sam neprijatelj naroda. Ti želiš da čuvaš, a ja želim da rušim. Ti želiš da sve što postoji nastavi da postoji, dok ja želim da prestane da postoji. Ti imaš psa, a ja imam losa. Ti želiš da kupuješ, ja želim da se razmenjujem. To su ukratko neke od razlika

između tebe i mene, kažem. I, samo izvoli, dođi ovamo sa svojim psom i diži buku, ali moram da ti kažem da mi se ne sviđa tvoj način razmišljanja, ne sviđa mi se tvoja odeća, ne sviđa mi se tvoj pas, a najmanje od svega i mi se sviđa tvoj samozadovoljni kez. Taj kez nastaje samo usled enormne materijalne sigurnosti i dugotrajnog glasanja za desne opcije. I ne samo da mi se ne sviđa, već ga ne podnosim, a sad možeš da ideš, rekoh.

Otišao je. Ali se nekoliko puta okrenuo i upozorio me da još nije završio sa mnom i da će za dva dana proveriti da li je šator još uvek tu. Jao, što sam se uplašio, odviknuo sam mu detinjastim glasom. A onda najednom shvatam da bih pre pola godine zbog pretnje jednog ovako pristalog konzervativca dobro porazmislio da li je greška ipak moja, ali da sada, u ovom novom šumskom životu, uopšte ne nu rim za to. Osećam da sam nedodirljiv. Iako ovaj konzervativac i njegov krug nesumnjivo predstavljaju krem zakonodavnih i izvršnih ljudi ove zemlje, on mi ne može ništa. Jer ja sam zakoračio u šumu i ovde važe druga pravila. Ovo ovde više nije Oslo ili Norveška, ovo je šuma. I ona je posebna država, sa svojom sopstvenom malom logikom. Konzervativac i njegovi prijatelji mogu da upravljaju ostatkom zemlje, da prodaju jedni drugima automobile, brodove i posede, da pravnim začkoljicama pomažu jedni drugima u susedskim svađama, mogu da ubijaju jedni drugima dozvoljene kvote losova, da nagraduju jedni drugima pse i da zapošljavaju decu jedni drugima kao pripravnike i niže šefove, pošto su ovi studirali i putovali po inostranstvu, ali ovde u šumi nemaju šta da kažu. Šumu ne mogu da impresioniraju. Ona se čak prema njima i ne ponaša drugačije nego prema ostalima. Ovde mi ne mogu ništa. Zašto živiš u ovom šatoru? pita Gregus dok doručujemo pored vatre.

Ne znam tačno, kažem. Ali sam osećao da moram da odem. Bilo mi je potrebno da malo budem sam. Odavno nisam bio. Odselio si se kad je deda umro, kaže.

Tačno, kažem. On je bio moj tata kao što sam ja tvoj tata i nije mi se svidelo što je umro, bilo mi je žao.

Tate ne smeju da umru, kaže Gregus.

U pravu su, kažem.

Ni mame, kaže.

Slažem se, kažem.

Ali sanja li čovek malo kad je mrtav? pita.

Nažalost ne, kažem. Nema snova. Čovek prosto više ne postoji.

Je l' to boli?

Ne, kažem. Ništa se ne oseti. Sve životinje, ljudi i biljke umru kad ostare. To nije opasno.

Hoćete li ti i mama umreti? pita.

Da, kažem.

Hoću li ja i dalje da živim kad vi umrete, pita.

Da, kažem.

Slušaj, kaže, nadam se da ću umreti kad i vi.

Lepo je što tako osećaš, kažem, ali mislim da češ drugačije misliti kad porasteš. Možemo tad da se vratimo na ovu temu.

Ovaj manjak impulsa ovde pozitivno utiče na Gregusa. Dugo sedimo pored vatre i samo pričamo ne radeći ništa posebno.

Čujemo prigušeni šum grada i poneki voz koji s vremena na vreme prozviždi. Pomalo liče na kanadske vozove koje sam video na TV-u. Koliko sam shvatio, tamo su vozovi strašno dugi, i grozno zavijaju dok prelaze stotine kilometara pustare, od obale do obale. Posle nekog vremena izašli smo napolje i pokušavali da naučimo Bonga da donosi grančice koje bacimo, ali on ne shvata zašto bi to radio, a, iskreno

rečeno, ne shvatam ni ja, tako da smo se vratili u šator i nastavili da ne radimo ništa sve dok nismo počeli da se dosađujemo. Nama je usađeno da stalno moramo nešto da radimo. Da smišljamo nešto. Dok god smo aktivni, dobro je, na neki način, koliko god da ta aktivnost glupa. Po svaku cenu želimo da izbegnemo: dosađivanje, ali ja sam počeo da primećujem da volim da se dosađujem. Dosađivanje je potcenjeno. Rekao sam Gregusu da je moj plan da se dosađujem dok ne postanem srećan. Ne sumnjam da se sa druge strane dosađivanja nalazi nešto što liči na zadovoljstvo, ali naravno da ne zahtevam da Gregus oseća isto, tako da posle još nekoliko sati kuntanja i roštiljanja komada mesa izlazimo da nadc smo prikladan materijal za strele i lukove. Možda nije najbolje godišnje doba, ali čuo sam da je za lukove najbolji jasen, tako da sam odsekao dva komada nečega što mislim da je jasen, ali što bi moglo da bude i neko drugo drvo, i pošto nam Gregusovo strpljenje ne dozvoljava da se materijal suši godinu dana, što bi bilo idealno, prelazimo pravo na stvar. Odstranili smo koru, napravili ureze sa strane i upleli tetive Bongove majke. Napravio sam i strele. Oštre i dobre. A onda smo odapinjali strele na sve strane. Čak i uvis. Otkrili smo da se to obojici najviše sviđa. Napnemo luk koliko možemo, izbacimo strelu uvis i pazimo da nam strela na završi u glavi pri povratku nazad. Bogovski je kad se strele uz tup zvuk zabiju u zemlju nekoliko metara od nas. Na taj način nam prolaze sati sve dok Gregusovo telo ne počne ponovo da oseća da se približava vreme dečijeg TV-programa i počne da se trza. Vidi, tata, kaže, trza mi se ruka. Vidi stvarno, kažem ja. Šta misliš, zašto to radi? Ne znam, kaže. Onda tek ja nemam pojma, kažem.

Gađamo još malo, ali vidim da je Gregus potpuno izgubio žar. Pogled mu je staklen i dalek. Muči se i žao mi ga je. Vreme je za dečiji program na TV-u. Zato ti se trza ruka. Telo pokušava da ti kaže da moraš da uključiš TV. Osetio sam da je nešto, kaže Gregus. Ali gde je TV? Nemam TV, objašnjavam. Nije uobičajeno imati TV u šumi. Ali možemo valjda onda da odemo negde gde ima TV-a? kaže Gregus. Ne, kažem. Moraćeš da se snađeš bez TV-a dok si kod mene. Hoću da gledam dečiji program, kaže. Ne može, kažem. Ali ja hoću, ponavlja on, i vidim da će uskoro da pukne, ali ga bez dalje diskusije stavljam Bongu na leđa i trčimo do Diseldorfove kuće.

Diseldorf kao i obično sedi i pravi svoje modele i uopšte nije svestan činjenice da će za samo nekoliko sekundi dečiji program da prekrije našu prostranu zemlju. Pokucao sam sam na baštenska vrata, objasnio situaciju i pitao da li možemo li da uđemo na četrdeset i pet minuta da gledamo TV. Diseldorf nema ništa protiv. Bongo i Gregus su se oprezno provukli pored ratom razorene makete belgijskog grada i smotali se zajedno na sofi dok je animirana najava za dečiji program išla na ekranu. Gregus pevuši uz špicu. Ja sam seo za sto pored Diseldorfa. Još uvek pravi svoj German Steyr tip 1500A/01 i figuru koja će predstavljati njegovog oca.

Izgleda da to baš traje, kažem.

Problem je pre u tome što ne traje dovoljno, kaže Diseldorf. Uvek sam pravio precizne makete, ali nikad nisam bio ni blizu ovog nivoa preciznosti koji sam sad dostigao. Kad ovo radim, onda sam zajedno sa ocem, A kad završim, neću više moći da budem s njim. Primetio sam da zapravo ne želim da završim.

Možda možeš da nastaviš da praviš makete. Možeš da napraviš neke druge ratne scene. Možeš da napraviš šumske šetnje svog oca i majke ovde u Oslu.

Ne, kaže Diseldorf. Osećam da posle ovoga više nikad neću praviti makete, a završiću za najviše par nedelja. Najverovatnije ću biti gotov za Božić.

Možda se previše unosiš u to, kažem. Ipak su u pitanju plastične makete.

Ne unosim se previše, kaže Diseldorf. Naprotiv, unosim baš onoliko značaja i težine koliko ovo zaslužuje. Ti si taj koji se ne unosi dovoljno. Može biti, kažem.

I nisu u pitanju plastične makete, kaže. U pitanju je najveći rat koji je svet do sada video. U pitanju su desetina miliona mrtvih i još više živih sa trajnim ranama, uključujući i mene. U pitanju je Evropa. Jadna Evropa. I veliki delovi ostatka sveta. Jadnog ostatka sveta. I u pitanju je moj otac.

U pitanju je ovaj ovde, kaže Diseldorf pokazujući malog plastičnog vojnika kog je pričvrstio na ručno napravljen stativ pod velikom lupom i boji ga sa ekstremnom preciznošću. Dugmad na uniformi, rukavi od košulje koji tek malo vire ispod uniforme, prsti, nokti, sve je u dobro promišljenim i naturalističkim bojama. Samo lice nedostaje. Diseldorfov otac još uvek nema boja na licu i ja shvatam da je sad red na to. Skoro da sam odlučio da će se smeškati, kaže Diseldorf. Ta odluka nije bila jednostavna, jer je sasvim sigurno bilo više faktora zbog kojih tog dana ne bi trebalo da se smeška, ali ja ipak mislim da će se smeškati dok se vozi kroz grad da podnese raport generalu Manitofelu, i smeškaće se jer misli na svog sina, tj. na mene. Video me je samo na slici, ali zna da postojim, i zbog saznanja da ja postojim on se oprezno smeška. Važno je da to ne bude neki širok i nesuspregnut osmeh, jer se to ne pristoji u situaciji u

kojoj se on nalazi. Ali neće biti ni nedokučiva grimasa a la Mona Liza, koja može da znači bilo šta. Zubi se neće videti, ali neće biti sumnje da se smeši, kaže Diseldorf. Razmišljaće o tome kako ja učim da hodam, i biće siguran da će se rat uskoro završiti. U trenutku kad ga metak iz potaje bude pogodio, sedeće u kolima i radovaće se što će me videti. Sve je to Diseldorf ispričao dok je ne dižući glavu nanosio osnovnu boju na očevo lice.

Shvatam, kažem. Zvuči kao dobra ideja.

Ne znam da li je dobra ideja, kaže Diseldorf, ali tako će u svakom slučaju biti.

Da, kažem ja i spazim gomilu praznih kutija od pica na radnom delu u kuhinji. Pretpostavljam da je kulinarstvo ovih i dana malo zapostavljeno u kući Diseldorfovih. Jesi li ručao? Nisam, kaže Diseldorf.

Da napravim nešto? pitam.

Hvala na ponudi, kaže, ali jedino što mi se u poslednje vreme jede je pica, tako da bi bilo lepo od tebe da poručiš jednu. Ne voim da prekidam posao zbog takvih sitnica. Broj telefona je na frižideru. Poruči onu sa feferonama i belim lukom, ali bez ananasa. Nikad nisam razumeo šta ananas radi na pici. To je pogubna kombinacija. Poruči jednu i za vas, ako hoćete.

Bacio sam pogled na sofu, na kojoj su Gregus i Bongo zaspali, čvrsto isprepleteni, dok je oko njih poigravala svetlost dnevnika. Upili su prijatni deo ove TV-večeri i pre-spavaće sav jad koji će sad da pokulja na njih.

Mislim da ćemo mi da krenemo kući, rekao sam i otišao u kuhinju da poručim Diseldorfovu picu.

Zatim sam oprezno probudio Bonga i odveo ga u baštu, a onda sam nežno preneo Gregusa i stavio ga preko Bongovih leđa.

Šta radiš za Božić? upitao me je Diseldorf kad sam ušao da se pozdravim.

Za Božić ne radim baš ništa, rekao sam.

Onda bi možda bio zainteresovan za jedan jednostavan obed kod mene na Badnje večere, kaže.

Možda bih i bio, kažem.

Onda smo se dogovorili, kaže Diseldorf i odmahne rukom. Na biblijski način se penjemo ka šatoru. Stavio sam svoju jaknu preko Gregusa i mislim da se uprkos dugoj pauzi dobro snalazim u ulozi oca. Stvarno tako mislim.

Kad sam sledećeg dana doveo Gregusa kući, Nora mi je tutnula u ruke neki papir koji je odštampan sa internet strane koja se zove The Elvish Name Generator. Napisala je moje ime, Andreas Dopler, i program je uz pomoć Tolkinove jezičke logike, koja je sigurno prilično komplikovana i precizna, izračunao da je moje vilenjačko ime Valandil Tiwele.

Zvuči potpuno vilenjački. Zahvalio sam se i pitao da li time želi da mi saopšti nešto posebno. Odmahnula je glavom. Samo je htela da znam, kaže. Htela je da budem svestan toga da imam vilenjačko ime. Dobro, kažem. Budi sigurna da ću biti svestan toga. Zatim sam se oprostio od Nore, Gregusa i moje žene, koja se, uzgred budi rečeno, sjajno provela na dugom vikendu u Rimu. Brčkala se u klasičnoj kulturi i kupila odeću i još neke sitnice koje su joj očigledno povratile žar za životom. Zapanjujuće je koliko odeća i sitnice mogu da znače. Nova sitnica u pravom trenutku može da bude pravi spas. Bože, blagoslovi stvari. Moja žena sija i cvrkuće i zbog toga se skoro bez griže savesti vraćam u šumu u sumrak. Gregus bi najviše voleo da nastavi da živi sa mnom u šatoru, ali o tome može samo da sanja. Šuma je moja, i mislim da moram da budem sam u njoj ako želim da postignem ono za čim težim iako ne znam baš tačno za čim težim. Može da bude malo kod tebe vikendima, kaže mi žena.

U šumi nema razlike između vikenda i radnog dana, kažem, tako da je odgovor ne, ili tačnije nema šanse.

Doći ću s njim do šatora.

O)nda se spremi da dobiješ strelu u vrat, kažem.

Već nekoliko dana me muči motivacija. Sedim zaludan pored vatre, deljem strele i pitam se šta radim ovde u šumi. ponekad pomalo bištem Bonga i pevušim bez žara. Poseta kući i život sa Gregusom pokvarili su nešto od onog ritma koji sam bio ustanovio. Sad sam opet ispao iz ravnoteže. Mislim da sam se dosta promenio od onog vremena pre nego što me je šuma primila, ako se to može tako reći. Malo je pompezno, ali ipak vrlo istinito. Bio sam na svim uobičajenim mestima i radio uobičajene stvari koje ljudi u Oslu rade, a onda se najednom šuma otvorila i primila me u sebe. Usvojila me je. I bilo je i krajnje vreme. Sad to vidim. Bio sam na putu da zamrzim svoju okolinu i da postanem naporan. Ja nisam bio element koji je Oslo želelo na svojim ulicama. Nisam širio pozitivnost i energiju. Nisam bio premija. Ni za svoje najbliže, ni za posao, ni za difuznije društvo i ekonomske okvire koji njime upravljaju. Bio sam na putu da postanem teret, i tada sam isključen. Priroda je tako genijalno uređena da me je isključila pre nego što sam napravio neku stvarnu štetu. To je fascinantno sistem. Hiljade godina prirode i kulture tako su izostrile mehanizam da se ovakvi kao ja izbacuju iz redova. Bivamo neutralisani. Neprijatelji naroda koji su na granici da probuše krhku iluziju zajedništva i smisla šalju se napolje da malo razmisle. Na more, na primer, ili na planinu, ili iza nekih zatvorenih vrata, ili, kao u mom slučaju u šumu. To je prepredeno smišljena kazna koja se istovremeno doživljava kao nekakva

nagrada. Ovakve i slične misli motaju mi se po glavi dok sedim pored vatre.

Nemam pojma u kojoj meri su neke od ovih misli utemeljene u stvarnosti. Takode nemam pojma ni da li uopšte postoji ono što se tako samouvereno naziva stvarnošću. Jedino u šta do neke mere mogu biti siguran jeste da me vatra greje i da jedan mali los po imenu Bongo leži kraj mojih nogu i prede, ako se tako kaže kad losovi puštaju zvuke uživanja.

Došao je i Božić.

Primetio sam to zato što je popodne postalo mirnije nego inače. Dole u gradu, ljudi su prestali da se kreću. Došli su na mesta na kojima će provesti naredne sate i ostali tamo. To se najverovatnije dešava samo ovog jednog dana u godini. A kad se to desi, iz grada u šumu stiže mnogo manje zvukova. Grad postaje krotkiji, na neki način. Postaje bezopasan i pitom. Jede mi iz ruke. A onda se začuju crkvena zvona. Asinhrono. Jedno po jedno se priključuje i Bongo i ja koristimo priliku da razmenimo poklone. On je dobio mali šešir od krep-papira koji sam sam napravio. Papir je virio iz neke kante za đubre kad sam prolazio tuda, kako se to kaže, pa sam ga uzeo, i kasnije potrošio nekoliko noćnih sati da savijem jedan ingeniozno napravljen šešir. Ja nisam dobio bog zna šta. Nisam zapravo dobio ništa, ali bože moj, Bongo je los i ja ni na trenutak ne sumnjam da bi mi dao veličanstven poklon da je znao šta je to Božić. Ti si poklon sam po sebi, Bongo, kažem. Ne jedi se više oko toga. Poklon je to što si ovde sa mnom. Hristos se rodi.

Kad nam je Diseldorf otvorio vrata, primetio sam da ima ogromne podočnjake i da je u istoj odeći u kojoj sam ga video pre dve nedejje.

Uh, do đavola, zar je Božić, prvo je što kaže. Potpuno je zaboravio praznični obed, ali nas je ipak pozvao unutra, i jako mu je neprijatno. Smestio nas je na sofu, zagnjurio se u zamrzivač i našao neke kupine koje je ubacio u turbo-rernu ne izvadiвши ih iz kese. Zatim je nervozno seo za klavir i pokušao da oraspoloži i nas i sebe sa nekoliko strofa pesme Divna je zemlja, ali je bilo potpuno bezveze.

Mislim da ćemo mi da odemo da bi ti mogao da radiš, rekao sam posle kraćeg vremena.

Zaista? rekao je, sa očiglednim olakšanjem.

Da, rekao sam. Izgleda kao da si se baš bio udubio u nešto. Čudno što to kažeš, kaže on, jer je baš tako. Radim na očevom licu. Mislim da sam na tragu nečemu. Blizu sam. Napravio sam osmeh, a sad su na redu oči. Obojica smo otišli do stola sa stativom za koji je mali plastični vojnik bio pričvršćen u istom položaju kao i prošli put. Očeva fotografija leži pored i nije teško videti da je Diseldorf u pravu kad kaže da je na tragu nečemu. Između figure i čoveka na fotografiji postoji zastrašujuća sličnost. Ostao sam bez reči, kažem.

Da, kaže Diseldorf. Kad samo ne bismo ostajali bez njih. Žao mi je zbog ručka, kaže. Možemo da probamo ponovo za Novu godinu.

Nema veze, kažem. Biće još Božića.

Nadajmo se, kaže Diseldorf.

Na izlasku mi je dao kupine koje su još uvek bile više zamrznute nego otopijene. Bio je dovoljno priseban da veže crvenu traku oko kese, tako da pomalo liči na nekakav poklon.

Hvala, kažem. I Hristos se rodi.

Takođe, kaže Diseldorf.

Kad smo se vratili do šatora, vidim da je svraćao Gvozdeni Roger i ostavio poklon. Ostavio je cedulju kojom mi se zahvaljuje za di-vi-dijeve i za plejer. Njegova deca su bila jako srećna, piše. Otvorio sam i ugledao kalauz i morao nekoliko puta da progutam pljuvačku. To je po meni drugar. Ostatak praznične večeri je prošao u srkanju poluzamrznutih kupina. Bongo je rano zaspao, a ja sam dugo sedeo kraj vatre i razmišljao kako Diseidorf daje dobar primer u odavanju počasti svom ocu. I mom ocu bi trebalo odati počast. Iako ga nisam poznavao. Ili baš stoga što ga nisam poznavao. Išao je kroz život i gledao svoja posla. Baš kao i ja. Jednostavno je bio tu. Kao što sam i ja jednostavno tu.

Ako ja ne odam počast svom ocu, niko to neće učiniti. Napraviću totem u znak sećanja na njega. Odjednom mi je jasno da je to možda jedino ispravno. Isklesaću ga svojim sopstvenim rukama i podići ovde u šumi. Padam u san dok u glavi skiciram kako taj totem treba da izgleda.

U periodu između Božića i Nove Godine uglavnom smo bili u šatoru. Napolju je bilo hladno i ružno, a snega još uvek nije bilo. Uglavnom sam sedeo kraj vatre i deljao predmete koje bih pre pedeset ili sto godina leti mogao da prodajem na pijaci u gradu, ali koji danas za deset kruna mogu da se kupe u IKEI. Masovna proizvodnja je uništila robnu razmenu. Podsmeva se ljudima kao što sam ja. Jede nas za doručak. Ali ja se ne predajem. Ja deljem i deljem, a između toga pokušavam da naučim Bonga nekim jednostavnim rečima, ali posle nekog vremena sam uvideo da je beznadežan slučaj. Ukoliko malo razlabavimo definicije, može se reći da uspeva da proizvede poneki vokal, sa konsonantima nema nikakve šanse. Dug put je pred tobom, Bongo, kažem mu. To je

sasvim sigurno. Ali ja ću ga preći s tobom. Budi siguran u to, Ja ću ga preći sa tobom.

Diseldorf je za Novu godinu bio otprilike na istom mestu na kom je bio i za Božić. Ovog puta je, jedino, to i sam uvideo, pa je na stepenice stavio flašu votke sa crvenom trakom. Blizu sam, stoji na karti koju su napravili umetnici koji slikaju ustima i stopalima. I srećna Nova godina. Ukapirao sam poruku i ne kucam na vrata, već uzmem flašu, odem do šatora, napijem se propisno, a onda odem na pišalište, gledam Oslo i razmišljam kako su moje novogodišnje odluke da napravim totem u znak sećanja na svog oca i da osim toga što je moguće manje radim. Podići ću potpunu neaktivnost na nivo koji je malo ko pre mene dosegao. I neću da silazim dole u civilizaciju, bez obzira na sve. I kad već stojim tu, počinjem da vičem. Ja sam i kralj i premijer, i držim govor narodu. Dragi zemljaci, vičem, ne sviđate mi se. Morate da se saberete. Morate da podignete pogled i da prestanete da budete tako prokleta briljantni. A vi konzervativci morate da se otarasite vaših prokletih pasa i da izbrišete te samozadovoljne osmehe, i morate da počnete da se razmenjujete. I da vozite bicikle. Moramo da vozimo bicikle i da se razmenjujemo na veliko ako hoćemo da imamo šansu da nastavimo da živimo. I ko je vlasnik šuma vetra u drveću i cveća na livadi? A Teletabisi neka gore u paklu, i jebi ga, stao mi je mozak, previše sam pijan da bih pratio nit novogodišnjeg govora, ali Levenšolde, vičem, moraš da vratiš šumu narodu, jer je ti zapravo ne poseduješ, niko ne bi smeo da poseduje šumu, i oče, nastavljam, nema te više, a nisam te poznavao i osećam kao da sam sam, oduvek sam osećao da sam sam i guram sve od sebe jer sam budala kao i svi drugi, i niko me ne poznaje i bojim se da me niko neće

poznavati dok sam živ, i odustajem, i na kraju samo vičem jebi ga, jebi ga, jebi ga, sve dok ne ostanem bez glasa. Jadni Bongo me ne prepoznaje. Neodgovorno je s moje strane da toliko pijem kad je pored mene dete njegovog uzrasta. Ipak sam ja njegov staratelj i dajem mu strašno loš primer. Ali vikanje mi prija. I nastavljam da pijem i da vičem nepovezano, i razmišljam kako sam sad za Bonga najverovatnije kao decibelska skala. Deset minuta sa mnom u ovom stanju se jedva može izdržati, ali dvadeset minuta ne znači dupliranje efekta, kao što bi čovek pomislio, već povećanje od stotinu puta, a trideset minuta je povećanje od hiljadu puta. Tako se ponašaju decibeli. I tako se ponašam i ja dok ulazimo u novu godinu. Novu godinu punu briljantnosti, sranja, vere, nade i ljubavi u svetu. Ali šuma je najveća od svega.

JANUAR

O januaru nema mnogo šta da se kaže.

Mračno je i hladno je, i ložim kao lud da bih održao toplotu. Jedna od prvih stvari koje sam uradio u novoj godini je obnova dogovora o mleku. Spakovao sam ogromno parče mesa i ostavio ga tamo gde sam obično uzimao mleko. Mleko je na više načina temelj na kom se zasniva krhka građevina Dopler. Bez mleka, on, tj. ja, je ništa. Ali sad idem u susret vremenu sa puno mleka, i dok god postoji obrano mleko, postoji nada.

Odmah posle Nove godine pao je veliki sneg i zbog toga sam bio mnogo manje nezadovoljan nego inače. Uzeo sam svoje skije iz garaže kod kuće i krstarilo više puta po okolini ne bih li našao prigodan komad za totem. Bongo me je pratio i svideo mu se sneg, iako mu je bilo teže da se kreće.

Jedne predivne noći se polomila skoro četiri metra duga motka od šatora. Napolju je bilo oko nule, sneg je počeo užasno da pada pošto smo zaspali, a šator očigledno nije bio dizajniran za takve prilike. Bonga i mene je probulilo teško šatorsko krilo koje se zalepilo za nas i dugo sam se mučio da pronađem otvor i izađem. Sklonio sam sneg sa šatorskog krila, odsekao novu motku u šumarku i ponovo podigao šator. Pošto smo se povratili od šoka, zapalili vatru i pričaii dovoljno dugo da se osetimo smireno i debriefingovano, opet smo obojica zaspali. Posle nekog vremena našao sam prikladan komad za totem. Ali je dosta udaljen od šatora. Odsekao sam ga i trebalo mi je skoro deset dana da ga odvučem do logora, sa Bongom kao teglećim losom. Jadan Bongo bio je sasvim iscrpljen. Izgubio je mnogo kila i noću sam tiho klizio na skijama do imanja u Maridalenu i punio svoju torbu senom za njega. Nezasit je. Po losovskom računanju vremena, on samo što nije postao tinejdžer, pretpostavljam. To je prkosno i osetljivo vreme, i mi puno i

dugo razgovaramo. Bongo je nekoliko puta u besu napustio šator, ali se na sreću svaki put vratio.

Jednom sam u Maridalenu uzeo dve dobre sekire. Imam doduše jednu od ranije, ali ove su skoro potpuno nove. To su solidne „fiskars“ sekire. Posebno su zgodne za tesarske radove, koliko sam ja barem u stanju da procenim. Jedna je velika, a druga je mala, i jadni seljak ih je sigurno dobio za Božić. Ali, takav je život. Uzima se i daje se. Uostalom, nije isključeno da ću ih vratiti kad podignem totem. Poslednjeg dana januara mi je palo na pamet da već više od mesec dana nisam razgovarao s ljudima. Odlično funkcioniše. Toliko toga se može reći drugima, a ja nisam ništa rekao. Ja sam živi dokaz da u suštini nema tako puno da se kaže. Ponosan sam na sebe. To je dobar početak godine.

FEBRUAR

Ceo dan pevušim neku pesmu, ne mogu da se setim koju. U odličnom sam raspoloženju i živahno odstranjujem koru sa totemu. Komadi kore lete kroz šumu dok ja zaneseno radim oko drveta, pevušim i zviždim. Tek u sumrak se pojaviju komadi refrena i ja ih dugo nekritično pevam, a onda me oblije hladan znoj jer shvatam da pevušim pesmu sa špice Banana u pidžamama. Čak ni ovde u šumi nisam pošteđen otrovnih strela dečije kulture. To je kao bolest. Prenosi se sluhom. I najmanje izlaganje izvoru zaraze dovoljno je da virus bez milosti napadne mozak. Inkubacija traje mesecima, i čovek ništa ne sluti, a onda se najednom pojavi i pokaže svoje pravo lice. Ostatak večeri je protekao u pesničenju između mene i Banana u pidžamama. Pokušavam da oteram pesmu, ali se ona stalno vraća. Čim nisam skoncentrisan na to da ne smem da je pevušim, ja je pevušim. Kao da sam opsednut. Kao u jednom filmu koji sam gledao pre mnogo godina, gde je ruka glavnog lika postala zla i pokušala da ga ubije. Na kraju ju je odsekao motornom testerom. U zdravoj ruci je držao motornu testeru i ustima je povukao kanap. I odsekao zlu ruku.

Komadima uglja crtam motiv na totemu. Dole će biti osnova od par metara, koju sam kasnije smislio da zakopam u zemlju. Iz zemlje će viriti postolje od pola metra, a onda ide zvečka od oko dva metra, zapravo marakas, ali to neće moći da se vidi golim okom, osim ukoliko neko nije poznavao mog oca, a niko ga nije poznavao, što sam već spominjao. To dakle neće moći da se vidi. Slučajni proiaznik će misliti da je to obična zvečka i to je u redu. Na vrhu tog marakasa će sedeti moj otac sa kolenima pod bradom, a ruke će mu biti sa strane, a na glavi mog oca ću sedeti ja. Na biciklu. To mi je palo na pamet dok sam crtao. Spontano i veličanstveno, i pomislio sam, zašto da ne? Izdeljaću figuru koja predstavlja

mene kako sedim na ocu, na svom biciklu. Pa to je predivno. A na mojoj glavi će biti minijaturna figura uspravljenog Bonga koji posmatra grad. Zaslužio je to, dovukao je ovo čudovište od debla do logora Zaslužio je i bez toga. Prosto zato što je Bongo. Ali pošto je bukvalno uložio čitave kilograme sebe da dovuče totem ovamo, uključivanje njega u ovo delo nije više samo mogućnost, već neophodnost.

Dva metra osnove plus pola metra postolja plus dva metra marakasa plus četiri metra oca plus dva metra mene na biciklu plus Bongo. To je oko jedanaest metara totema, od čega je devet iznad zemlje. Krenuo sam.

Pošto mi je ovo prvi totem, nemam realnu predstavu koliko vremena će mi biti potrebno da ga izdijem. U početku sam mislio da će mi trebati nekoliko dana, najviše par nedelja, ali kako vreme prolazi postepeno prilagođavam vremensku procenu i uviđam da će mi biti potrebni i zima i proleće. Sekire iz Maridalena postaju moji najbolji prijatelji. Jednu koristim za grube radove, a drugu za finije deljanje. Kasnije će mi sigurno trebati dleto, turpija i podosta šmirgl papira. Bongo je u ovom procesu neupotrebljiv.

Nervozno se muva oko mene dok deljem. Pokušavam da mu objasnim da je već uradio svoj deo. Bez tebe nikad ne bih uspeo da dovučem ovo drvo do logora, kažem mu. Ti si jedna od najvažnijih kocki u ovoj igri, i nisi ti kriv što si los i što ne možeš da koristiš alat. Taj voz je otišao pre više miliona godina. Tada su se naši zajednički preci razdvojili i svako je otišao na svoju stranu. Oni koji će postati moji preci okrenuli su se fascinantnom svetu alata i fine motorike, a oni koji će postati tvoji preci krenuli su drugim putem. Tako stoji stvar. Sa ovom pameću se možda može reći da je trebalo bolje da razmisle, ali ko je mogao da zna, a ja mislim i da je

vama losovima relativno dobro. Mislim da vam dobro ide, uprkos vašem malo nesrećnom početku. Ali Bongo nije zainteresovan za to. Njemu je dosadno što ja ceo dan deljem i traži pažnju. Naskače na totem i vraća se natrag na zemlju na smele i spektakularne načine. Trči pravo na drveće i pokušava da ga polomi. Smiri se, Bongo, kažem mu. Shvatam da ti je ovo dosadno, ali ja hoću da odam počast svom ocu i ti to moraš da prihvatiš. Ti slobodno možeš da odaš počast svom ocu ili majci. Ja te neću sprečavati. I molio bih te da prestaneš sa ovim ekstremnim sportom čije tendencije primećujem. To će se završiti plakanjem ili nečim još gorim. Šta misliš, koliko se losova svake godine zaglavi u močvari ili padne sa strmine samo zbog nemara? Imaš samo ovu jednu šansu, kažem mu. Ne znam u šta vi losovi verujete, ali ako je majka stigla da ti usadi iluziju o životu na onom svetu, odmah da ti kažem da to možeš da zaboraviš. To je laž. Ovde si sad i nikad više. I nije kul biti mrtav. Nemoj to nikad da zaboraviš.

Posle tri nedelje sam izdeljao postolje i marakas tako da zapravo liče na postolje i marakas. Malo sam zadivljen sobom, ako to sme da se kaže. Nisam baš najiskusniji sa sekirom, ali ipak nekako uspevam. Svako veče zaspim iscrpljen u šatoru pošto se najedem Bongove majke koja mi još uvek pruža dobre obroke.

Bongo je počeo sam da se šeta. Obično se muva oko logora prvih nekoliko sati posle doručka, a onda ode i retko se vrati pre mraka. Šta radi ne znam, ali pretpostavljam da su u pitanju uobičajene losovske aktivnosti, a ne nešto zbog čega treba da se brinem. Sigurno ima potrebu da malo bude sam, kao i ja. Sigurno oseća kako ga razdiru oprečne sile tinejdžerskog doba, nekoliko puta dnevno dostiže ekstremne tačke: blago i grubo, poetično i vulgarno. Naravno da se javljaju pitanja sa kojima teško mogu da mu pomognem. Ja

mogu da mu pružim sigurnu bazu i izvesnost da je voljen, ali sam mora da izađe i da se susretne sa svetom. Život zaista jeste toliko brutalan. Čak i za losove.

Sklapa oči i kao da se koncentriše.

Završio sam, kaže. Završio sam očevo lice. Trebalo mi je mnogo vremena. Ali bio je isti on. Bio je to on, na neki način. I kad je postao baš on, stavio sam ga u automobil i zatim na ulicu. Diseldorf klimne glavom u pravcu ogromne makete sela na podu. Okrenem se ka dnevnoj sobi da vidim, i stvarno ugledam oca kako sedi u automobilu. Približava se sudbinskoj raskrsnici, a sat na tornju većnice uskoro će početi da pokazuje dva i dvadeset. Desiće se i desilo se. U stvari, slika je zadivljujuće dobra i jasna. Divim se onome što je Diseldorf učinio za svog oca. Ali, kao da ga je sve to koštalo nešto razuma. I još? pitam.

Kako to misliš? pita Diseldorf.

Šta si još uradio? pitam.

Okleva malo pre nego što odgovori.

Malo sam razmišljao, kaže. Ali na kraju sam doneo sačmaru. Napunio sam je, legao na kauč i stavio kraj cevi u usta, ali nisam okinuo. Pomislio sam da mi se nikud ne žuri, pa sam uključio TV jer mi je daljinski baš bio pri ruci, i mogao sam da menjam kanale i sve to, a da ne moram da vadim cev iz usta. Odgledao sam ceo Dnevnik dok sam tako ležao, i mora da je bio petak, jer je posle Dnevnika išla Norveška danas, a nisam dugo gledao Norvešku danas, pa sam ležao i to odgledao. Je l' ti gledaš Norvešku danas? pita me.

Ponekad, kažem. Ali nisam odavno.

Trebalo bi gledati Norvešku danas, kaže Diseldorf.

Pa da, kažem. Norveška danas je okej.

Govori o nama običnim ljudima, kaže Diseldorf. Govori o tebi i meni.

Može biti, kažem.

Govori o Norvežanima. A i o norveškim životinjama. Možda posebno govori o interakciji između Norvežana i norveških životinja.

A i topla je, kaže Diseldorf. Topla je to emisija.

Je li nešto posebno ostavilo utisak na tebe? pitam.

Diseldorf tiho klimne glavom.

Dve stvari, kaže. Prvo je bilo o jednoj Finkinji koja je kao mlada radila kao medicinska sestra negde u južnoj Finskoj. Za svoj prvi godišnji odmor je odlučila da krene autostopom na sever, da bi videla crkvu čija je slika stajala u jednom od udžbenika kad je bila mala. Ta crkva joj se urezala u sećanje. Mislila je da je lepa i želela je da je vidi, pa je krenula autostopom. Savetovali su joj da poslednju deonicu pređe autobusom, i dugo je bila sama u autobusu, ali se onda ukrcao jedan mladi Norvežanin i pitao ju je da li sme da sedne pored nje. Iako je autobus bio skoro prazan, pitao ju je da li sme da sedne pored nje. Počeli su da razgovaraju, i mic po mic, ona je odustala od posete crkvi, pošla s njim u Finmark gde su se venčali i dobili decu i tako to, i prošlo je pedeset godina. U reportaži se ona autobusom vraća do one finske crkve. Neverovatno se raduje što ide tamo. Povala je i muža. I dalje su oboje živi i vole se, i sada konačno može da vidi crkvu koja ju je toliko privlačila i koja je razlog što joj je život ovakav. Ne znam zašto je to na mene ostavilo takav utisak, kaže Diseldorf, i pretvara se da mu niz obraz nije skliznulo nekoliko suzica.

Mnogo si radio, kažem. Bio si iscrpjen.

Da, kaže Diseldorf. Ali ipak.

Shvatam šta misli. Ima nečeg utešnog u dobroj reportaži iz Norveške danas. Ako ste raspoloženi, možete skoro da zavolite sve te ljude koji se muče, i slatki su i bespomoćni. A emisija govori i o tome da je u redu biti čudan sve dok ste istovremeno Norvežanin. Mi smo Norvežani i svi smo čudni. A pošto su svi čudni, onda je nekako normalno biti čudan, i zaključak je da niko nije čudan. Samo smo Norvežani.

A druga stvar? pitam.

Bio je neki mladić iz zapadne Norveške, kaže. Sam je naučio skoro sve himne na svetu. I bilo je nečeg tužnog u tome, ali okolina ga je prihvatila i smatrali su da mu to dobro ide. Drugovi iz razreda su izvlačili ceduljice iz čaše, i na tim ceduljicama su bila imena različitih zemalja čije jc himne on zatim pevao, u originalu, i pri tom je pevao malo čudnim, pa stoga i posebno dirljivim glasom. Zbog tog dečka sam izvadio cev iz usta i patronu iz ležišta, kaže Diseldorf. I od tada gledam samo napred. Otac neka ide svojim putem. Završio sam s njim. Ovih dana ću da rasklopim celo selo. Sad je dosta. U stvari, pitam se stalno da li da nazovem tog dečka i pitam ga da li možda hoće na leto da putujemo na sever obalskim brodom. Mogli bismo tako bliže da ispitamo ovu dugačku zemlju, a mogao bih da naučim neke dobre himne. Čini mi se kao da je to šansa koju ne bi trebalo da propustim.

Znaš šta će se desiti ako nazovem Norvešku danas i ispričam im za tebe? kažem.

Diseldorf odmahne glavom i gleda me s nestrpljenjem.

Dotrčaće brže nego ikad ranije, kažem. Doći će sa upaljenim rotacionim svetlima. To je savršena reportaža. Nemačko kopile kome nije bilo lako u životu, i koji je potrošio godine svog života da bi konstruisao skoro bolesno preciznu maketu onog sela i one situacije u Belgiji u kojoj je njegov otac u decembru 1944. ubijen tokom ofanzive na Ardene, a kome je,

osim toga, reportaža iz Norveške danas spasila život u jednom trenutku beznađa, i koji na kraju završava u divnom pejzažu obalske Norveške sa bivšom zvezdom iste emisije. Bolje od toga ne može. A ako još saznaju da te povremeno posećuje prijatelj koji sa svojim losom živi u šumi, biće nagrada u Montreu i po svim festivalima koji daju nagrade TV-emisijama, ali to se neće desiti, kažem, jer Bongo i ja ne želimo na televiziju, ali može da se desi da ti želiš, a ako želiš mogu da ih pozovem.

Je l' možeš? kaže Diseldorf.

Ako ti to hoćeš, kažem.

Mislim da možda hoću, kaže.

Onda ću da nazovem, kažem i ustanem. Pronađem broj u imeniku i zamolim centralu Norveške državne televizije da mi daju Norvešku danas. Njima ostavim poruku ko je Diseldorf, i šta je uradio, a što njima može biti zanimljivo, i kako da stupe s njim u kontakt kad idućeg jutra dođu na posao. Ništa ne kitim, samo ispričam stvari onako kako stoje, i znam u sebi da je malo i jednostavno uvek najbolje kad je nešto bitno, i da svi dobri ljudi koji rade za Norvešku danas sasvim sigurno to izuzetno dobro znaju.

Nastavljam da deljem. Sad je moj otac na redu. Ubrzo odustajem od postizanja apsolutne jednakosti između njegovog stvarnog izgleda i moje totemske predstave. Biće to stilizovano i pojednostavljeno izdanje oca, ali ovde je važna simbolika. Biće i znatno viši nego u stvarnosti. Četiri metra dok sedi otprilike bi odgovaralo visini od osam metara dok stoji, a moj otac nije bio ni blizu tako visok. Bio je normalne visine i fizički se ni po čemu nije izdvajao. Uveličavam ga, moglo bi se reći. Činim ga većim nego što je bio.

Jednog jutra za doručkom, čujem neke zvuke kraj šatora. Izvirim napolje, i ugledam poznatog psa. To je konzervativčev pas i munjevito brzo pomislim da onda ni konzervativac nije daleko. Zgrabim luk i jednu dobru strelu i čučnem na otvor šatora. Polako ugledam njegove obrise dok se kreće po žbunju. Skija i obukao je nedeljne pumparice iako nije nedelja, a na leđima nosi poprilično velik ranac. Stoj, konzervativče! viknem i nategnem luk.

On podigne ruku i kaže nešto što ne razumem, ali kasnije saznajem da je bilo: Dolazim u miru. Ali, ja, dakle, to u ovom trenutku ne razumem, i zato tumačim to kao pretnju da će on uskoro nazvati svog prijatelja Levenšolda i upozoriti ga na moj prestup. Tako da Levenšold može da pošalje svoje potrčke da sruše moj šator i izbace me iz šume. A to ne sme da se desi. To ne bih podneo. Upravo podižem totem u slavu svog oca i moram da zaštitim kako sopstvene, tako i interese svog oca. Napinjem luk i ponavljam mu da stane, ali on ne staje.

E sad ćeš da vidiš svoga boga, viknem i odapnem strelu. Nažalost mogu da kaženi iz ove perspektive. Nisam to dobro izveo. Jer strela je sada u konzervativčevoj butini i on se sruši. Sad, kad je sve prošlo, lako je kazati da nije treba- lo to da radim, ali bio sam uplašen i isprovociran, i zato sam pogrešio. Ljudi to često rade. Dešavalo se i ranije, i dešavaće se opet. Da je samo zucnuo Levenšoldu, morao bih da napustim svoju voljenu šumu, i Bonga, i totem, zauvek, a tu pomisao nisam mogao da podnesem, pa sam ga pogodio u butinu. Uostalom, nisam ni pretpostavljao da ću da ga pogodim. Ali pogodio sam samo tako. Leži u snegu i previja se dole u žbunju. Je li to moj problem? Mislim, i ubrzo zaključim da jeste, pa otrčim kroz duboki sneg i obratim mu se.

Molim te izvini, kažem. Ali nisam mislio da ću da te pogodim.

Nije u stanju da govori ili da bilo šta oprosti. Samo tako leži u snegu i stenje iznenađeno i nezadovoljno. Skinem mu rana, dovučem ga do šatora i položim pokraj vatre. Istrgnem strelu i očistim ranu votkom, pre nego što je previjem košuljom koju sam iscepao na trake. Konzervativac ništa ne govori, i polako tone u san, a ja izađem i dalje deljem, dok Bongo i konzervativni pas nalaze zajednički jezik. Dopada mi se nesentimentalni način na koji vladam situacijom. Strogo uzev trebalo je da umešam hitnu pomoć, ali mi je plan da pokušam da ga nagovorim da sve ovo ostane među nama. Stvari i mogu lako da se zakomplikuju ako bih ga uprtio na Bongova leđa i odveo u bolnicu Rikshospitalet. Dole bi pitali i kopali, a moguć rezultat bi mogao biti kompromitovanje mog šumskog postojanja u anonimnosti. Možda bi i čuvari reda i doznali za ovaj događaj, i mada ovo sigurno nije prvi put da neko slučajno pogodi nekog konzervativca u butinu, ja znam da to ne bi naišlo na razumevanje.

Ali, na svu sreću, mi smo odrasli ljudi koji zasigurno mogu da se slože, sarno kad se konzervativac ispava i malo povrati.

Probudio se kasno uveče, pružio mi ruku i predstavio se kao Bose Munk. Bose, kažem i ispitujem kako to zvuči. Zvuči strašno prijatno. To je sigurno deo zavere konzervativaca, pomislim. Daju konzervativnoj dečici slatka imena tako da će ih čitavog života voleti uprkos bizarnim stavovima i svim tim parama.

Dajem Boseu vodu i losovinu, dok mu još jednom čistim ranu. Nije tako loše kao što sam isprva strahovao. Rana nije duboka, a ne deluje ni da su oštećeni vitalni nervi ili organi. Lepo može da pomera prste i zglob blizu rane. Drugim

rečima, savršen hitac za zastrašivanje. Bio je to šok, ali neće imati trajne posledice.

Nisam hteo da tražim od tebe da pomeriš šator, kaže Bose kad je nešto pojeo i popio. Došao sam jer sam dosta razmišljao ovih par meseci otkad sam poslednji put bio ovde. Tako dakle, kažem.

Prvih dana nakon što si me ispsovao, bio sam ljut i više puta na granici da zovem Karla-Otoa i tražim od njega da zahteva uklanjanje tvog šatora, kaže. Ali, polako sam se zamislio i na kraju sam shvatio da se sve više slažem s tobom. Trebalo bi da i ti i drugi imate neprikosnoveno pravo da se nastanite u šumi ako u nekom kraćem ili dužem periodu osetite potrebu za tim. Drago mi je što tako posmatraš situaciju, kažem. Drago mi je što je tebi drago, kaže Bose. Ali tu nije kraj. Ono što si rekao o materijalnoj sigurnosti i mom samozadovoljnom osmehu, navelo me je da se preispitam i pomislim da je vreme da promenim pravac. Deca su odavno napustila gnezdo, a ja bez preterivanja mogu reći da je moje članstvo u mnogobrojnim odborima pomalo beskorisno. Predlozi raznih direktora koncerna prolaze glatko, i na poslovnim večerama jedni drugima govorimo isto ono što smo već stotinama puta rekli u ovih deset-petnaest godina. I, da skratim priču, pokušao sam da ubedim ženu da prodamo kuću, poklonimo nešto novca i započnemo nešto potpuno novo, ali ona nije mislila da je to dobar predlog. Navikla se, kako kaže. Imamo divnu baštu, i pogled i sve pomenuto, pa neće. Ali kako su nedelje prolazile, osetio sam da ne uspevam da se pomirim s tim, i jutros mi je palo na pamet da treba ovde da se preselim na neko kraće vreme. Blizu tebe, pomislio sam. Mogli bismo malo da pričamo, možda, i da se ispomažemo na razne načine. Ne znam šta ti o tome misliš.

Pa, kažem. Ja sam se u principu ovde nastanio da bih se malo izolovao od ljudi, pa se plašim da bi se kvalitet mog projekta malo pogoršao ukoliko nas ovde bude više. Ali, s druge strane, ne mogu da te sprečim da budeš ovde. Ovo je tvoja šuma koliko i moja.

Da, zar ne, kaže Bose i pospano leže na prostirku.
Moja šuma, kaže pospano dok ponovo tone u san.

Nakon što je Bose zaspao, stavio sam skije i obišao veliki krug da bih razmotrio novu situaciju. Zar ni u šumi ne mogu da budem sam? Poslednje što mi je potrebno jeste zbunjeni konzervativac u potrazi za svojim identitetom. Tako se ja sve više nerviram, i kad sretnem petog rekreativca sa baterijom na glavi, eksplodiram. Gurnem ga u sneg, strgnem bateriju sa glave i debilno teško pakovanje baterija koje uz nju ide. Ima dovoljno struje da ode do Severnog rta pod reflektorima. Šta je ovo? povičem. U kakvom to društvu živimo kad jedan čovek ne može ni da se šeta uveče i razmišlja, a da ga ne ometaju ljudi koji zuje kroz šumu sa baterijama na glavi? Ja stazu i drveće vidim sasvim jasno. Sigurno shvataš da ovo ne vodi ničemu dobrom, kažem. Rekreativac krotko klimne glavom. Onda sigurno shvataš i to da sam prinuđen da konfiskujem ovu bateriju, kažem. Opet klimne glavom. Dobro, kažem. I neću više da te vidim ovde s baterijom. A ne sviđa mi se ni to što hodaš toliko brzo. Odsad malo da smanjiš tempo. Jesmo li se dogovorili? Potvrđuje da jesmo. Onda mu pomognem da ustane i mestimično ga očistim od snega pre nego što ga otpremim uz prijateljsko tapšanje po ramenu. Kad ljudima samo objasnite na pravi način zašto je pogrešno to što rade, onda oni to prihvate. To je, uprkos svemu, utešno. Dobar razgovor nije umro. A u šumi na izvestan način postaje nekako posebno dobar.

MART

U šumi je sve veća gužva.

Takav razvoj događaja je, blago rečeno, nepovoljan.

Konzervativca sam izbacio posle nekoliko dana, i mislio da će da se odvuče kući, ali sam pogrešio. Već nekoliko nedelja stanuje u malom planinarskom šatoru samo nekoliko stotina metara dalje. Tu se nastanio, i ja tu ništa ne mogu. Odlučio sam da o njemu i dalje razmišljam kao o konzervativcu, a ne kao o Boseu. Dopada mi se distanca koju to stvara. Neophodna je. Rana je, nažalost, toliko zarasla da mi stalno dolazi u posetu. Nijedan povod nije za njega previše mali da ne bi mogao da dođe do mene. Mora neprekidno da pozajmljuje so i nož i svakakve sitnice. Ali, bio sam odlučan i rekao sam mu da sme da svraća dva-tri puta nedeljno. Više od toga ne mogu da podnesem. Uprkos svemu, nije tako podsticajan za druženje. No, on nije poslušao. Svraća više puta dnevno i ima veliku potrebu za razgovorom. Naročito o tome da odjednom potpuno jasno vidi da je veliki deo života straćio na nebitne stvari i da sada pravi planove kako to da ispravi. Između ostalog planira festival pomirenja, kako je to nazvao. Ne znam sasvim u čemu bi se on sastojao, ali izgleda da namerava da pozove predstavnike različitih religija na neku vrstu zabave u znaku bratimljenja.

Kad me je pitao da li sam zainteresovan da dođem, rekao sam mu da nema šanse.

Postalo je daleko teže raditi neke stvari, a nemoguće ne raditi ništa. Jako je zahtevno ne raditi ništa kad vam drugi vise nad glavom. Odjednom moram da se pravdam. Moram da se odnosim prema željama drugih. Moram da objašnjavam da ga ne volim i da bih najviše voleo kad bi se ponovo vratio kući. To se odrazilo na mene. Postaje jasno koliko je lakše ne objašnjavati ništa, ništa ne govoriti, samo se baviti svojim poslom. Ne znam šta da radim. Jedna od mogućnosti je, naravno, to da se pomerim dublje u šumu. Da jedne mirne

noći pokupim šator i sve ostalo, i nestanem u pravcu zaista duboke šume. To će verovatno biti najispravnija stvar, ali se i dalje nadam da će konzervativac da odustane i ode kući. Pokušavam što bolje mogu da ga odbijem svojom hladnoćom, tako što ću pokazivati još manje simpatija prema njemu nego što bih inače. U principu nije da mi se sviđa manje od drugih ljudi koji mi se ne sviđaju. Samo mi se ne dopada na jedan sasvim opšti i mlak način. Ne nervira me ništa posebno. Ali, sada se koncentrišem na to da ga ne volim, tako da to bude jasno i njemu, koji, kako se meni čini, nije provodio mnogo vremena u okruženju u kom se baš naročito shvataju signali drugih ljudi. Ipak, iako se loše ponašam prema njemu, on se neprekidno vraća. Hoće da igra igru memorije. Svako veče. Kaže da je u njegovom životu bilo suviše malo igre i zabave. Kad je bio mali, poenta je bila u tome da odraste, a kad su njegova deca bila mala, bio je na svim mogućim drugim mestima i stvarao sebi ime i bogatstvo i svašta.

Sad samo možeš da se kaješ, kažem.

On misli da smo prijatelji i ugleda se na mene na način koji me uznemirava. Naslućujem kako očekuje da treba da mu budem nekakav vođa.

Ponajmanje sam u stanju da budem to. Ne mogu ja nikome da pokazujem put. Ni samom sebi. To što sam uspeo da dođem u šumu, na više načina je pre sticaj srećnih okolnosti nego budnosti. Pao sam sa bicikla u pravom trenutku na pravom mestu.

Ali konzervativac me posmatra kao nekakvog proroka. Ne primećuje da ja u stvari pokušavam da ga nateram da ode kući. Suviše sam meka srca.

Tipičan razgovor sa konzervativcem često se protegne na više dana i može izgledati ovako:

Dan prvi:

Na primer, radim na totemu, kad ti se on došeta i stane pored mene. Ništa ne govorim. Nastavljam da deljem. Prati moj rad neko vreme pre nego što išta kaže.

Dopleru, kaže napokon, koje pozitivne osobine uočavaš kod mene? Ako bi morao neke da pomeneš, na primer svešteniku koji treba nešto da kaže na mojoj sahrani, ili tako?

Napravim malecnu pauzu u radu, dok delom razmišljam o tome šta da mu odgovorim, a delom kako da ga nateram da se udalji što je brže moguće.

Ja te ne poznajem, kažem. Ali polazeći od onog delića koji sam video, ne mogu da vidim neke tvoje pozitivne osobine. Nijednu? pita konzervativac.

Pa, kažem. Možda to što si prilično hladnokrvno primio pogodak u butinu, a osim toga i to što težiš šumi može samo po sebi biti pozitivna osobina, ali je negativno to što si odabrao da budeš baš u ovom delu šume, pa sve u svemu i u tome loše stojiš.

Malo razmišlja o tome, a onda ode do svog šatora.

Dan drugi:

Ista situacija. Deljem i on stiže.

Razmišljao sam malo o onome što si juče rekao kaže. O onome da nemam nijednu pozitivnu osobinu. Mislim da si u pravu. Nemam nijednu pozitivnu osobinu. Ja sam niko i ništa. Protraćio sam svoj život.

Opusti se, kažem. Sad si malo depresivan. To je sve. Sigurno imaš mnoštvo jedinstvenih osobina i talenata i svega. Ali šuma sigurno nije najbolje mesto na kom možeš najbolje da iskažeš svu lepotu koju u sebi nosiš. Odlazi do svog šatora.

Dan treći:

Doručkujem, a on stiže ranije nego obično, sav sija.

Razmišljao sam o onome što si juče rekao, kaže. O tome da sam sigurno jedinstven i talentovan i sve. U pravu si. Jesam jedinstven i talentovan. I ti si jedinstven. Obojica smo jedinstveni. Svi su jedinstveni.

Manje-više, kažem. Ali jedinstven znači samo - jedinstven. To ne znači da si i dobar.

Dan četvrti:

Dolazi dok pišam.

Razmišljao sam o tome što si rekao da jedinstven ne znači nužno i dobar, kaže. Pišam i dalje.

U pravu si, kaže. Ništa ti ne pomaže što si jedinstven ako ne radiš pravu stvar.

U principu ne postoji ispravno i pogrešno, kažem. Zavisi ko si i kad si.

Odlazi, ali se vraća posle sat vremena. Razmišljao sam o onome što si rekao o tome da ne postoji ispravno i pogrešno, kaže. I mislim da si u pravu. Mislim da zavisi od situacije.

I tako nastavlja. Jadničak je potpuno iscrpljen. Ne znam kako da mu pomognem. Odvlači mi pažnju na krajnje zamora, način, a istovremeno mi ga je žao. Ovaj jadni glasač konzervativne partije sakupljao je zemaljska dobra i celog života štiti sistem, a onda se iznenada slomio, a da niko iz njegovog društva nije primetio i pomogao mu. Kao da posle dugog života opet završite u pubertetu. Odjednom se ne prepoznajete. Telo vam je čudno i plaši vas. Ono na šta ste navikli da budete i imate iznenada deluje odbojno i ne možete samo da pucnete prstima i postanete neko drugi, jer što je bilo bilo je. Jebi ga, što je bilo bilo je. A ja sam u istom sosu, iako možda ne delujem podjednako jedno kao konzervativac. Ali, ko zna?

Uostalom, možda je svejedno.

Ali, konzervativac nije, nažalost, jedini element koji me ometa. Gregus se vratio. Ovde je već par nedelja. Pobegao je iz obdaništa i neko ga je primetio dok se približavao rubu šume. Pre toga je prešao više od kilometra kroz naselje s vilama. Policija ga je zaustavila i odvezla kući. Međutim, bio je nesnosan, pa je moja žena, sada s velikim stomakom, naterala svog brata, mog šuraka dakle, a uostalom čoveka kog aktivno više mrzim od ostalih, da uzme skije i u sankama mi dopremi Gregusa. Po svaku cenu hoće da bude u šumi sa Bongom i sa mnom, sad je ovde i divno se provodi. Nikad mu nije bilo bolje. Pomaže mi oko totema na dirljivo strpljiv način. Zajedno smo odlučili da će on biti jedan od motiva. Biće na vrhu, na tronu. Dok sedi na Bongu. Već sam ga ucrtao. Mislim da može dobro da ispadne. Gregus će nesumnjivo predstavljati značajnu dopunu celine. Tri generacije Doplera. Plus Bongo. Totem će sadržati elemente prave veličine. Naši potomci će prolaziti pored njega i klimati glavom sa poštovanjem. Bilo je to kad Dopler beše Dopler, pomisliće. A naročito ako se kasnije generacije Doplera degenerišu onako kako mi se čini da hoće. Ja ću biti vrhunac u proizvodnji Doplera. Moja malenkost. Koja čak ne voli ljude. Ali, iako neki delovi mene misle da je lepo što je Gregus ovde, postoji još uvek prilično veliki deo koji želi da bude sam u šumi i koji se enormno muči s ovom situacijom.

Kao da konzervativac već nije sve zakomplikovao.

Povrh svega je i Diseldorf najavio svoj dolazak. Skija ovuda nekoliko puta nedeljno i dešava se da ostane do narednog dana. Nakon što je Norveška danas emitovala repotažu o njemu, sav je slomljen. Smatra da se jeftino prodao. Smatra da je njegov život složeniji od onoga što je Norveška danas uspela da prenese za pet minuta. Nisu uspeli da dokuče stvarnu dubinu njegovog života bez prisustva oca. To je

postala reportaža o pravljenu maketa. Kao bilo koja reportaža Norveške danas o pravljenu maketa. Postao je čovek sa pomalo neobičnim hobijem.

Jadan Diseldorf. Iskreno mi ga je žao. Ne mogu da mu kažem da bih najradije bio sam. Pozajmio sam mu prostirku i vuneno čebe, i u kasnim noćnim satima sedim i slušam ga dok priča. I ja pričam. Razmenjujemo iskustva, može se reći. O tome kako je to biti jedan od nas. On je možda najpribližnije onome što bih mogao nazvati prijateljem, iako bih, dakle, najviše voleo da nije ovde.

Večeri kada je i konzervativac prisutan postaju zaista čudne. On priča o svom festivalu bratimijenja, a i Diseldorf i ja signaliziramo da ima malo stvari na ovom svetu koje nas tako slabo zanimaju. Prošao je voz, kažem. Pusti ljude iz različitih religija da budu nepoverljivi jedni prema drugima i da se dižu međusobno u vazduh koliko god žele. Slegni ramenima i razmišljaj o nekoj drugoj stvari Ali, konzervativac razmišlja o tome sa revnošću koja se graniči sa posvećenošću moje ćerke Tolkinu. Opsednut je mišlju da treba da svede račune. Bio je površna budala i sad mora da uloži celog sebe ako želi da ispravi stvar.

I onda se igramo memorije. Gregus spava ukraj šatora, Bongo i konzervativčev pas leže isprepleteni na ulazu, dok konzervativac, Diseldorf i ja sedimo pod svetlošću plamena i igramo se memorije. Osećam se kao vaspitač u izvidačkom kampu.

Bongo i konzervativčev pas misle da su par. Sve vreme su zajedno i stičem utisak da planiraju potomstvo. Bongo deluje zaljubljeno i odsutno, a do sada nisam imao srca da mu objasnim da je konzervativni pas ipak pas, a ne los.

Usred svega toga totem polako dobija oblik. Radimo na očevim rukama. Moraju zasebno da se izdelju i uglave na telo sa strane. To je tehnika kojom uopšte ne vladam i pogrešio sam više puta pre nego što mi je to napokon nekako pošlo za rukom. Moj totemski otac dobio je nekakve kratke ruke koje liče na krila, i koje bi bile neupotrebljive u bilo kom drugom kontekstu osim kao totem. Na neki način mu je i život bio takav, pomislim. Bio je neupotrebljiv kao što je to većina, i kao totem će bolje doći do izražaja. Odaje se, u stvari, počast njegovoj neupotrebljivosti. Tome ja dižem spomenik.

Diseldorf, koji je već bio prilično depresivan, tone do dna kada otac dečaka koji peva himne nazove i kaže da će prijaviti Diseldorfa policiji ako ovaj opet pokuša da stupi u kontakt s njegovim sinom. A putovanje obalskom linijom neka slobodno zaboravi. Ne dolazi u obzir. Ha, to bi ti se baš dopalo, svinjo matora, kaže uznemireni otac. Moj sin i ti u uzanoj kabini između visokih planina i dubokih fjordova. Diseldorf ne uspeva uopšte da dođe do reči i potpuno je bio slomljen kada se posle ovog telefonskog razgovora vratio u šator.

Ovo je loš, loš svet, kažem, kada ljudi sumnjaju u tvoje motive, a da ti ne daju priliku da se odbraniš. I kada se iskrena želja za prijateljstvom pomeša sa podmuklim planovima. Ne treba tako da bude.

Ali tako, dakle, jeste, kaže Diseldorf.

Da, kažem. Čovek jede čoveka i onda gotovo.

Zašto to kažeš? pita Diseldorf.

Ne znam ni ja sasvim, kažem. Ali činilo mi se da se uklapa u kontekst.

Diseldorf klimne glavom i to tiho sebi ponavlja. U pravu si, kaže. Ukapa se.

Konzervativac želi da bude kao ja. On to sigurno ne uviđa, ali u njemu postoje snažne sile koje jednostavno žele da budu ja. To je potpuno besmisleno, ali je i on počeo da delje sopstveni totem. Dobra stvar je što ga manje viđam. Samo čujem kako delje. Mislim da je išao kući i doneo alat, i bojim se da ću na kraju da pozajmljujem alat od njega jer to zahteva manje ulaganje energije nego noćno šunjanje po zemlji konzervativaca i obijanje garaža i šupa sa alatom. Loša stvar je, naravno, što je to jadno.

Jadan si, kažem.

Šuma je za sve, kaže.

Tu se slažemo, kažem, ali je bedan način na koji me kopiraš. Ne shvatam kako te nije sramota. Valjda ne misliš ozbiljno da si sam, nezavisno od mene, smislio da treba da napraviš totem?

Koliko shvatam, podižeš totem u spomen na svog oca, kaže, ali ovo će biti totem mira, i to je nešto sasvim drugo. On će svedočiti o tome kako je važno da ljudi iz različitih religija počnu da razgovaraju.

Nek ti je sa srećom, kažem.

Konzervativac je takođe nagovestio da želi svog losa. Najbolje mladunče. I najbolje neko koje liči na Bonga. Čak je pitao da li može da kupi Bonga. To, naravno, ne dolazi u obzir. Takvi kao Bongo ne mogu da se kupe za novac, i rekao sam mu da zadrži svoje prljave pare, ali je tad udvostručio i utrostručio sumu da bi me testirao. Na kraju se popeo na sedamdeset hiljada kruna. Mislio je da Bongo toliko vredi. Odbio sam, naravno, a od tada je prilično neprijatan prema meni. Sigurno je malo povređen. Navikao je da njegov novac otvara sva vrata, pa kad doživi situaciju u kojoj ih novac zatvara, smatra da mu se svet suprotstavlja na način sa kojim se on teško nosi.

Ovo više nije podnošljivo mesto. Moram dalje. Ali, hoću da postavim totem pre nego što pođem. Ne možete prestati da odajete počast sopstvenom ocu samo zato što sve vrvi od konzervativaca u potrazi za identitetom i drugih stranih elemenata. Stisnuću zube i završiti. Posle toga ću spakovati stvari i nestati pre nego što iko primeti. Pojačavam tempo. Radim duple smene. Gregus pokušava da me prati, ali njegov uzrast zahteva da spava dupio više od mene. Najviše i uradim tokom onih sati kad on spava. Ali kad je budan, lepo nam je, uprkos svemu. Razgovaramo o mnogo čemu i ume da se snađe, da tako kažem, kad su u pitanju i konverzacija i drvodeljstvo. Dobro mu ide, iskren da budem, ali ne dajem mu direktne komplimente. Potapšem ga ponekad po ramenu, i ponekad ga blago ohrabrim. Pustim ga da bez reči shvati da sam zadovoljan njime. A to i jesam. On je, jasno, nešto najbolje u čijem sam pravljenju učestvovao, a ako ga ne sustigne briljantnost ima dobre preduslove da se lepo snađe. U stvari, trebalo bi da ga zadržim ovde, jer će dole uz majku, sestru i druge ljude instinktivno krenuti putem briljantnosti. Potrebna mu je moja protivteža. Jako mu je potrebna. O tome puno razmišijam. Vagam argumente za i protiv. Potreba za samoćom je velika, ali i briga za Gregusa je takođe jaka. Ne nalazim jasan odgovor.

I dani prolaze. Odbacili smo ne tako malo kila drveta. Iverje leti u svim pravcima i pada kao prekrivač preko snega koji već leži kao prekrivač preko zemlje. Prekrivač na prekrivač. Trebalo bi da počnem da pišem pesme.

Jednog dana, za koji na kraju shvatim da je nedelja, svrati moj šurak na skijama. Došao je dok smo se i Gregus i ja i Diseidorf bavili totemom. Ja deljem, a njih dvojica turpijaju i šmirglaju. Iza jedne grupe drveća čujemo konzervativčeve ritmične udarce sekirom. Šurak komentariše kako mu deluje mo kao jedna fina družina, i kaže da misli kako je dobro što vidi da više nisam tako sam. On sam je danas prešao veliki put i navratio je do više planinskih kućica, i bogami je broj turista u šumi velik. A uostalom, kaže, treba da mi prenese ženinu poruku da očekuje Gregusa i mene dole u gradu do sredine maja, a to znači petnaestog. Tada joj je termin i tada će ova šala već predugo trajati, kaže. Njegova sestra nije neko kime čovek može samo da se oženi, i onda zbriše kad mu to odgovara. Druge sestre možda jesu, ali ne njegova. Klimnem glavom.

A ako se ne pojaviš, doći ću po tebe, kaže.

Jasno, kažem.

Vidim da je šuraku laknulo. Sigurno je očekivao više otpora. Možda je malo strahovao, ali je onda umesto toga postalo prijatno i skoro ugodno. Razlog je u tome što lažem. Ali on to ne zna. Laž je divno sredstvo koje mnogi suviše retko koriste. Neverovatno je efikasna. Kažeš jedno, a misliš nešto sasvim drugo. Fantastično.

Kad je šurak otišao, stao sam na totem i mahao mu šurački ljubazno, ali čim se okrenuo, napravio sam malecne prezirne grimase i, naravno, Gregus je to video.

Tata, zašto si to uradio? pita.

Šta sam uradio? kažem.

Ovako si uradio licem, kaže i imitira me.

Diseldorf prati razgovor ništa ne govoreći, ali sam naslutio da jedva čeka da vidi kako ću to da sredim. Više puta sam

pominjao da je moj odnos prema šuraku negativan, i ispričao anegdote o našem beznadežnom šuračkom konfliktu svih ovih godina.

Upao mi je komarac u oko, kažem, ali vidim da Diseldorf oprezno odmahuje glavom. Ne drži vodu.

Ovde nema komaraca, kaže Gregus. Neumoljivo logično kao i uvek.

Okej, kažem. Uradio sam to jer mislim da je ujak Tom, oklevam, malo naporan tip. Mi smo jako različiti. Nismo baš na istim talasnim dužinama. Ponekad ume da bude prilično fin, kao na primer onda kad mi je pomogao da sagradim garažu, ali nekad je glup, da budem iskren. A sad pretežno mislim da je ovo drugo.

Diseldorf oprezno klimne glavom da bi pozdravio moju otvorenost.

Ali ima lepu vikendicu, kaže Gregus.

Ujak Tom stvarno ima lepu vikendicu, kažem.

APRIL I MAJ

Stvari ovde idu sve gore. Diseldorf je počeo prilično često da pije. Ima stalnu liniju između prodavnice pića i šatora. Nabavio je krpље. Poneo je i hranu, naročito gotovu picu, i to malo podiže raspoloženje. Od Bongove majke nije mnogo ostalo, a iz obzira prema Bongu osećam da ne mogu odmah da ubijem novog losa. Mogao bih možda da maknem jelena, ali su oni tako prokletu plašljivi. A medveda i vukova ovde gore nema. Njih su vlasti internirale na istok, da bi starosedeooci krišom mogli lakše da ih istrebe. Ovo je bila zima sa puno snega, ali se sada mase snega tope iz dana u dan. Kada se sneg otopi, odoh ja. Tada niko neće moći da prati tragove. Tad ću biti slobodan. Gregusu je dosadio totem i uglavnom je u šatoru. Pomoću hrpe novina koje služe za potpalu, i uz malu pomoć pijanog Diseldorfa, Gregus je, bože me sačuvaj, naučio da čita. Strašno je kako briljantnost leži u genima. To ne može da se zaustavi. Samo pronađe put. Kao što voda potkopa prepreke na svom putu i stigne tamo kuda želi. Za mene je ovo bila kap koja je prelila čašu. Ako kao četvorogodišnjak čita, rešavaće jednačine za drugi i treći razred pre nego što trepnem. Mora se zaustaviti. Njegova briljantnost se mora saseći u korenu. Gregus ne sme da siđe u civilizaciju. Ostaće sa mnom u šumi. A ja ću da počnem da palim vatru golim rukama. Novine ćemo odmah da spalimo, pa ako Gregus želi da nastavi da čita, moraće sam da piše tekstove. Moraće da ih urezuje u koru drveta ili da piše krvlju. To će mu usporiti želju za čitanjem, pomislio sam. Konzervativca slabo viđamo. Već je završio svoj totem. Ispao je strašno ružan i teško da će bilo gde na svetu može da se upotrebi u mirotvoračke svrhe. Pomogli smo mu da ga uspravi pre nekoliko dana. Morali smo da upalimo vatru da bismo otopili zemlju pod snegom, ali smo nekako uspeli da ga uspravimo. Stoji tamo i poput menhira svetli nad

konzervativčevim neuspešnim okajanjem greha i bezuspešnom potragom za identitetom. Sad je sišao među ljude da bi u radnjama lepio ceduljice po tablama za informacije, kao i po vegetarijanskim restoranima i banderama, sa pozivom na festival bratimljenja koji će se održati ovde 16. i 17. maja. Tada Gregus i ja, na svu sreću, nećemo više biti ovde. Tada ćemo mi već biti daleko. Pa neka se bratime sami što bolje mogu. Nemam pojma zašto je odabrao da festival stavi na nacionalni praznik. Kombinacija religije i rođendana ustava je, naravno, posebno odbojna, ali mislim da treba da bude uporan. U svakom slučaju, ja neću ni sa kim da se bratimim. To je proketo sigurno.

Da bi upotpunio haos ovde gore, pojavio se i Gvozdeni Roger. Izbačen je iz kuće. Njegovoj devojci je smučilo što po svačemu štrca spermu. Slučajno je isprskao knjigu iz kluba čitalaca koju je devojka upravo otpakovala, i radovala se što će je čitati. To je bilo jedan štrc previše, i sad sedi ovde pored vatre i pije sa Diseldorfom. Postali su drugari i Roger se žali što devojka nije bila dovoljno otvorena. Počeo je da naslućuje da njoj prskanje nije više podjednako zabavno, ali nije primio jasne signale koji su neophodni da bi prekinuo. Na primer, samo pre nekoliko dana je isprskao spermom račun iz Norveškog auto-moto saveza, i oboje su se tome slatko nasmejali. Pa zašto onda ne i knjigu iz kluba čitalaca? Tako ti je to sa devojkama, kaže Roger. S njima nikad ne znaš na čemu si. Odjednom je potpuno pogrešno nešto što je dugo bilo u redu. Iz sekunde u sekund.

Dok drugi piju ili spavaju, deljem totem i razmišljam kako ne prepoznam sopstvenu šumu. Šumu koja je bila tako mirna i

tiha. Ovde smo Bongo i ja bili u nekoj ravnoteži od jutra do večeri i nismo se pretvarali ni zbog koga. Upravo suprotno, radili smo baš ono što smo hteli. Polako sam se približavao cilju, a to je - ne raditi ništa. Ali, to je bilo pre. Sada je malo toga ostalo od šume koju sam nekad poznao. Sigurno smo u pogrešnoj šumi, kažem Bongu. Ovde je tako čudno.

Problem s ljudima je to što čim ispune neki prostor, vide ljude a ne prostor. Veliki pusti pejzaži više nisu veliki pusti pejzaži ako u njima ima jedan čovek ili više njih. Ljudi definišu gde će pogled biti. A pogled ljudi je skoro uvek usmeren ka drugim ljudima. Na taj način se stvara iluzija da je čovek važniji od nečeg na zemlji što nije čovek. To je pogubna iluzija. Na kraju krajeva, možda su losovi najvažniji, kažem Bongu. Možda ste vi u pravu, ali ste ekstremno strpljivi. Ja, naravno, u to sumnjam, ali ko zna. U svakom slučaju, nisu ljudi najvažniji. Odbijam da poverujem u to.

Dani prolaze neuobičajeno, i sneg nestaje. Gregus čita, Roger i Diseldorf se opijaju do besvesti, konzervativac kači ceduljice bratimljenja po vegetarijanskim restoranima, a ja izvodim završne radove na svom, na kraju prilično brižljivo izrađenom, totemu. Detalji počinju da se pojavljuju i vidim da sam uradio dobar posao. Na ovo mogu da budem ponosan. Svaki idiot će moći da vidi da totem predstavlja muškarca koji sedi na marakasu, na njegovoj glavi je i drugi muškarac sa biciklom, a taj muškarac ima jednogodišnjeg losa, i na losu sedi mali dečak. Dovoljno je figurativno, ali istovremeno dovoljno stilizovano da ne odaje naš stvarni identitet. Sad mora da se ismirla i oboji jarkim bojama. Ne želim da napravim istu grešku koju su uvek pravili severnoamerički Indijanci sa Zapadne obale. Oni su deljali svoje fantastične toteme i uspravljali ih direktno, bez ikakve

obrade. Zato bi stajali samo nekoliko decenija pre nego što bi ih priroda vratila sebi. Jednostavno bi pali i istrulili. To je bilo potpuno u saglasnosti sa indijanskim osećajem za celinu i kruženje materije i tako to. Zemlja zemlji, itd. U tom pogledu razmišljam ipak nešto drugačije od Indijanaca. Uprkos svemu, ja nisam Indijanac, već čovek sopstvenog vremena. Neuspešan čovek svog vremena. Ili samo čovek neuspešnog vremena. Sve zavisi. Bez obzira na sve, želim ovo da uradim kako treba. Čitavu stvar ću da impregniram sa nekoliko slojeva ulja i bajca, a potom da je namažem jarkim bojama koje podnose norveško vreme. Trebalo bi da opstane barem hiljadu godina. Minimum. Sviđa mi se hiljadu. To je najbolji broj.

Jedne mirne prolethne noći spustio sam se do stadiona Ulevol i razbio izlog jedne gvoždare. Sigurno sam mogao da dobijem novac od Diseldorfa, ali je on sada neprestano pijan i bez oca je, a osim toga dopada mi se misao da se totem pravi bez budžeta. Sviđa mi se sve što nema budžet. Odmah sam skeptičan prema projektima koji imaju budžet. Takav sam postao. Promenio sam se. U šumi sam već skoro godinu dana i više nisam isti kao nekad. Nije lako reći kada se promena dogodila. Sigurno je došla polako, kao i većina promena, ali se nešto nesumnjivo dogodilo. Šuma daje i uzima. I oblikuje one koji je traže u svojoj slici. Postajem sama šuma. Šuma, to sam ja, razmišljam dok utrčavam u pakleni zvuk alarma i hladno proračunavam da imam otprilike pet minuta fore. Iznosim bure po bure farbe, laka i bajca i sve što mogu. Trčim što brže mogu, i posle pet minuta uspevam da sakrijem priličnu količinu farbarskih proizvoda iza istog onog kontejnera iza kog je šef ICA-supermarketa ostavljao moje mleko pre nekoliko meseci. Kada mi se učini da imam ono

što mi je potrebno, čučnem povrh svih burića i čekam da dođe obezbeđenje. Konačno dolazi čuvar, ali mnogo kasnije nego što sam očekivao. Pojavjuje se i policija, mnogo se zapisuje i telefonira, i na kraju dolazi i vlasnik prodavnice. Prepoznajem ga iz bezbrojnih malih kupovina u koje sam odlazio zbog našeg beskrajnog renoviranja. Četkica ovde, traka tamo, seme suncokreta za ptice. Uvek sam bio ljubitelj ptica. Trebalo bi da mi budu zahvalne na mnogo čemu, te ptice, a sa vlasnikom sam godinama bio na zdravo-zdravo, ali sam sada, dakle, napravio korak dalje i razbio izlog njegove prodavnice i uzeo ono što mi treba. Na takve stvari bi morao da računa. Tako je to kad imaš prodavnicu. Zakrpio je izlog nekim materijalom nalik na pleksiglas i na kraju nestao. Ostalo mi je par sati dok ljudi ne počnu da se bude, pa sam otišao po Bonga na ivici šume i natovario ga neljudskim količinama bajca i farbe, i prešli smo tri ture do šatora pre nego što smo dopremili svu robu.

Prvog maja se konzervativac vratio. Da bi me provocirao poneo je kesu za đubre punu starog lišća, koje je onda zapalio ispred svog šatora, kao i grabulje kojima može da grabucka dok vatra gori. Puštam ga. Nemam vremena za nešto drugo. Nisam čak imao vremena ni da obeležim praznik rada. Imam važnijih poslova. A ko su, uostalom, danas radnici u Norveškoj? Ja ne znam. Zato farbam. Marakas se crveni kao vatrogasna kola, a oca bojim različitim bojama dole i gore. Mislim da to zaslužuje. Ja se zelenim, kao šuma, a bicikl sam obojio sasvim realističnim bojama, prema modelu mog bicikla. Bongo je žut, a Gregus nekeko tirkizan. Na licima se pojavljuju detalji kao što su oči, nos, usta, sve u kontrastnim bojama. Postolje premazujem svim što je ostalo. Premazujem ga sa sigurno dvadeset slojeva svega i svačega, pa mislim da se hiljadugodišnja vlaga neće ni primećivati.

Dok ja bojim, Gregus me nervira jer sriče stare novinske hronike o svakakvim budalaštinama. Politika, nauka, umetnost i kultura. I ne samo da s mukom sriče slovo po slovo, već pokušava da svojim ograničenim sposobnostima analizira sadržaj, i hoće da diskutuje o tome šta to znači. Batali, kažem. Ne znači to ništa. To su samo reči. Pa nešto valjda znači, kaže Gregus. Jok, kažem. Ljudi samo pišu da bi pokazali kako su briljantni, a to je ovom svetu najmanje potrebno. To su reči, reči, reči. Možda je mali procenat toga nešto više od reči, ali da bismo znali za koje to važi, moraš da budeš briljantniji od većine, a ja ti zabranjujem da se usmeravaš ka tome u ovako ranom uzrastu. Ne verujem da ništa ne znače, kaže Gregus. Šta ćeš da radiš kad budeš punoletan, nije moja stvar, kažem. Obećavam da ću te tada pustiti. Ali, ima još mnogo godina do tada. A ono što upravo sada nešto znači jeste ovaj totem. Stajace hiljadama godina i svedočiti o tome da smo ti i ja i deda i Bongo bili ovde. Bili smo na Zemlji. Proživeli smo svoj vek, i dali sve od sebe, a ipak smo bili beskorisni na jedan beskoristan način, a kada bude gotov ti i ja brišemo, kažem. A novinske hronike nećemo da ponesemo. Možeš da batališ čitav taj čitalački projekat. A isto važi i za školu. Nećeš da vidiš ni š od škole pre nego što napuniš osamnaest. Živećemo u šumi, kažem. Sa Bongom. Bolje ti je da se odmah privikneš na tu pomisao. Valjda smem sam da odlučujem, kaže.

Batali, kažem.

Ali ovde je pisalo nešto o školi koja se zove London School of nečega, da, evo ga, School of Economics, kaže Gregus.

Zar nije Petar Pan odatle?

Jeste, kažem.

Tamo je sigurno lepo ići u školu, kaže.

Trebalo bi da uvek imaš na umu da ću se ja, ako ikada kreneš u tu školu, nastaniti u šumi pored Londona i mlatiti te ko vola u kupusu svaki svakcijati dan.

Ali smem valjda da živim u Londonu, kaže Gregus.

Naravno, kažem. To je podsticajan grad, i možeš malo da se muvaš tamo. Ili da ideš u neku školu koja nije tako briljantna. Možda nešto umetničko. Neka škola koja je u stanju da pomera granice umesto što ih uspostavlja.

Ne razumem o čemu pričaš, kaže Gregus.

Bolje po tebe, kažem.

Zbog ovog besmislenog razgovora dugo pevam pesmu Umem da letim iz filma o Petru Panu. Dok farbam, pevušim melodiju i pevam refren, i radim to stotinama puta, i posle nekoliko dana mi je skoro iskreno žao što ne umem da letim. Totem je gotov.

U završnici koristim konfiskovanu bateriju i radim danju i noću. Poslednja stvar koju sam uradio bila je da sam naslikao veliki polni organ svom ocu. Stavijam mu pečat porodice Dopler. Posle toga se vratim nekoliko koraka i vidim da je rezultat fantastičan. Ovo je totem kakav svet nije video. Duboko je značajan i ličan, i šaren je, da ne kažem drečav. Razvedrava. A napravio sam ga ja, Dopier. Sopstvenim rukama. Odao sam počast ocu onako kako on nikad ne bi mogao da zamisli, i osećao sam da sam mu blizak. Čim sam ga završio, počeo sam da kopam rupu u zemlji. Odabrao sam jedno mesto dole kod pišališta. Odatle se može, a o tome sam već govorio, videti veliki deo Osla, a malo pišačke ne može da šteti, pomislio sam. Upravo suprotno. To je, po mom mišljenju, priznanje toga da je otac poslednjih godina života fotografisao toalete. Doduše, ovde nikad nije pišao. Ali garantovano bi, da je bio ovde. Pišanje po totemu biće ispunjenje porodične veze, pomislio sam. Pišačka Doplerovih

je kao krv koja nas spaja. Kasniji Dopleri će ovamo hodočastiti da odaju počast ranijim Doplerima pišajući na porodični totem.

Ali, posle pola metra kopanja, udario sam u stenu. Ova glupava otadžbina je toliko puna stenja da nemam snage ni da pravim viceve na račun toga. Zadovoljavam se time što sam utvrdio da ima stene dovoljno za sve i da upravo ova skoro enciklopedijska činjenica uništava vremenski okvir koji sam sebi postavio. Zamislii sam kako ćemo Gregus, Bongo i ja sredinom maja biti daleko, a da će moj šurak morati da se vrati neobavljenog posla kad bude došao po mene, ali sad više nisam tako siguran. Moguće je da ću morati da ostanem ovde i da se borim. U tom slučaju ću morati da ga ustrelim, kao što sam ustrelio konzervativca. To će mu nesumnjivo dobro činiti, ali će dovesti u opasnost moj plan bekstva, i to bih najradije da izbegnem.

Dve nedelje neprestano palim vatru u rupi i nalivam je vodom ne bi li stena pukla. Vatra za vatrom. Čitavi dani odlaze na sečenje drva i nošenje vode. Gregus mi pomaže, ali drugi piju i beskorisni su. Važi. Ne planiram da ih nagovaram na nešto drugo. Ako hoće da piju, samo neka izvole. Dovoljno sam dugo živeo da shvatim da postoji bezbroj razloga da se opijaš do besvesti i svako neka radi onako kako misli da je najbolje. Konzervativac ne pije. To moram da pomenem. Marljivo radi u šumi. Ozbiljno je shvatio festival bratimljenja. Nema sumnje. Pravi klupe, stolove i malu scenu, i pretpostavljam da će na njoj govoriti o miru na zemlji i pomirenju naroda.

Teško je reći gde jedna vatra prestaje a druga počinje, ali posle možda četrdeset-pedeset vatri, spustio sam se metar ili lako nešto u tlo, i posle još jednog tolikog broja se približavam dubini od dva metra. To je dosta. Već je maj, i to sredina

maja. Sneg se otopio, a u šumi je suvo. Bele anemone i ljubičice cvetaju posvuda, a nova generacija losova luta po celoj šumi. Više nisi najmlađi, kažem Bongu, i možda misliš da te to obavezuje da brzo porasteš, ali nemoj tako misliti. Smatram da treba da insistiraš na slobodnoj mladosti. Radi šašave stvari. Zabavi se. Pravi gužvu i frku. To ti Dopler kaže, kažem. A Dopler je možda u svoje vreme bio jedan od najblijantnijih u ovoj zemlji. Sada se povukao i radi više frilenserski. Kao savetnik, može možda da se kaže. Sebi i onima koji žele da slušaju. Pokazuje se da ih nema mnogo.

Nismo uspeli da uspravimo totem. Nismo uspeli čak ni uz konzervativčevu nevoljnu pomoć. To jebeno drvo je preteško. Bongo i ja smo uspeli da ga dovučemo kroz sneg, ali četiri muškarca, dete i los ne mogu da ga podignu i stave u rupu.

Šta misliš, koliko će njih doći na tvoj festival bratimljenja? pitam konzervativca.

Možda tridesetoro-četrdesetoro, kaže.

Hoćeš li mi dopustiti da ih iskoristim? pitam.

Možda bih i mogao, kaže. Moglo bi da deluje integrativno. Upravo tako, kažem. Nema mnogo stvari koje sjedinjuju ljude podjednako efikasno kao teški fizički zadaci nabijeni simbolikom.

Sredina maja dođe i prođe. Čitav dan sam sedeo s nategnutim lukom i osluškivao brzi šurakov hod, ali on nikako da dođe, a jedini razlog što ne dolazi može biti taj što porođaj kasni. Savršeno. Prirodne sile su na mojoj strani, ali ne mislim da je to sudbina. To je jednostavno sreća. Danas mi slučajnosti idu naruku i koristim priliku da malo popijem sa Diseldorfom i Rogerom. Noć sam prespavao sa lukom i strelom pod jastukom, ali od šuraka na svu sreću ni traga, ni u snu ni na takozvanoj javi. Sledećeg jutra počinje festival

bratimljenja. Konzervativac se okitio nečim netipično konzervativnim kao što je radnička košulja. Možda oseća da mu ona olakšava da stupi u drugu sferu, višu duhovnu sferu, otkud znam, a u svakom slučaju, spreman je da dočeka sve dobre ljude iz svih svetskih religija, ali nije baš da su se slivali sa svih strana. Četiri-pet sati posle vremena predviđenog za početak festivala, prinuđen je da uvidi da je došlo četvoro ljudi. Pojavio se jedan musliman, osim toga i Jevrejin, jedan hrišćanin, kao i novinar iz večernjeg izdanja Aftenpostena. Sva četvorica sede na deblu i očekuju da konzervativac nešto kaže. Napokon je istupio i proglasio festival otvorenim. Nije mogao da sakrije svoje razočaranje, ali uspeo je da izdeklamuje nekoliko prilično uverljivih fraza o tome koliko u ova nemirna vremena svaki pojedinac mora da se preispita koliko je tolerantan, itd. Moramo jedni druge da razumemo, a kjuč razumevanja je u poznavanju drugih. Moramo naprosto da naučimo više jedni o drugima. Moramo da znamo kako drugi razmišljaju, u šta veruju i čega se plaše, ali i banalnije stvari kao što su kad ustaju i šta ručaju. Sve može da bude od koristi. Jednostavno, ne može se nikad previše znati o drugome. A ova dva dana će se iskoristiti za to. Razmenjivaće se informacije o svemu i svačemu. Tri vernika klimaju glavom, a novinar beleži. Prva vežba se sastoji u tome da padnete unazad i oslonite se na to da će vas ostali uhvatiti. Ima nas toliko malo da nastaju problemi. Krupni musliman je pao na zemlju par puta, ali se brzo podigao i zakleo se da je njegova greška. Svi ostali bezbedno završavamo u raširenim rukama drugih. To me zapravo raduje. Padnem, izgubim kontrolu i za trenutak se nađem između neba i zemlje, a onda, umesto da na nezgodan način lupim o zemlju, nežno i s ljubavlju me dočekaju ruke bližnjih.

U sledećoj tački programa pravimo parove, jednoj osobi vezujemo traku preko očiju i zatim dotičnog vodimo po okolišu. Slepac treba da nauči kako da se osloni na onog koji vidi. To je lepa mala vežba iz koje smo svi nešto naučili, iako Bongo, koga ja pratim, još jednom demonstrira celom svetu da malo zaostaje za ostalima kad treba shvatiti suštinu prilično jasne poruke. U trenutku dok prolazimo pored Jevrejina i novinara Aftenpostena primećujem da novinar plače ispod poveza. Ovo je previše za njega, pomislim. Navikao je samo da se petlja s rečima, a sada iznenada preovladava telesno, i tu su bliskost i ostale nepoznate stvari. Te stvari lako ophrvaju čoveka. A lako je zamisliti i da su se prave lisice iz redakcije pobrinule da se izvuku iz jednog ovakvog zadatka i umesto toga se složile da pošalju mladog praktikanta slabih živaca. Treća vežba je, posle mog navaljivanja, podizanje totema. Sve je unapred pripremljeno i udruženim snagama uguramo totem na mesto. Bilo je kao neka igra. Teška stvarčica se podiže do rupe, gura i potom polagano podiže u uspravan položaj pomoću razrađenog sistema kanapa. Posle toga se festival nastavlja bez mene.

Dok Gregus i ja zakucavamo kočeve u zemlju, čujem kako se tamo u šumi bratimljenje intenzivira. Tamo se odvija nekakav grupni rad. Povremeno se prolomi iznervirani konzervativčev glas, ali osećam kako me se to ne tiče. Takav festival je, naravno, mera hvale vredna i sasvim je ispravno postavljen narodima i religijama sveta je potrebna pružena ruka ako želimo da prevaziđemo najveće teškoće. Niko neće biti srećniji od mene ako uspemo u tome. Ali, moram da priznam da ne verujem da će uspeti. Mislim da je prošao voz. Mislim da svi mi koji sad živimo moramo da nestanemo i da mora da nastane nova ljudska vrsta. Da počne iznova i sa manjim brojem agresivnih osobina. Manje dobrodušna

ljudska vrsta. Varijanta koja je sposobna da sagleda veliku sliku.

Na kraju totem stoji onako kako sam hteo. Pričvršćen je za tlo, a oko kočica sam postavio kamenčiće, zemlju i treset. Štrči u visinu i po šumi rasipa boje i doplersku atmosfera. U stvari, izgleda stvarno dobro, ako ja mogu o tome da sudim. Osećam da je nesporazum između oca i mene rešen. Sad može da počiva u miru, kako se kaže. A ja mogu da budem miran jer znam da on počiva u miru. Neko je mislio na njega, Neko od njegovih bližnjih je mislio na njega i u njegovu čast nešto napravio. Starog lisca to mora da obraduje. Njega, koji je uspeo da proživi čitav život, a da nikom ne otkrije ko je zapravo. Odao sam mu počast i sad mogu da uperim pogled ka novim horizontima. Oko sebe okupim svoje bližnje, dakle Gregusa i Bonga, i kažem da je došlo vreme da se krene. Situacija u šumi više nije pogodna za naš razvoj, kažem. Treba nam svežeg vazduha za disanje i prostora za velike misli. Svet nas čeka, kažem. Krenućemo na jedno putovanje koje može da se oduži. Ne znam odakle mi to, ali osećam da je hitno, i onda to samo kažem, iako nisam zamišljao da ću nešto da radim kad završim totem. Upravo suprotno, trebalo je da radim manje nego što je bilo ko pre mene radio. Trebalo je da se približim magičnoj nultoj granici. Ali, evo mene sa dvojicom svojih učenika, jer primećujem da sam počeo da ih posmatram kao učenike, i predočavam im putovanje koje može da se oduži. Jeste li spremni za putovanje? pitam. Gregus klimne glavom, a Bongo me gleda podjednako nedokučivo kao i inače, ali ja ga, naravno, poznajem do srži i znam da je on, kao i svi tinejdžeri, spreman na svaku vrstu zabave.

Ne mogu da garantujem da će baš biti zabavno, kažem.

Videćemo. Ali, ne može ni sve da bude zabavno. Neverovatno je što to ja kažem. Kao da neko drugi govori kroz mene. Ponekad nešto moramo da radimo iako nije zabavno, kažem. Moramo da se usudimo da uopšte izađemo na granu na kojoj sedimo, a ponekad i da je odsečemo.

Inače si samo govance, kaže Gregus.

Baš tako, kažem. Inače si samo govance.

Ali, kuda ćemo da idemo? pita Gregus.

Ići ćemo od šume do šume, kažem. Otići ćemo do središta ove šume, a polako možda i izađemo na drugu stranu. Pa uđemo u sledeću. I tako možemo da idemo sve dok ne osetimo da je dosta. Ali u početku teško da će nam biti dosta.

Uvek postoje nove šume.

Kažem da sva trojica treba da pišamo na totem, a onda se spremimo tako da u tišini razmontiramo šator tokom noći i odemo daleko pre nego što se drugi sutra probude. Pišamo unakrst, u čast našeg oca i dede koji će ovde stajati hiljadama godina. Odbrojavanje je počelo.

Dok se pakujemo, festival bratimljenja se pretvorio u žurku. Peva se i viče, i nije teško čuti da su Diseldorf i Roger festivalu dodali alkohol. Konzervativac teško da je to imao na umu, ali zašto da ne, razmišljam, dok odvezujem vezove na šatoru. Alkohol će verovatno malo raskraviti krutost i zamišljam kako će se na ovaj način zbližiti više nego inače. Kako u susednom logoru raspoloženje raste, shvatam da više ne moram da čekam sa spuštanjem šatora. Već su došli do tačke u kojoj je pozornost toliko niska da mogu da operišem bez straha da će me omesti.

Od dva brezova drveta pravim nosila koja Bongo može da vuče. Na njih pričvrstim šator, alat i u stvari veći deo svog

šumskog poseda. Sekire nosim sa sobom. Seljak će morati da nabavi nove. Tamo kuda smo krenuli možda ima malo sekira.

Pakujem se čitave noći, dok Gregus i Bongo leže jedan do drugog i spavaju.

U cik zore prošetam do učesnika festivala da se oprostim. Hrišćanin je zaspao u čudnom alkoholisanom položaju, a predstavnici druge dve svetske religije upravo stavljaju pastu za zube pod njegov glavić. Cepaju se od smeha i bogovski se zabavljaju. Konzervativac sedi pored vatre i govori novinaru Aftenpostena, koji je, ako je to uopšte moguće, pijaniji od ostalih, kako bi voleo da grudi njegove žene više liče na čamce. Novinar jedva drži olovku kojom beleži. Šta to znači? pita. Kao čamci, kaže konzervativac. Više nalik čamcima. Diseldorf i Roger imaju najviše prakse u pijenju i stoga su najživahniji u ovom trenutku. Uхватim ih za ruku i kažem kako mi je drago što sam ih upoznao, ali da sada krećem na jedno putovanje koje će se možda odužiti. Čuvajte se, kažem. I ti, kažu i legnu nazad u vres, nastavljajući razgovor koji ne razumem. Kao što je slučaj sa većinom drugih razgovora na svetu. U jako malom broju učestvujem ja sam. Ostale milijarde razgovora ne razumem. I tako je dobro.

Državni praznik se već zahuktao kad smo napokon bili spremni da pođemo. Čujemo zujanje različitih orkestara koji dolaze odozdo. Samo nek sviraju, pomislim i na Bongov vrat pričvrstim nosila. Tada se pojavljuje šurak. Naravno. Svojim nesnosnim užurbanim korakom dolazi tapkajući, noseći pušku preko ramena. Namerava da me ubije. Bože dragi. Otrčim i sakrijem se među drveće, i spetljam se dok pokušavam da nategnem strelu. Stani! čujem šuraka kako viče, i odapnem jednu strelu u pravcu iz kog dolazi glas.

Trčim u cikcak tamo-vamo, ali šurak je odmoran i svež, pa me brzo sustigne. Ne odugovlači i pogodi me u nogu strelicom za omamljivanje. Vidim strelicu kako štrči iz potkolenice. Liči na druge slične strelice koje sam video na TV-u kada zoolozi omamljuju životinje u afričkim savanama ili vukove u graničnim oblastima između Švedske i Norveške. Odjednom mi telo oteža i polako padnem u vres. Stignem i da pomislim kako je ovo jedan fantastično lep dan. Tek prolistale zelene breze, a u šumi je državni praznik. Sve je čisto. Sve je norveško.

Polubudan sam na neki neudoban način, dok me šurak nosi kao vatrogasac ka Državnoj bolnici. Gregus i Bongo nas prate u stopu. Posvuda su praznično obučeni ijudi. Prezirem 17. maj, pomislim omamljeno. Nikada ranije nisam definisao prezir prema ovom danu, ali sada to činim. Prezirem ovakav način slavljenja norveškog identiteta. A mrzim i sve te narodne nošnje. Sve jedna ružnija od druge. I baš kad pomislim da sam ugledao najružniju, nailazi neko, bože me sačuvaj, sa još ružnijom. Šurak me unese u Državnu bolnicu. U lift. Na sprat, pa u sobu u kojoj moja žena leži sa dečaćićem na stomaku. Moj sin. Ili naš, kako se to sada kaže. Naravno da je naš. Lep dečak, kažem i podržim ga. Na pomalo nestabilnim nogama odnesem ga do prozora i tiho mu šapnem na uvo da ću njegovog brata povesti na jedno putovanje koje može da se oduži, ali da ćemo se videti posle. Za nekoliko godina, možda. I da mu u međuvremenu želim sreću. Ne budi suviše briljantan, kažem. Samo se pravi da slušaš šta ti majka govori, ali radi suprotno. Ako uvek budeš radio suprotno, biće sve u redu. Obećaj mi. Radi šta hoćeš, ali se drži podalje od briljantnosti.

Dok moja žena razgovara sa Gregusom i Norom, koja je takođe došla, osećam kako mi se snaga vraća, a sa njom i dosta agresivnosti, pa oborim šuraka na pod i privežem ga čaršavom za lavabo. Sad nisi više tako opasan, kažem. Vezan si za lavabo. Nikuda ne možeš. Kako ti se to čini? Trza čaršav kao razdražena zver. Ja nisam osoba koju možeš da pogodiš strelicom za omamljivanje da bi me posmatrao ili sproveo svoju volju. Ne dam da me posmatraju i niko me ne može potčiniti svojoj volji. Je l' shvataš?
Klimne glavom.

A ako me još jednom pogodiš, biće ti to poslednje.

Opet klimne glavom.

Potapšem mališu i ženi kažem da mi je bilo drago što sam ga video. Je l' bio težak porođaj? pitam.

Dobro je prošlo, kaže. Najbolji do sada. Mislila sam da bi trebalo da se zove Bjernstjerne, kaže. Pošto je rođen na današnji datum, mislim.

Naravno, pomislim i osmehnem se toplo i usiljeno. Brijantnost moje žene ne poznaje granice. Odvratno je da ovog dečacića punimo tolikom količinom norveških vrednosti već prvog dana njegovog života, ali s druge strane, većina stvari koje radimo su odvratne, tako da nemam nerava da se baš sada time bavim.

Uostalom, hoću još dece, kaže žena.

Polako, kažem. Moguće je da ćemo imati još dece, ali imam još dosta neobavljenog posla u šumi. I u ovoj šumi, i u drugim šumama, malo ću da putujem po svetu i neću se neko vreme vraćati. A neće ni Gregus.

Žena pogleda Gregusa, koji klimne glavom. Idemo na putovanje, kažem. Možda će potrajati.

Kuda ćete? pita moja žena.

Od šume do šume, kažem. Može se reći da smo izabrani.

Dešavaju se razne stvari i potrebni smo svetu.

Žena me začuđeno pogleda.

Moramo to da uradimo, kažem. Važno je.

Možeš li da budeš malo precizniji, kaže.

Ne mogu, kažem. Mogu da budem manje precizan. Ali ne precizniji. Jedino što znam je to da moramo da krenemo jer nas šuma doziva.

Doziva vas? kaže ona.

Upravo tako, kažem. Postoje drugačiji životi od onih kakvim već dugo živimo, kažem. Postoji nešto više od Smart Cluba, dečjih rođendana, večera sa takozvanim prijateljima i ovog odvratnog norveškog uživanja koje nam istovremeno dopušta da budemo i najprijatniji i najegoističniji narod na svetu.

Kakav drugačiji život? pita ona.

To treba da otkrijem, kažem. A kad pronađem odgovor, javiću ti.

Greguse, je li ti želiš da radiš ovo? pita žena.

Gregus klimne glavom.

Radite šta hoćete, kaže. Ništa ne shvatam, ali ako ste izabrani, onda ste izabrani. Toliko razumem. Čini mi se da je od lekova za ublažavanje porođajnih bolova postala tolerantna i velikodušna, i iskoristivši tu priliku, potrčimo ka vratima.

Na izlasku se pozdravljamo brzo sa Bjernstjerneom, ženom i njenim bratom, koji je još uvek sa lavaboom u jednoj, za njega nerazrešivoj, vezi. U trenutku kad treba da se oprostim od Nore, ona me svečano uhvati za ruku i promrmlja nešto za šta pretpostavljam da je vilenjački. Verovatno je toliko zaglibila u Tolkinov svet, da instinktivno počinje da sagledava celinu kad neko kreće na dugo putovanje. Slabo znam vilenjački, ali predosećam da nas zasipa lepim želja-

ma i nadama da ćemo na kraju uspeti da bacimo opasni prsten ili kakvu već drugu brigu u nekakav vulkan.

Iza bolnice nađemo Bonga koji pase, i zajedno sva trojica pregazimo Sognsvanski potok i šuma nas proguta. Prvih nekoliko sati idemo ka severu, a potom okrenemo više ka istoku. Idemo ćutke. Zaustavljamo se samo ponekad da bismo podelili delić Diseidorfove toblerone od koje nam je ostalo još dva-tri kilograma, i koja je, uostalom, jedino što imamo što liči na hranu. Predveče Gregus zaspi i leži na Bongovim nosilima, a kako zalazimo sve dublje u šumu, lakše dišem. Ovde nema narodnih nošnji i državnih praznika. Samo šuma. Na isti način na koji je bila samo šuma onda kad sam pao s bicikla, i na isti način kako je bilo dok se konzervativac nije pojavio sa svojom konfuznom potragom za smislom i pretnjama Levenšoldom. Ko jebe Levenšolda, uostalom. Za nekoliko sati ćemo izaći iz njegove nadležnosti. Neka zadrži veliku šumu za sebe. Tamo kuda smo se uputili neće moći da dospe do nas, ma koliko pokušavao. Idemo u šume, veće od ičega o čemu je slušao. A najbolje od svega je što sam ponovo sam. Sa dvojicom učenika, doduše, ali ipak sam. Uvek sam. Kao losovi. Kao otac.

Razmišljam o dvema stvarima.

Prva je to što ne volim ljude. To je činjenica. Ali, počeo sam da shvatam kako moram da budem dovoljno tolerantan i da priznam da je to zasnovano na mom poznavanju onih koji me okružuju, dakle ljudi koji žive u Norveškoj, ili Norvežana, kako se još zovu. Doneo sam ovaj prilično dramatičan zaključak na osnovu njih. A to, naravno, nije dovoljno. Moram da upoznam druge. Moram da budem prijemčiv za mogućnost da negde postoji inteligentan život koji predstavlja nešto drugo. Želim da lutam dok ne upoznam taj

drugi život. Ili dok ne utvrdim sa nepobitnom sigurnošću da ne postoji.

Drugo, mislim da je ovo ratni pohod. Idemo u boj. Više nije dovoljno dangubiti u bezbednoj norveškoj šumi. Raščistio sam sa ocem, moram da podignem pogled ako ne želim da propadnem u sopstvenu prazninu. Izvan ove zemlje nalazi se čitav jedan svet koji ne poznajem. I potrebna mu je pomoć. Potrebna mu je pomoć lovca i sakupljača kao što sam ja, od kuratog Doplera, da budemo iskreni. I od jednog losa poput Bonga. A možda i od dečaka poput Gregusa. Boravak u Norveškoj ne daje vam pravu sliku stanja stvari, pomislim. Norveška ima hiljade milijardi kruna u banci. To zvuči kao zamišljeni broj. Kao broj koji izaberete da ilustrujete nešto čega ima vrlo mnogo. Ali, ovo je realan broj. Norveška ima hiljadu milijardi kruna. Nafta nam je dala taj novac. Svaki put kad konflikti po svetu podignu cene nafte, mi zgrćemo pare. A skoro da smo šaćica jada. A ko poseduje naftu na morskom dnu i snagu vode u rekama, možemo se zapitati, ako baš želimo. I kako možemo uopšte nešto da kupimo ili prodamo? Norveška je beznačajno predgrađe stvarnog sveta. A sve se više od njega udaljavamo. Ova razmišljanja su briljantna, pomislim, ali zabole me. Neka budu, ako su istovremeno korisna.

A naš mali karavan odlazi iz Norveške i ulazi u ostatak sveta. Idemo na istok. Lovićemo i sakupljati dok se ne približimo drugim ljudima. Koji će mi se možda i svideti više od onih koji žive ovde, a možda i neće. Pokazaće vreme. A ovo je ratni pohod. Mi smo vojnici koji će se boriti do poslednjeg čoveka.

Protiv briljantnosti. Protiv gluposti.

Jer napolju je rat.

Rat je.

Nastaviće se...

(Inšalah)